

KONDA VERİLERİYLE
ARAŞTIRMA VE DANIŞMANLIK

DEĞİŞEN HAYAT PANDEMİ VE TÜRKİYE 2020-2022

Bu rapor, tam 2 yıl önce tanıştığımız SALGIN ve KAPANMA kavramlarının Türkiye toplumuna neler getirdiğini ve nasıl değiştirdiğini bilimsel araştırma verilerine dayanarak incelemenizi sağlamaktadır. Bu raporda inceleyebileceğiniz bulgular iki veri kaynağına dayanmaktadır;

1. Bu raporda esas olarak KONDA Barometresi ismini verdiğimiz ve 13 yıldır devam eden aylık siyasal ve toplumsal araştırmalar dizisi kapsamında gerçekleştirilmiş 22 farklı saha çalışmasının verileri kullanılmıştır. Bu araştırmaların HER BİRİ Türkiye yetişkin nüfusunu temsil eden bir örneklem vasıtasıyla belirlenen mahalle ve köylerde 2700-3600 kişi ile hanelerinde yüz yüze görüşülerek gerçekleştirilmiştir.
2. Niceliksel verileri niteliksel verilerle desteklemek ve pandemi dönemi insanların deneyimlerini daha kapsamlı anlayabilmek amacıyla 'Pandemi Dönemi Değişen Zihin Haritaları' çalışması gerçekleştirilmiştir. Evony için Şubat 2022'de özel olarak projelendirilen bu çalışmada, 26 farklı profilden vatandaşla derin görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler sayesinde topluma dair sayısal bulgular bireysel söylemlerle desteklenmiştir.

Türkiye’de ilk vaka 11 Mart 2020’de saptandı.

SARS-CoV-2 bilimsel ismiyle duyurulan yeni koronavirüs salgını nedeniyle, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ/WHO) tarafından 11 Mart 2020’de pandemi ilan edildi. Türkiye’de ise Covid-19’a bağlı ilk vaka 11 Mart 2020’de açıklandı. İlk ölüm ise 18 Mart 2020’de Sağlık Bakanı Fahrettin Koca tarafından şöyle duyuruldu:

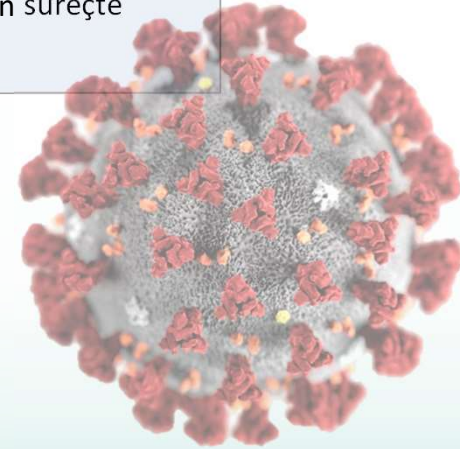
“Bugün ilk kez bir hastamı kaybettim. Toplumumu temsilen en yakın takip eden kişilerdenim. Kendisi 89 yaşındaydı.”

Bir anda yasaklarla karşılaştık ve uygulamaya başladık.

Pandemi ilanının ardından iki yıl geçti ve yaşamlarımız neredeyse eski yaşamlarımızı unuttuğumuz başka bir boyuta evrildi. Covid-19'dan korunmak için almamız gereken tedbirlere göre toplumun diğer üyeleriyle temastan kaçınmak, fiziksel olarak herhangi bir yakınlık kurmamak, kültürümüzün neredeyse olmazsa olmazı olan sarılmak, tokalaşmak gibi alışkanlıklar artık yasaktı. Hem kendimizi hem de karşıımızdaki korumak için.

Tam iki yıldır yaşamımıza yön veren Covid-19 salgınına toplumun bakışını, hayatlarımızda daha önce nasıl olmadığına dair şaşırdığımız maske kullanımına dair fikirlerini, aşıya dair görüşlerini ve salgın süreçte etkilenen ekonomileri ve ruh hallerini topluma sorduk.

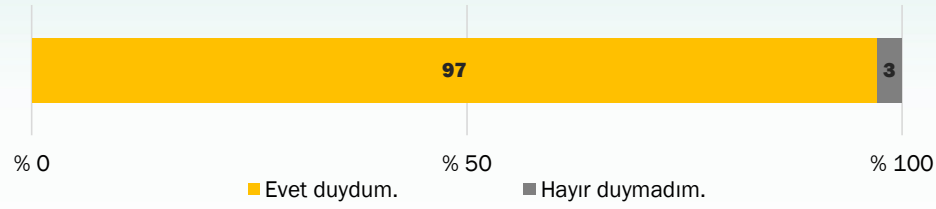

KORONAVİRÜSLE İLK TEMAS

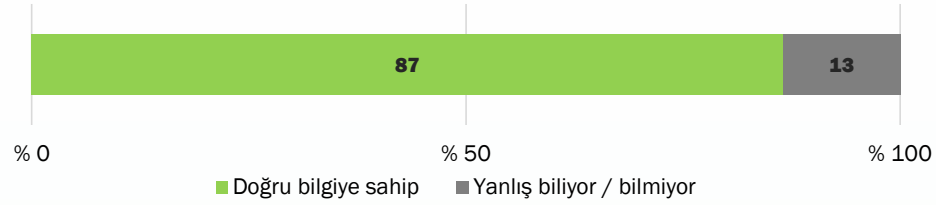
DEĞİŞEN HAYAT
PANDEMİ VE TÜRKİYE
2020-2022

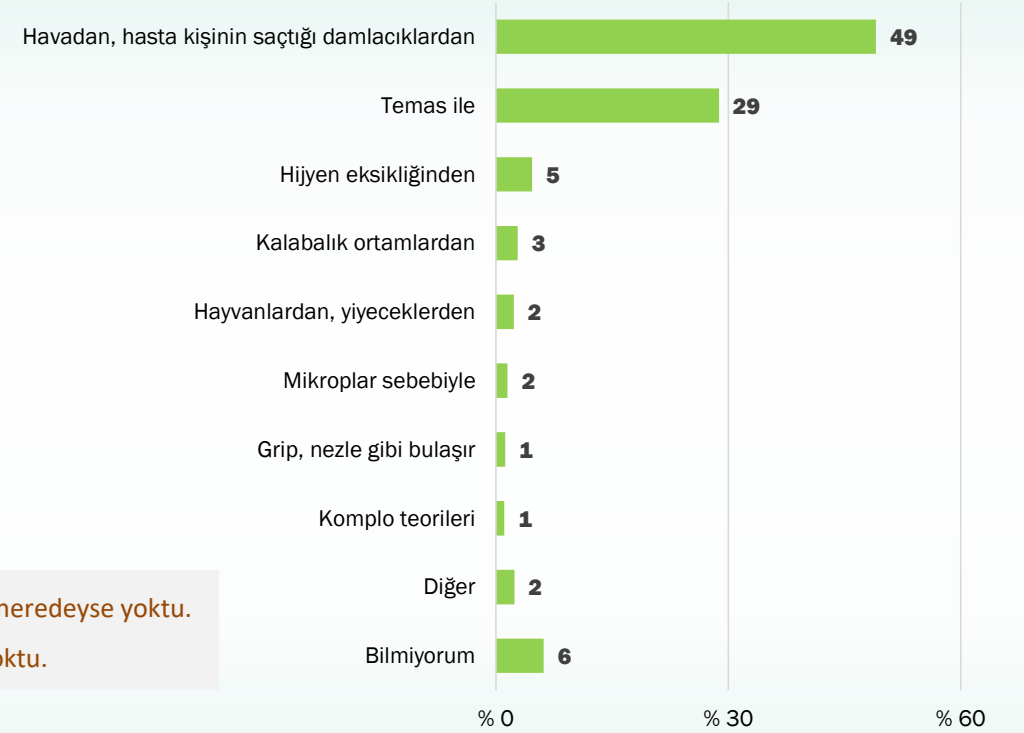
Koronavirüs'ü duyduunuz mu? (Mart'20)

Koronavirüs nasıl bulaşır? (Mart'20)

Koronavirüs nasıl bulaşır? (Mart'20)

- Mart'20 Barometresi'ne göre, toplum genelinde koronavirüsü duymayan neredeyse yoktu.
- Toplumun yüzde 13'ünün ise koronavirüsün nasıl bulaştığına dair bilgisi yoktu.

Başlangıçta panik ve korku vardı...

Virüsle tanışma konusunda toplumun çoğunluğu başlangıçta panik ve korkuya kapıldığını ifade ediyor. Toplumun geneli, virüsün Çin'den yayıldığı haberlerini okuyup, izlese de çoğu tüm dünyayı etkisi altına alacak bir salgın tahayyül etmiyor. En azından virüsün Türkiye'ye dek ulaşacağına toplumun çoğu ikna değil başlangıçta.

Öleceğiz dedim, başka çaresi yok. Abla, işyerimizin kapanacağını anladım ben. Dediğim gibi de oldu, iki sene biz çalışmadık.

(Erkek, 24 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G14

Bizim ülkeye gelmez, diye düşünmüştüm. İlk zamanlar falan korkuttu. Korktuk hepimiz gerçekten. Mesela akraba ziyaretlerini falan hepsini kaldırdık.

(Kadın, 33 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G6

Sonra virüsle yaşamaya alıştık...

Ancak toplumun geneli bu korkunun zamanla azaldığı ve kişisel yaşamlarında da, toplum olarak da virüsle yaşamaya alıştıklarına dair fikirlerini beyan ediyorlar.

Tabii ki insan önce şöyle; insan korkuyordu. İki sene önceki şey, hani insan artık alışıyor. Şimdi var, var da ama insana önceki gibi değil. Alıştık, evet alıştık artık ne yapacağız.

(Kadın, 32 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G4

İlk çıktığında vakalar arttıkça ister istemez psikolojimizi etkiliyordu ama yani yapacak bir şey yok artık. Hani olan bir şeydir, yaşamak zorunda olduğumuzu artık şu an biliyoruz yani. Mesela kendi evimde çok büyük etkileri kalmadı.

(Erkek, 42 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G7

Kompla teorileri...

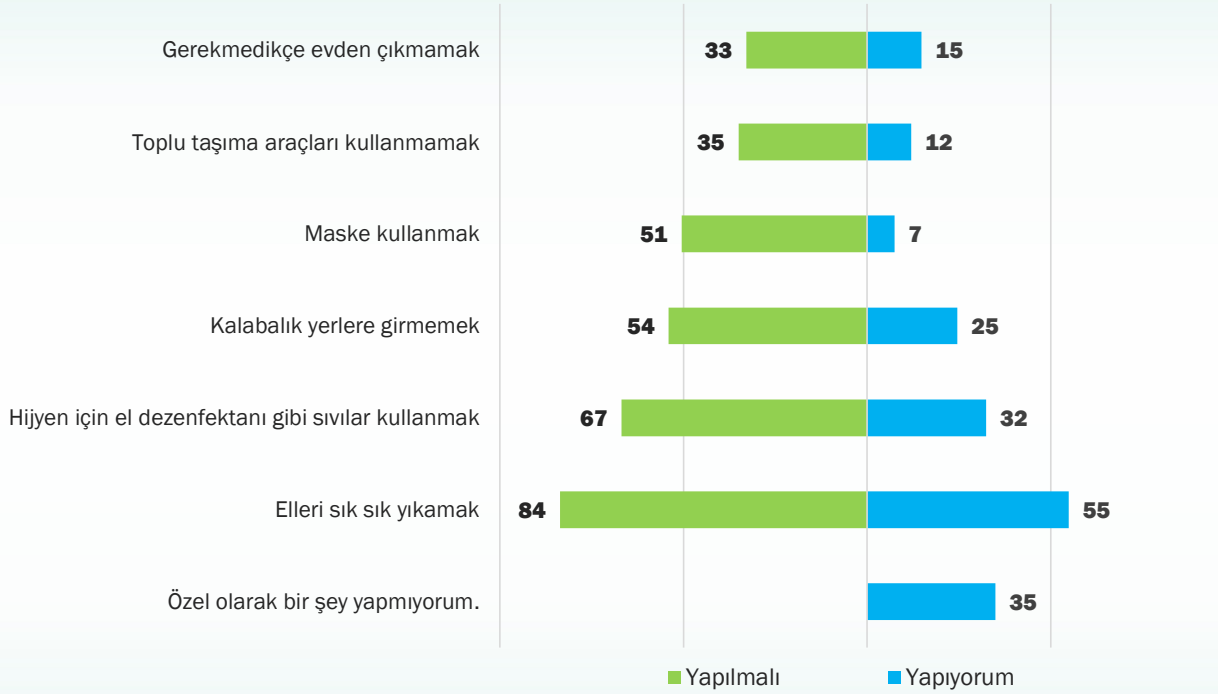
Bazı yurttaşlar ise dünyayı etkisi altına alacak bu tür bir küresel salgını beklediğini ancak bunun başka kimselerin oyunu olduğunu düşünüyor.

Bundan ölen insanlarımız oldu ama ben bunun şey olduğunu –tamam bir hastalık da olabilir- ben bunun tamamen bilinçli bir şekilde yapıldığını düşünüyorum tabii ki de. Zaten böyle bir şey daha önce de vardı, koronavirüs daha önce de vardı yani.
(Erkek, 21 yaşında, Covid-19'a yakalanmış, aşı olmuş.) G2

Bu konuda hep nüfus planlaması olarak düşündüm, ilk başta çıktığında da. Zaten sonraki yaşadıklarımız da belgeleri doğruladı. Planlı olduğunu düşünüyorum ben. Çünkü sağlık sektörüne dünya devletlerinin harcaması çok büyük.
(Erkek, 39 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmamış.) G8

Koronavirüse karşı ne yapılmalı? / Ne yapıyorsunuz? (Mart'20)

Başlangıçta bilinç tam oluşmamıştı

- Salgının ilk günlerinde toplumun koronavirüse karşı nelerin yapılması gerektiğine dair fikri vardı ama bunları henüz uygulamaya koymamıştı.
- Salgının ilk ayında toplumun yüzde 51'i koronavirüse karşı maske kullanılması gerektiğini söylerken, yalnızca yüzde 7'si maske kullanmaya başlamıştı.

SALGINA KARŞI ALINAN ÖNLEMLER

DEĞİŞEN HAYAT
PANDEMİ VE TÜRKİYE
2020-2022

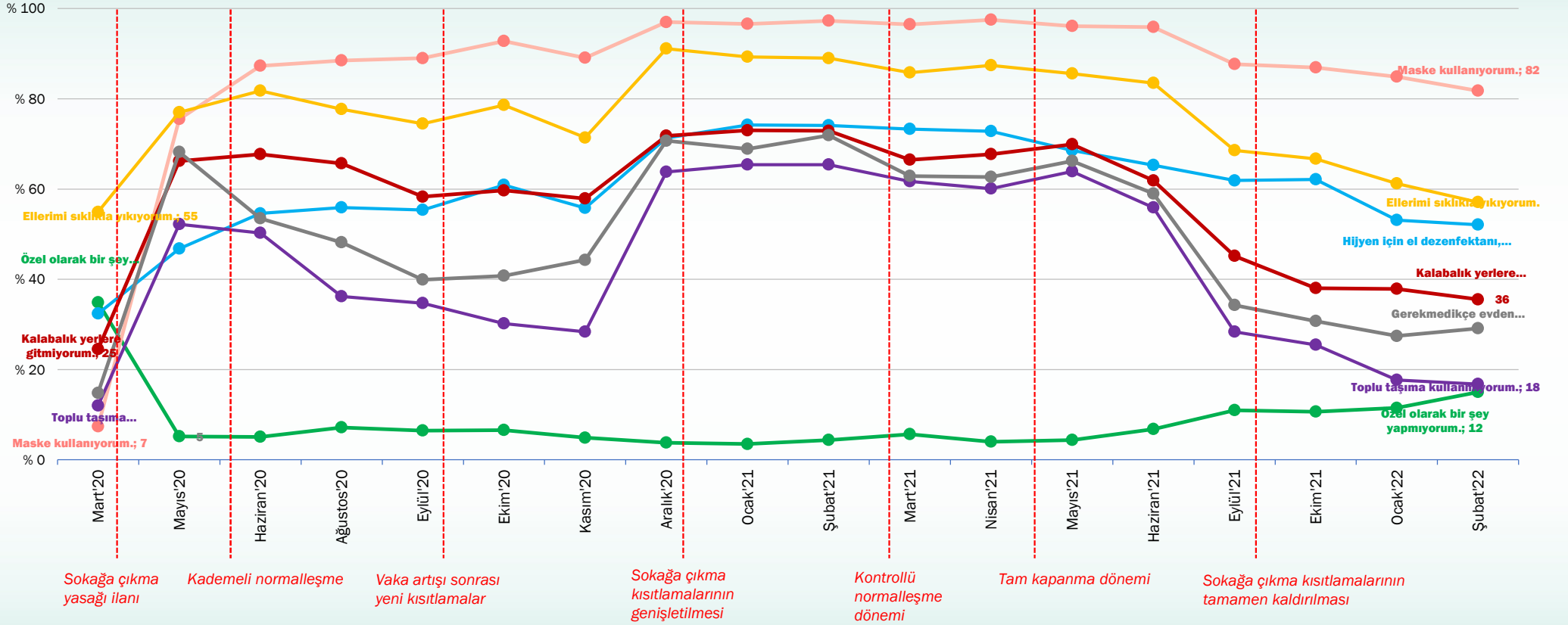
Toplum kurallarına uydu.

- Covid-19'dan korunmak için alınan önlemler sıraladığında toplumun, Sağlık Bakanlığı ve bilim insanları tarafından sıralanan önlem listesine uyduğunu görüyoruz.
- Genel olarak fiziksel temastan kaçınma, kişisel hijyene dikkat etme ve maske kullanımı konusunda alınan tedbirlere uyma konusunda hâlâ yüksek bir eğilim var. Ancak elbette özellikle yaygın aşılama ve toplumun giderek virüsle yaşamaya alışmasıyla ilgili bir düşünüş gözlemlemek de mümkün.

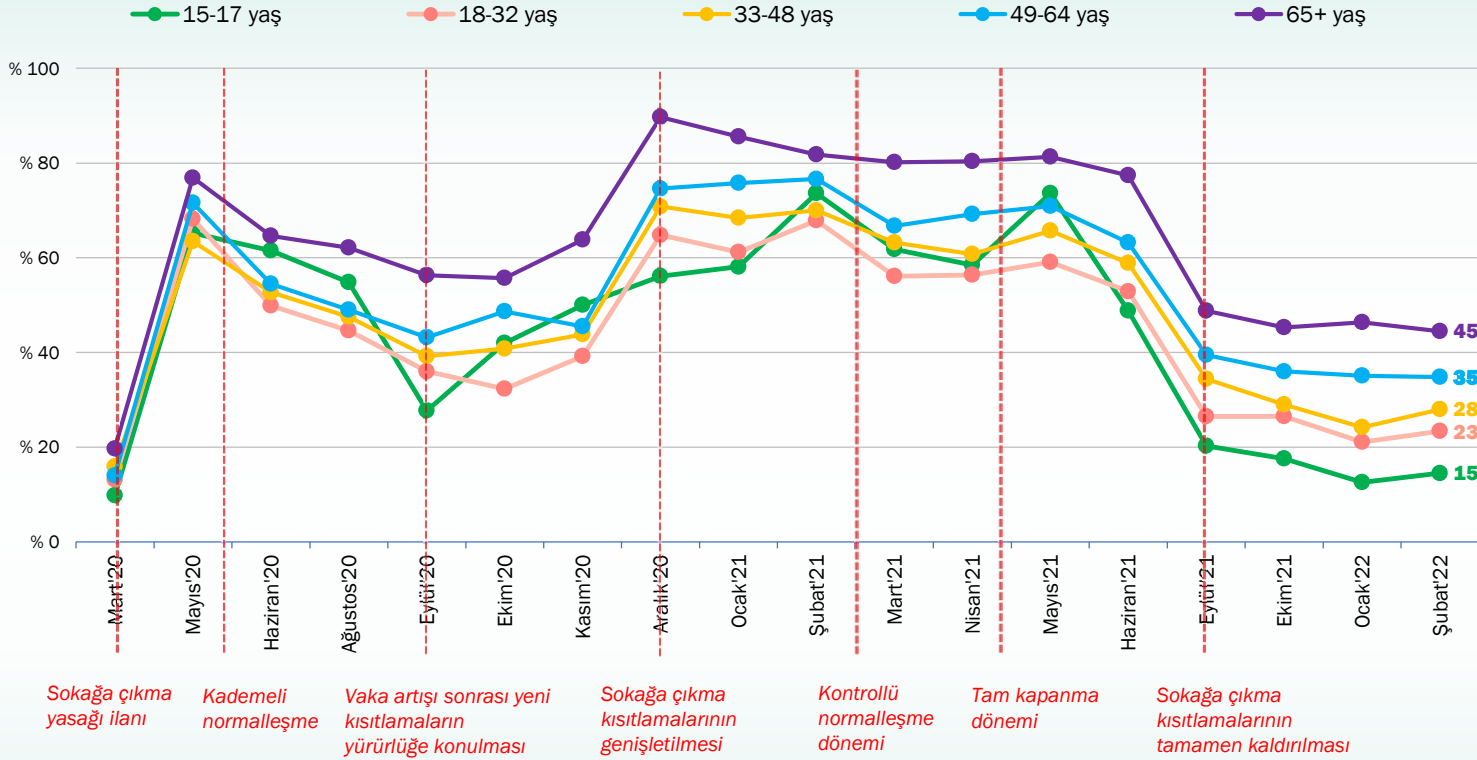
Türkiye'de hemen hemen her iki kişiden biri koronavirüs hastası, toplum ciddiye alıyor, gerçi alıyor ama mesela şu an çok da maske, mesafe şeylerine uyulduğunu zannetmiyorum. Kolonya/dezenfektan çok sık kullanmıyorum, kullanmayı çok fazla sevmiyorum.
(Erkek, 42 yaşında, Covid-19 olmamış, aşı olmuş.) G7

Pandeminin başından beri işte, fazla dışarı çıkmamaya çalıştım. Nasıl ki normalleşmeye böyle yavaş yavaş, baktım herkes dışarı çıkmaya başladı, ben de öyle. Ama şeyi bırakmadım, maskesiz, eldivensiz dışarı çıkmamaya özen gösterdim.
(Kadın, 43 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G9

Koronavirüse karşı şu önlemlerden hangilerini uyguluyorsunuz?

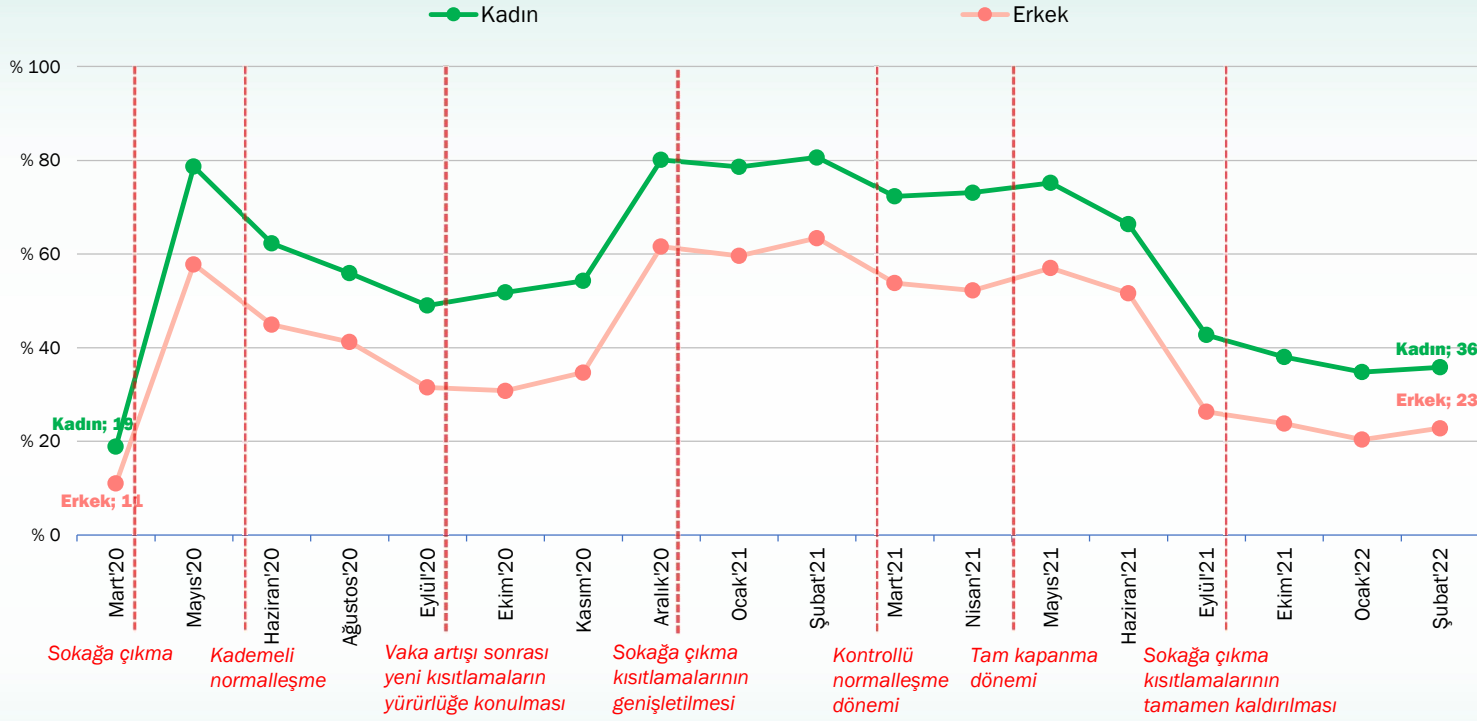
Gerekmedikçe sokağa çıkmayanlar

65 yaş üstünün yarıya yakını halen sokağa çıkmıyor.

- Salgın süresince, alınan koronavirüs önlemlerinin de etkisiyle gerekmedikçe sokağa çıkmayanlar en çok 65 yaş ve üzerindekiiler oldu.
- Halen 65 yaş ve üzerindekiilerin yüzde 45'i gerekmedikçe sokağa çıkmıyor.
- Gerekmedikçe dışarı çıkmama konusunda Nisan-Mayıs 2021 aylarında uygulanan tam kapanmadan sonra tüm yaş gruplarında bir gevşeme görüldü.

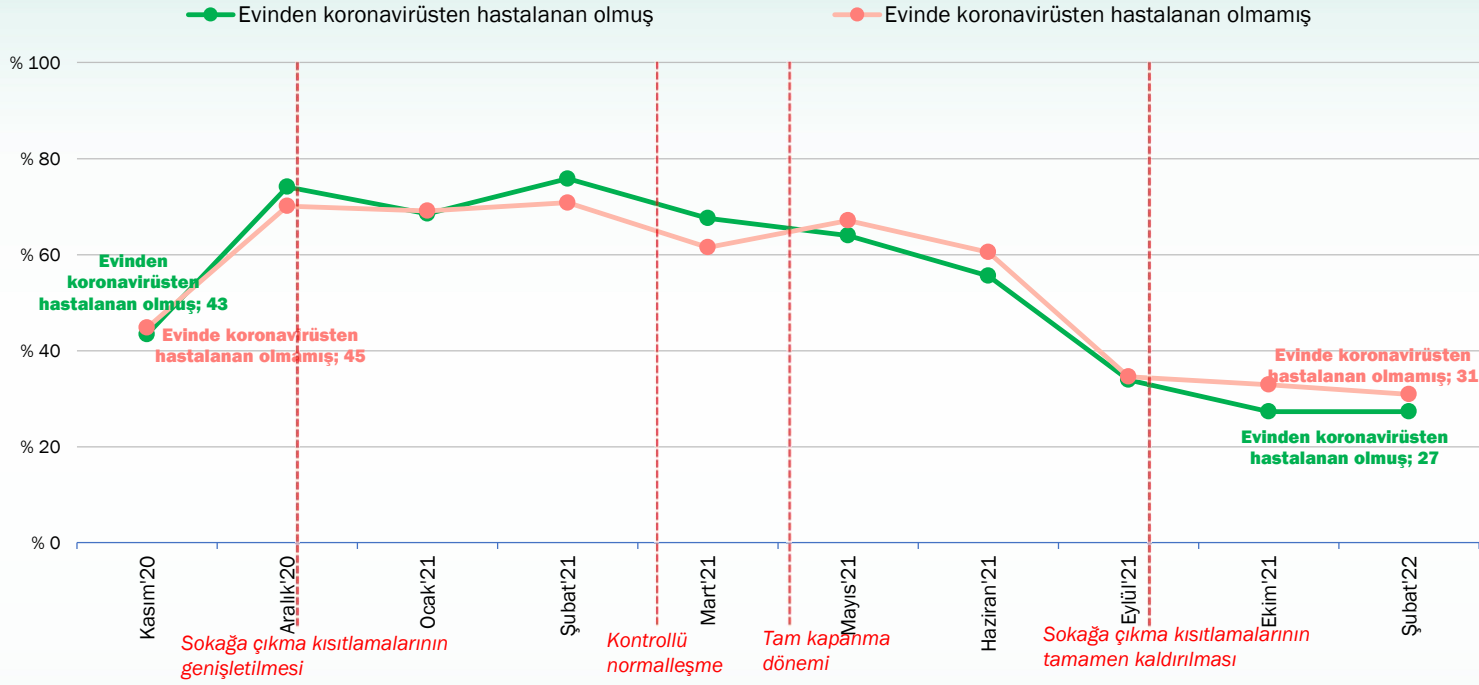
Gerekmedikçe sokağa çıkmayanlar

Kadınlar erkeklere göre daha temkinli

- Salgın süresince kadınlar, erkeklere göre koronavirüse karşı daha temkinli davrandılar. Halen kadınların yüzde 36'sı, erkeklerin yüzde 23'ü gerekmedikçe sokağa çıkmadığını söylüyor.

Gerekmedikçe sokağa çıkmayanlar

Virüsle tanışanlar daha temkinli

- Mayıs 2021'den bu yana evinde koronavirüs vakası görülenler, görülmeyenlere göre daha az sokağa çıkma eğiliminde oldular.
- Virüsle yakın temas ya da temas ihtimalinin kişilerin önlem alma pratiklerini belirliyor.

Virüsle tanışanlar daha temkinli

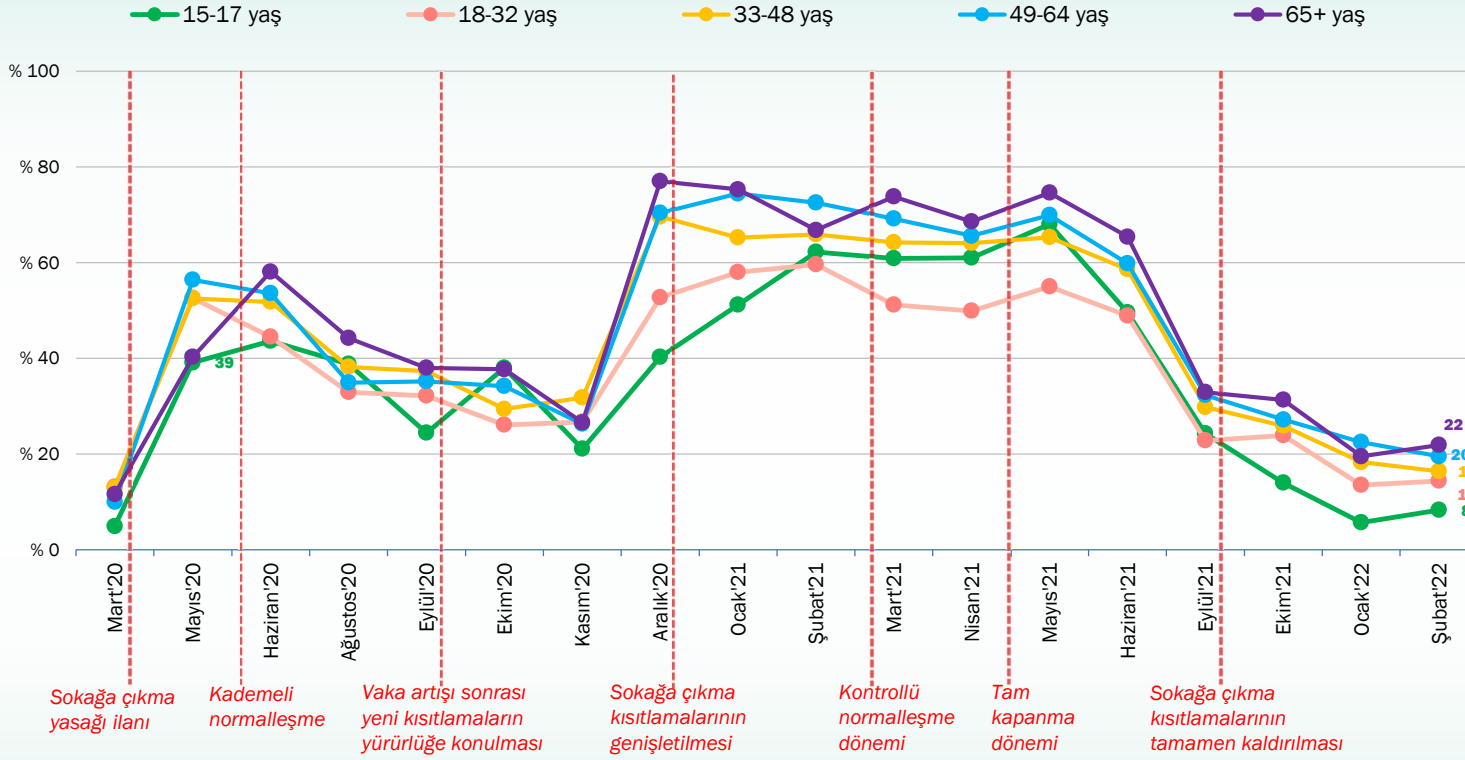
“Aslında bir kere kovide yakalandım, tekrar bir kere daha yakalanmamak için çok uğraşyoruz, yani tekrar bir daha olmayalım, çünkü bir kere daha olma ya da iki kere, üç kere olma durumu var malum yakalanma, bunlara yakalanırsak bizi daha çok olumsuz etkiler diye daha çok korunuyoruz.”

(Erkek, 63 yaşında, Covid-19'a yakalanmış, aşı olmuş.) G17

“Oğlum da çok sık [maske] değiştiriyor. O şimdi Delta geçirdiği için daha da şey. Kıyafetlerine kadar günde üç dört kere değiştiriyor, korktuğu için. Korku kaldı çocukta, yani bir yerden gelse hemen üstünü komple değiştiriyor, elini yüzünü yıkar hemen.”

(Kadın, 51 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G24

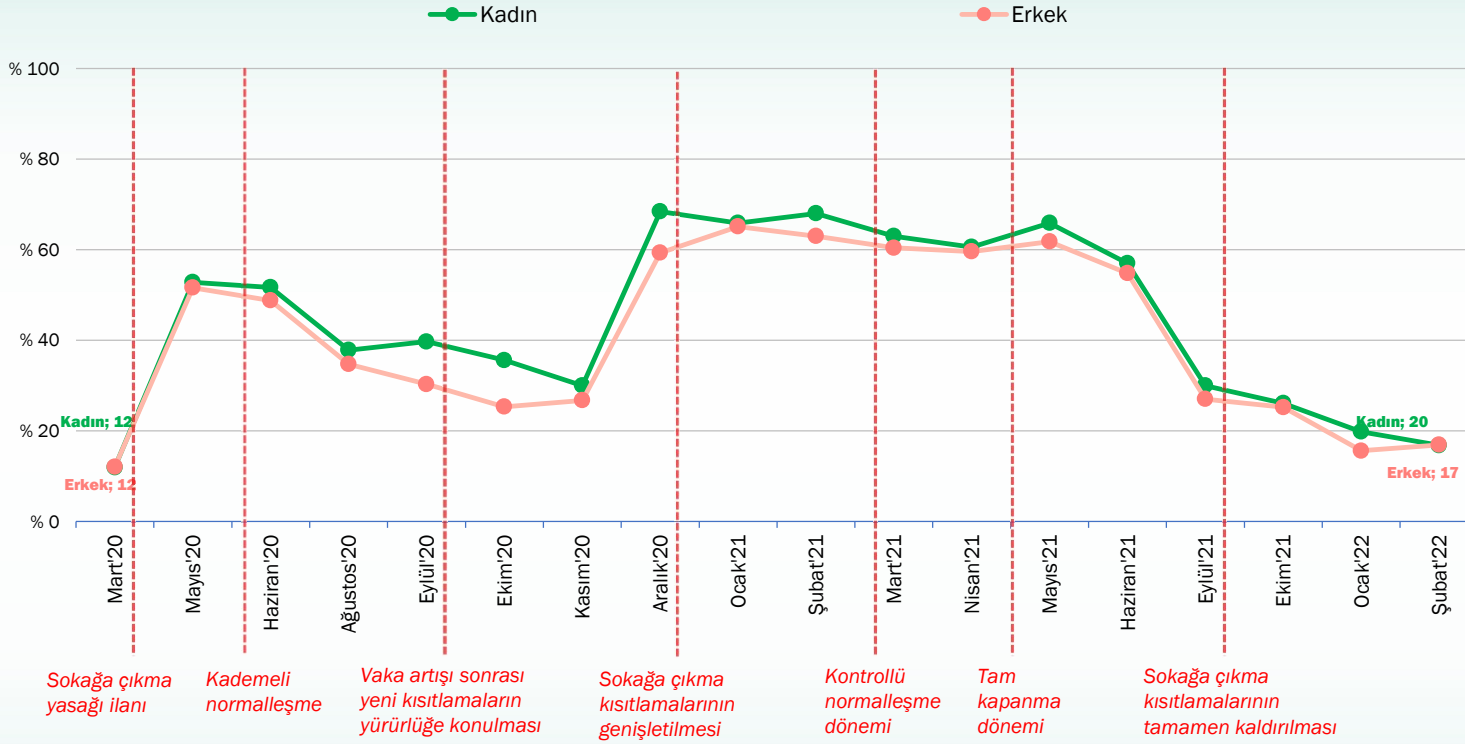
Toplu taşıma kullanmayanlar

Toplu taşımaya zorunlu dönüş

- Toplumun bir gereklilik sonucu kademeli olarak en hızlı normalleştirdiği koronavirüs önlemi toplu yaşıma kullanımı oldu.
- Halen 49 yaş ve üzerindeki her 5 kişiden 1'i toplu taşıma kullanmaktan kaçınıyor.

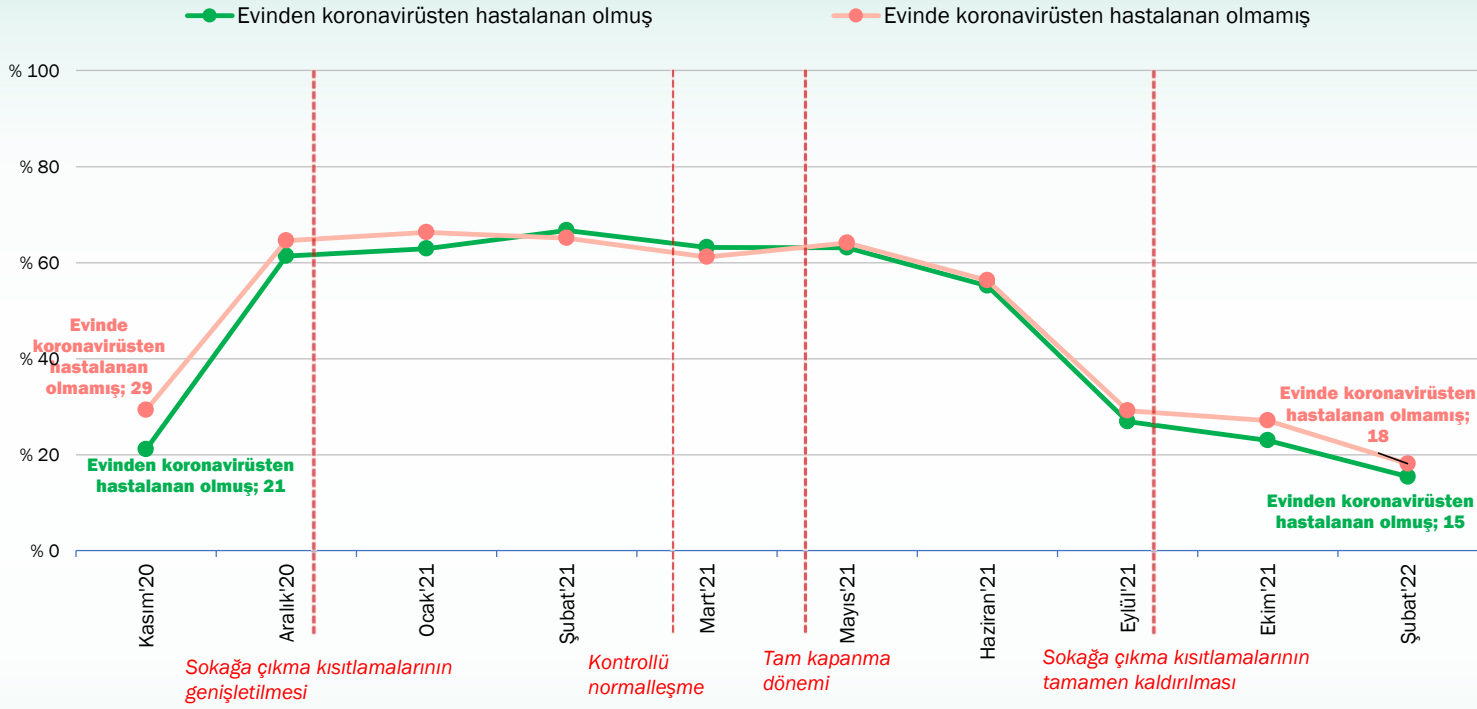
Toplu taşıma kullanmayanlar

Toplu taşıma kullanım oranı eşitlendi

- Geçtiğimiz aya kadar kadınlar erkekler göre daha çok toplu taşıma kullanmama eğilimine sahipti. Bu ay koronavirüs önlemi olarak toplu taşıma kullanmadığını söyleyenler, kadınlar ve erkeklerde yüzde 17 oranında eşitlenmiş görünüyor.

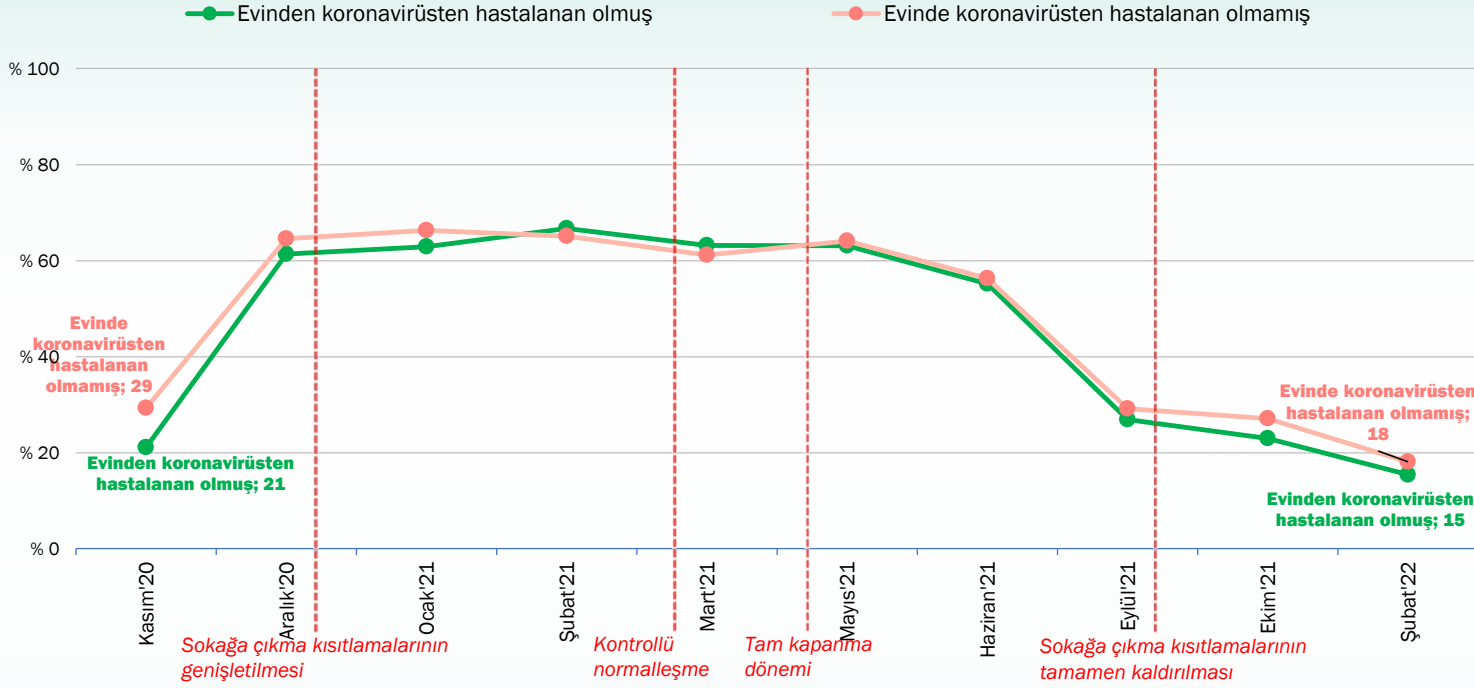
Toplu taşıma kullanmayanlar

Başlangıçta aynıydı

- Salgın süresince evinde koronavirüsten hastalanan olanlar da olmayanlar da benzer oranlarda koronavirüs önlemi olarak toplu taşıma kullanmamayı tercih ettiler.

Toplu taşıma kullanmayanlar

- Salgın süresince evinde koronavirüsten hastalanan olanlar da olmayanlar da benzer oranlarda koronavirüs önlemi olarak toplu taşıma kullanmamayı tercih ettiler.

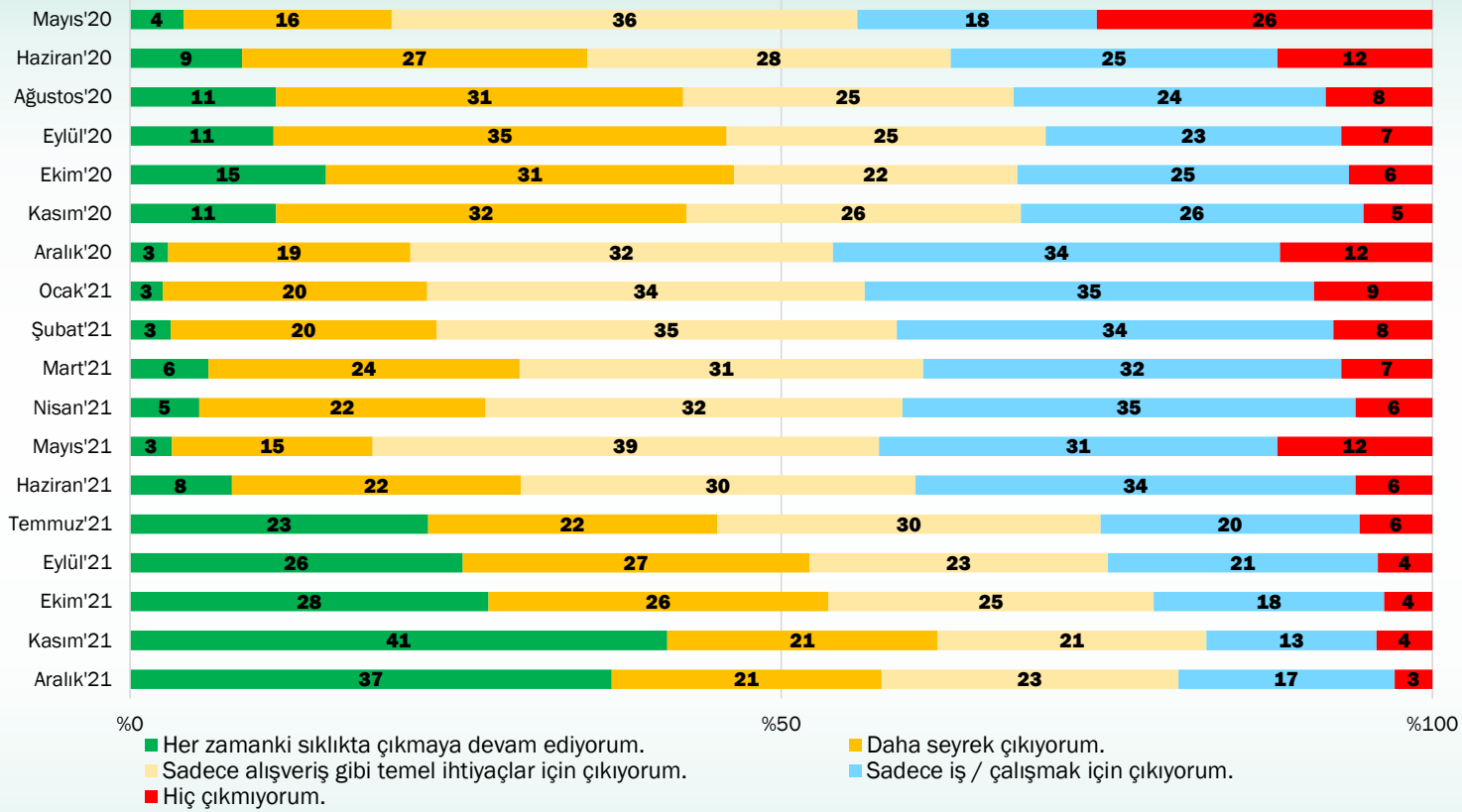

SOKAĞA ÇIKMA DURUMU

DEĞİŞEN HAYAT
PANDEMİ VE TÜRKİYE
2020-2022

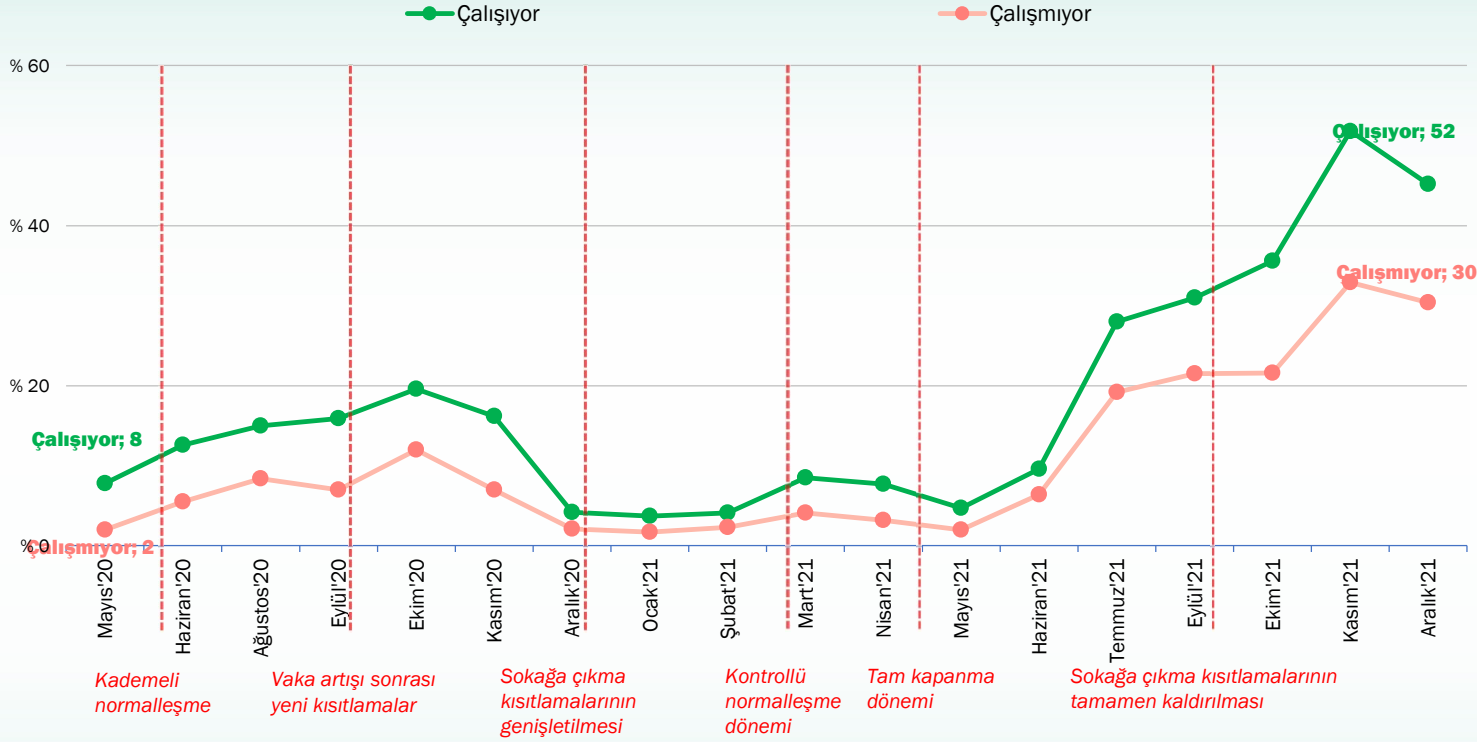
Şu sıralar sokağa çıkmak konusundaki durumunuzu hangisi açıklıyor?

Omicron'la dönen tedbirler

- Salgın süresince toplumun sokağa çıkma eğilimi hem açıklanan koronavirüs önlemleri ile hem de alınan önlemlerin ötesinde vaka sayılarındaki artış ve azalış eğilimiyle belirlendi.
- Tam kapanmaların yaşandığı Mayıs ayından bu yana toplumun sokağa çıkma durumundaki artış eğilimi sürüyor.
- Aralık ayında omicron varyantının vaka sayılarını arttırmasıyla toplum genelinde gevşeme halinde bir duraksama oluştuğunu görüyoruz.

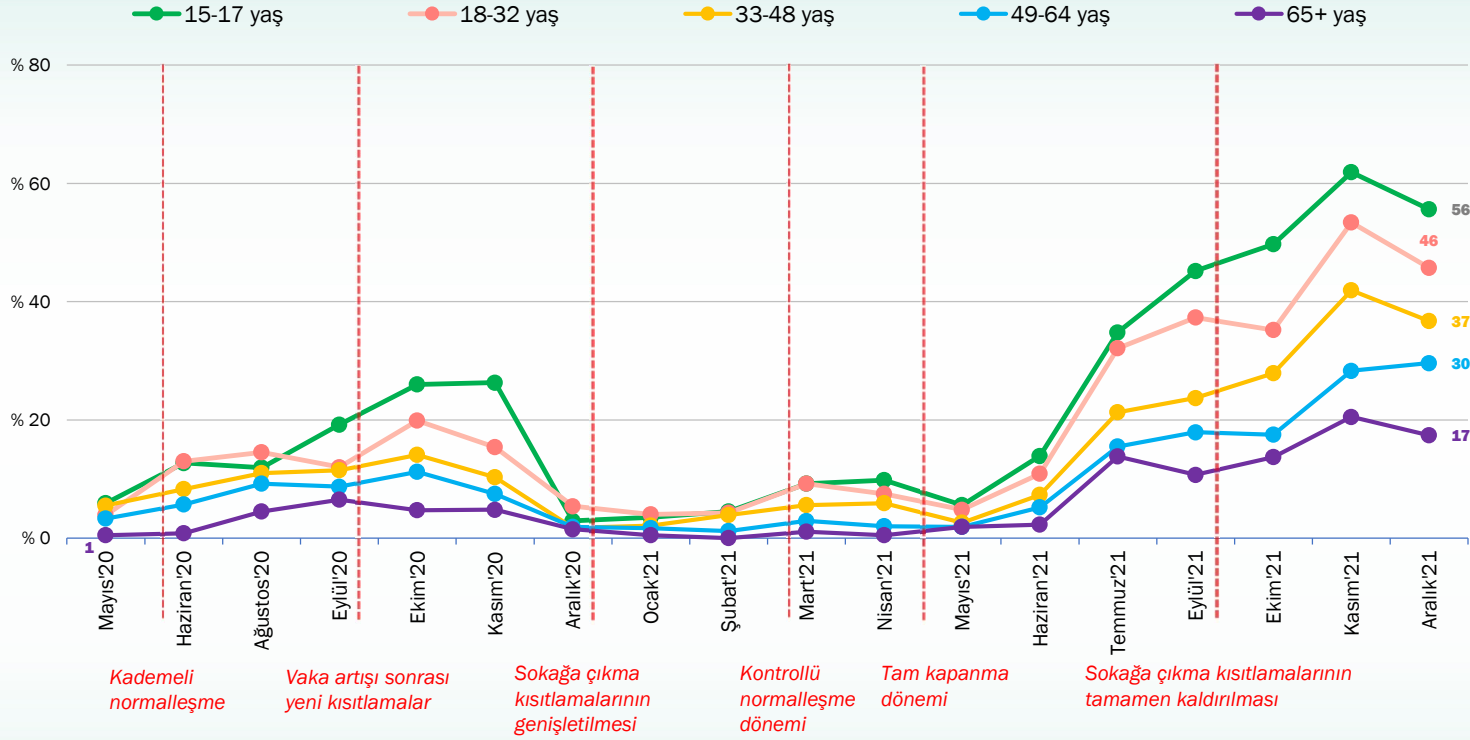
Her zamanki sıklıkta sokağa çıkmaya devam edenler

Çalışanlar için değişen bir şey yok

- Salgın süresince çalışan kesimde yer alanlar, çalışmayanlara göre (ev kadınları, öğrenciler, emekliler) daha yüksek oranda her zamanki sıklıkta sokağa çıkma eğiliminde oldular ve yaz ayları itibarıyla çalışanlar ve çalışmayanlar arasındaki sokağa çıkma durumundaki makas iyice açıldı.
- Bugün, çalışan kesimin yüzde 52'si, çalışmayanlarınsa yüzde 30'u salgın öncesine benzer sıklıkta sokağa çıkıyor.

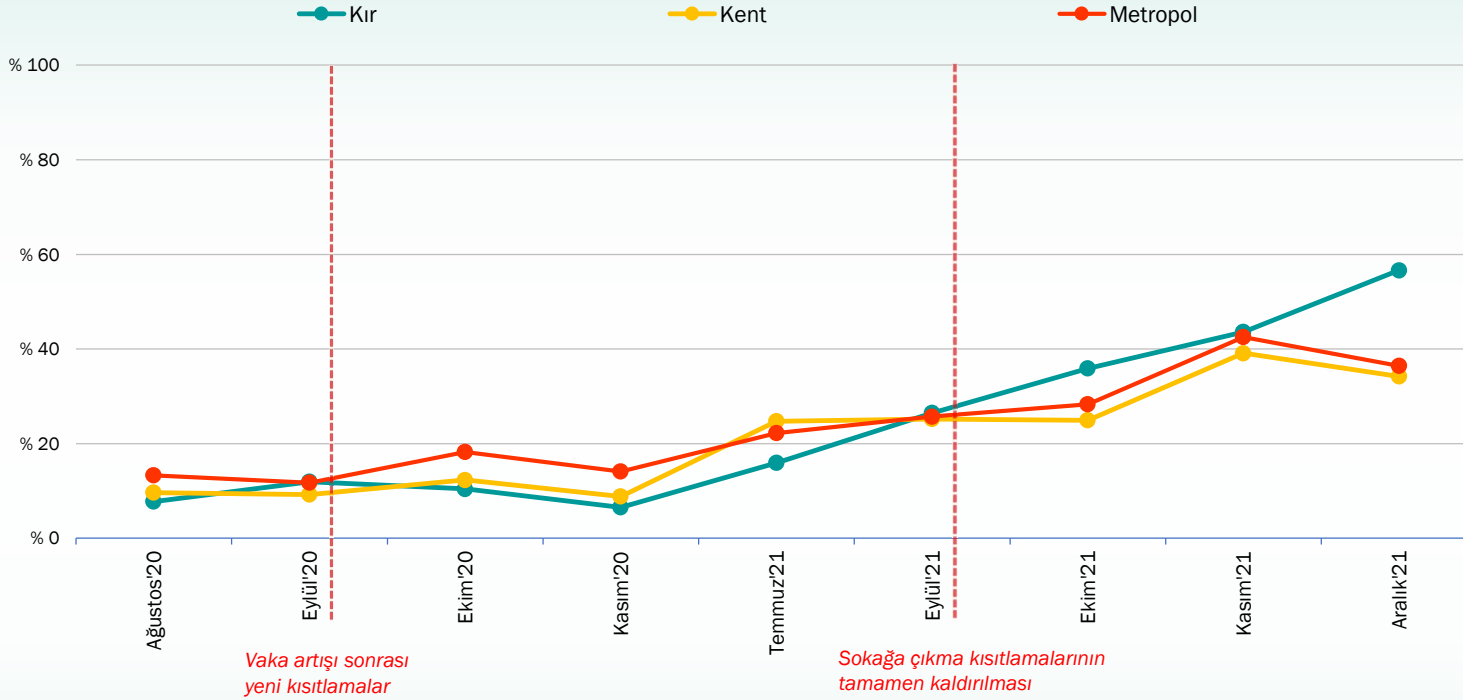
Her zamanki sıklıkta sokağa çıkmaya devam edenler

Yaş gruplarına göre sokağa çıkma durumu

- Salgın süresince gençler, her zaman daha çok sokağa çıkma eğiliminde oldular.
- 15-17 yaş grubunda yer alanlar, kendileri özelinde uygulanan sokağa çıkma yasağının kaldırılmasından sonra daha hızlı rahatlama ve normalleşme eğilimi gösterdi.
- 65 yaş ve üzerindekiiler ancak Temmuz'21 itibarıyla rahatlama eğilimi gösterdi ama halen yüzde ancak 17'si salgın öncesine benzer sıklıkta sokağa çıkıyor.

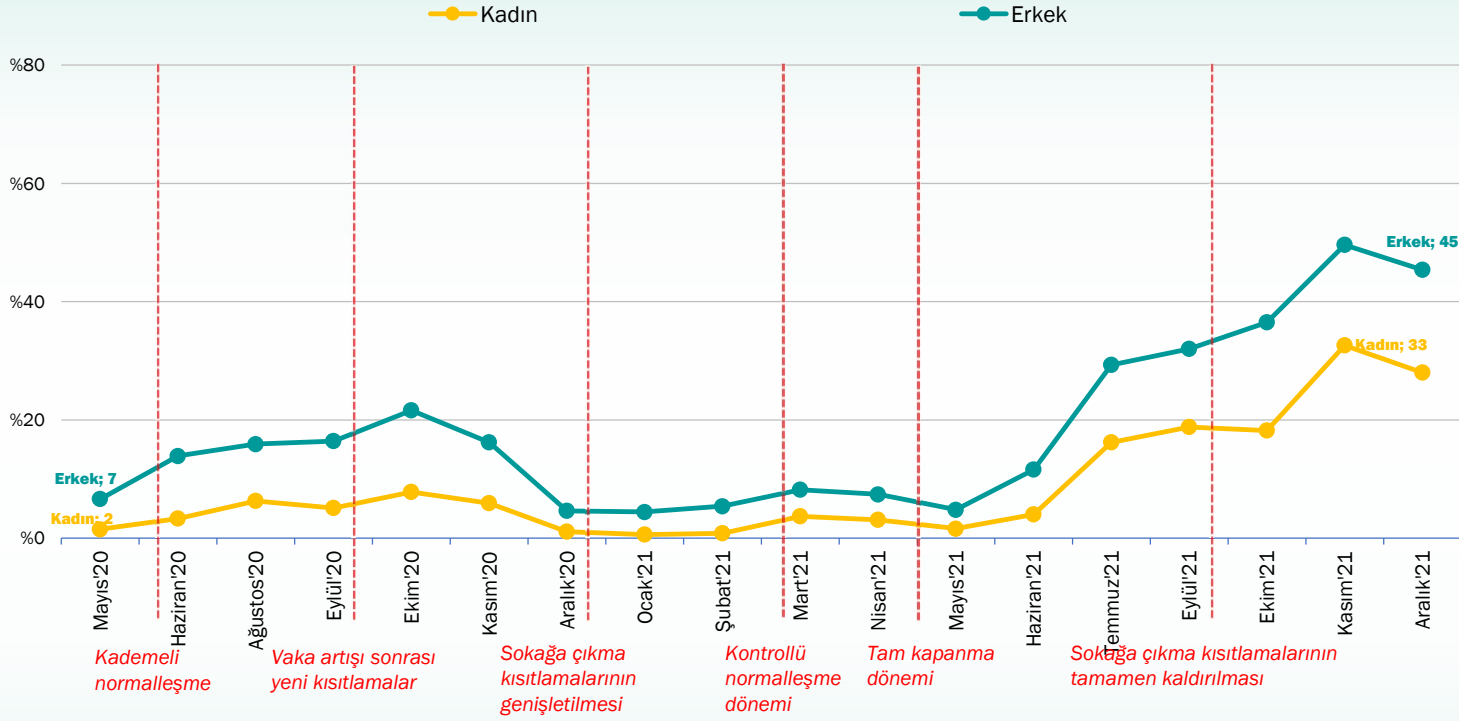
Her zamanki sıklıkta sokağa çıkmaya devam edenler

Kentlerde yaşayanlar daha tedbirli

- Toplum genelinin normalleşme eğilimi gösterdiği Mayıs'21 sonrası dönemde kır/kent/metropol kırılımında bu normalleşme eğiliminin aşıldığı görülüyor. Kırsal kesimde yaşayanların hızlı normalleşme eğilimi, metropolde yaşayanlarda daha yavaş ilerlediği hatta Omicron varyantının da etkisiyle Aralık ayında tersine döndüğü görülüyor.

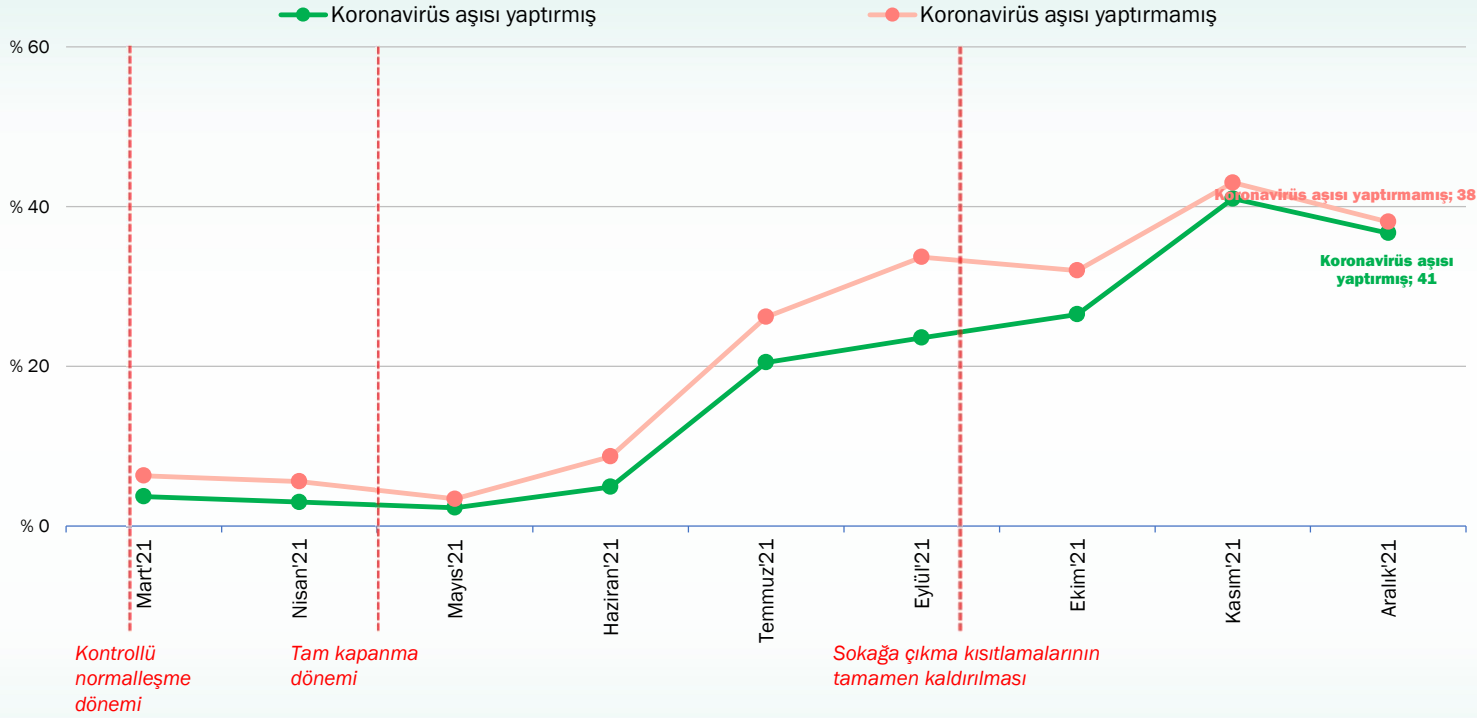
Her zamanki sıklıkta sokağa çıkmaya devam edenler

Kadınlar daha tedbirli

- Salgın süresince kadınlar, erkeklere göre salgın öncesinde olduğundan daha az sokağa çıkma eğiliminde oldu.
- Toplumun her rahatlama evresine geçtiği dönemde erkekler daha çok sokağa çıkmaya başladı.
- Aralık ayında hem erkeklerde hem kadınlarda sokağa çıkma sıklığı azalma eğilimi gösterdi.

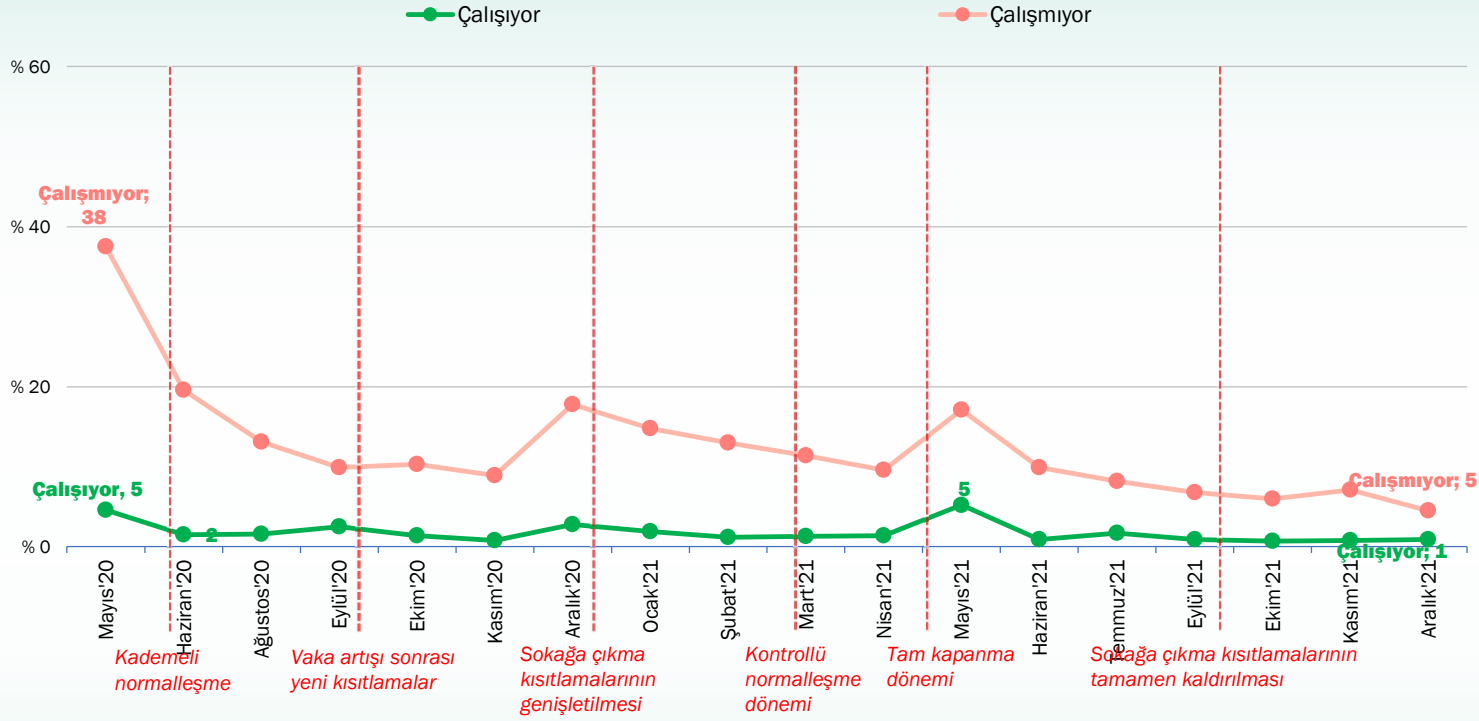
Her zamanki sıklıkta sokağa çıkanlar

Aşılılar daha temkinli

- Salgın süresince koronavirüs aşısı yaptıranlar, yaptırmayanlara göre daha az sıklıkla dışarı çıkma eğiliminde oldu.

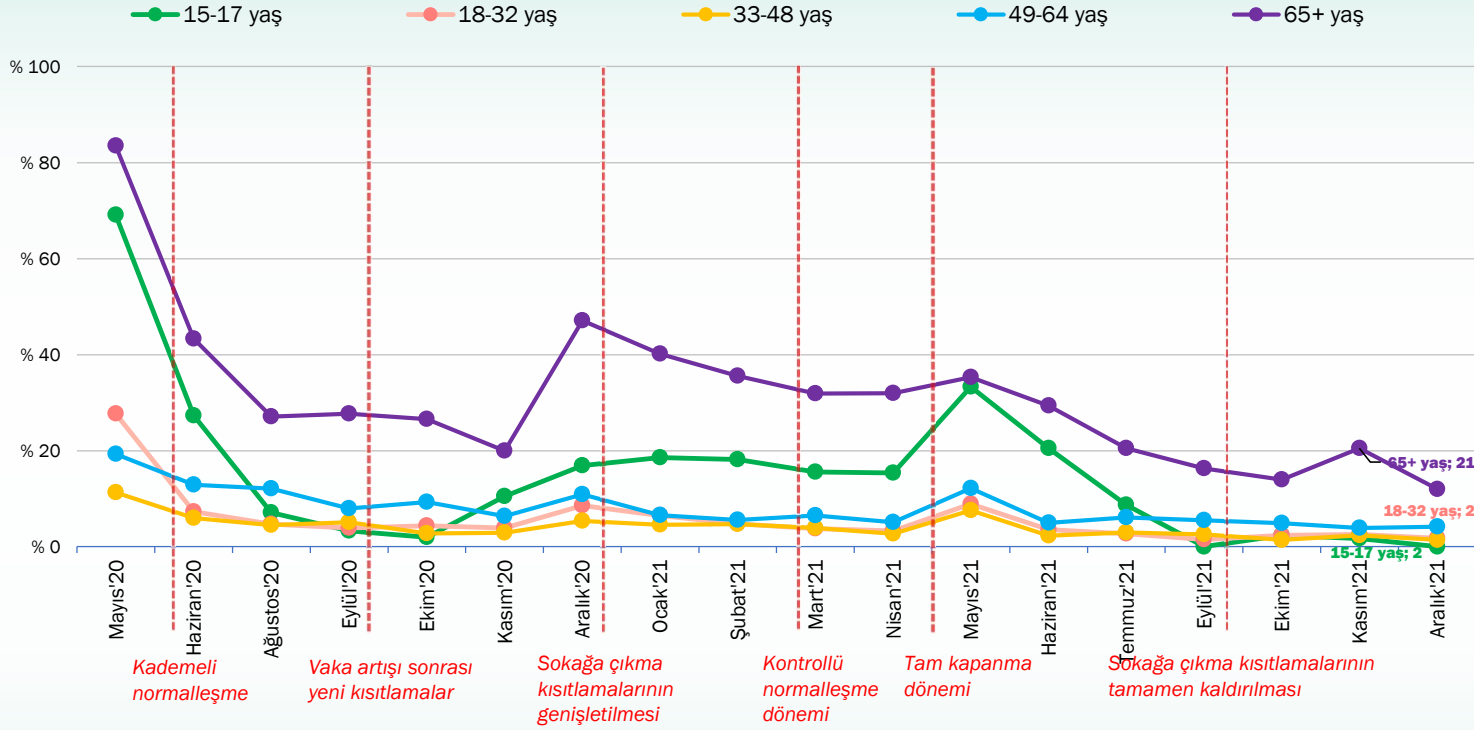
Hiç sokağa çıkmayanlar

Çalışanların mecburi rutini

- Salgın süresince çalışanlar arasında hiç sokağa çıkmayanların oranı salgının başında ve tam kapanma dönemi haricinde çok değişmedi. Bu dönemlerde çalışan kesimin yüzde 5'i koronavirüs önlemi olarak hiç sokağa çıkmadı.

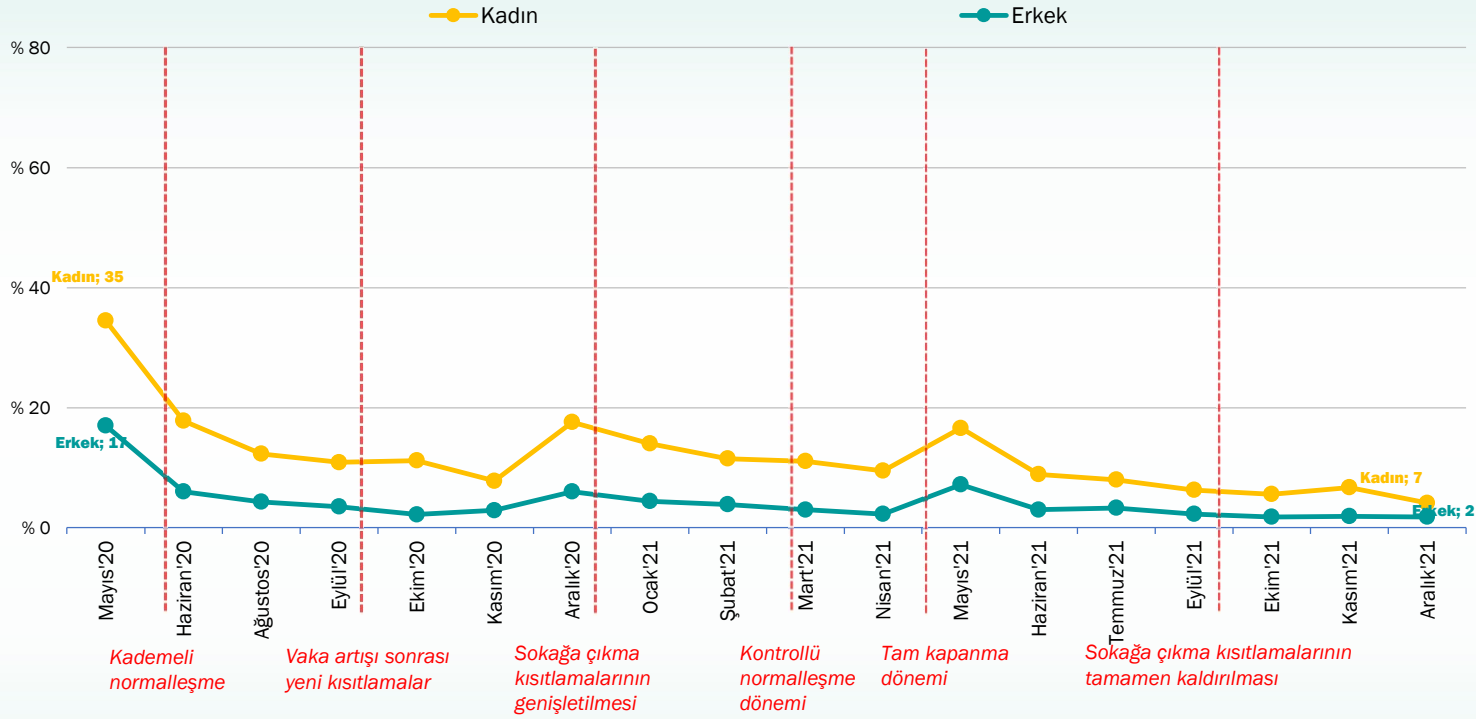
Hiç sokağa çıkmayanlar

Önlemlere her yaş grubu uydu

- Yaş gruplarına göre hiç sokağa çıkmayanlar sokağa çıkma yasakları uygulanan yaş grupları olan 20 yaş altında yer alan 15-17 yaş grubundaki gençler ile 65 yaş ve üzeri yaşlılar oluyor.
- Salgın boyunca 65 yaş ve üzerindeki vaka artışı görülen dönemlerde hiç sokağa çıkmama davranışını sürdürdüler.
- Halen 65 yaş ve üzerinde her alan 5 kişiden 1'i hiç sokağa çıkmıyor.

Hiç sokağa çıkmayanlar

Kadınlar hâlâ tedbirli

- Kadınların erkeklere göre daha temkinli davranışı, hiç sokağa çıkmama durumu ve bunun salgın seyri boyunca olan eğiliminde de görülüyor.
- Uzun süredir yavaş da olsa bir düşme eğiliminde olunan bu davranışa halen kadınların yüzde 7'si, erkeklerin yüzde 2'si başvuruyor.

MASKELİ HAYAT

DEĞİŞEN HAYAT
PANDEMİ VE TÜRKİYE
2020-2022

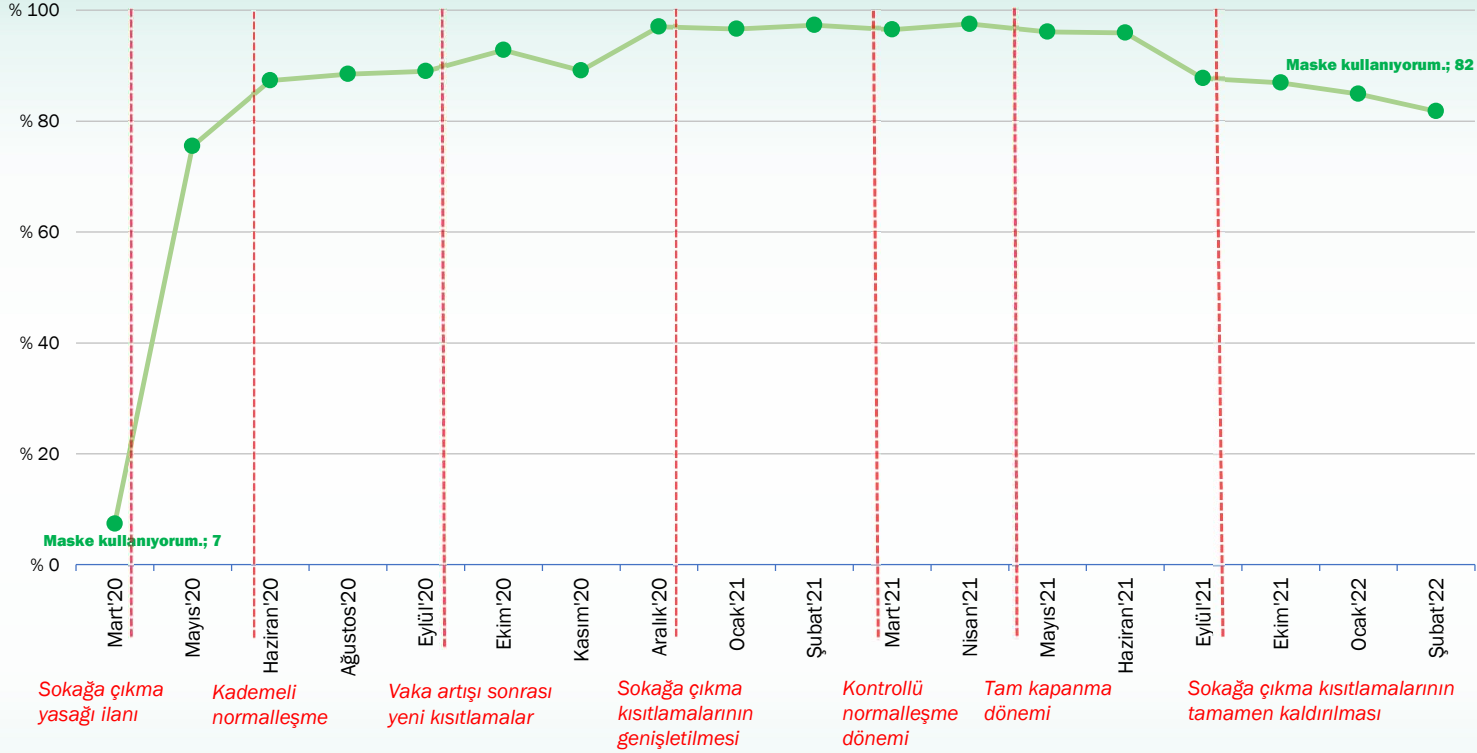
“Ben Sağlık Bakanı olsam!”

Bir tek açık hava ve etrafınızda sekiz on metrelik ortamda eğer başka bir insan yoksa maskenizi çıkarabilirsiniz ama ortamlarda, parklarda insanlar varsa, maskenizi çıkarmamanız gerekir. Ben sağlık bakanı olsam böyle net, milletin anlayacağı yapardım.
(63 yaşında, erkek, Covid-19'a yakalanmış, aşı olmuş.) G17

Bence bu virüs geçene kadar maske zorunlu olmalı. Hiç sevmiyorum maske takmayı, gerçekten beni çok bunaltıyor, daraltıyor, nefes almamda sıkıntı yaşıyor ama onu takmam gerektiğini, insanlara zarar vermemem gerektiğini düşünüyorum.
(Kadın, 48 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G1

Tek başımaysam ya da yanımda biri varsa maske asla kullanmam ama bir ortama gireceksem, markete gireceksem, kullanmaya dikkat ederim.
(Erkek, 21 yaşında, Covid-19'a yakalanmış, aşı olmuş.) G2

Koronavirüse karşı maske kullanımı

Maske kullanma eğilimi terk edilmedi

- Salgın süresince toplum genelinde maske kullanma eğilimi neredeyse hiç terk edilmedi. Uzun aylar boyunca toplumun yüzde 95'inden fazlası koronavirüsten korunmak için maske kullandı.
- Geçtiğimiz yaz aylarından bu yana ise maske kullanımı, toplumun genel olarak salgın koşullarında rahatlama evresine geçişinin bir parçası haline geldi.

“Maskesiz olmaz...”

“Yani şimdi şöyle, aşıları olsan da olmasan da bulaşma maske önlüyor; aşı bulaşma halinde. Aşı da çok etkili. Belki başa baş diyebilirim ama maske olmadan da çok anlamı kalmıyor aşının, çünkü benim babamın aşıları var, kaç tane var, bu zamana kadar maskeyle kurtardı veya işte aşıları da olsak bulaşıyor. Eğer kronik bir rahatsızlığımız yoksa ama bulaşma engelleyen maske.”
(Erkek, 33 yaşında, Covid-19’a yakalanmamış, aşı olmuş.) G26

“Kapalı ortamda uzun süre, mesela servis kullanırken sürekli herkes maske takıyor. Sonra öğreniyorum ki servis arkadaşım covid olmuş, yani ‘Bana bulaşmadıysa, maske korudu’ diye düşündüm. Hastalık biterse maske kullanmam ben zaten ama hastalık devam ettiği sürece de kullanmaya devam ederim.”
(Erkek, 35 yaşında, Covid-19’a yakalanmamış, aşı olmuş.) G23

“Hastalık bitene kadar maskeye muhtacız”

Valla taksalar güzel bir şey ama kimse kullanmıyor, ‘Sıkıldık, bunaldık, şöyle.’ Tamam da sağlığınız için bunları takıyorsunuz. Kimse istemez maskeyle gezip tozmayı ama mecbur gezmek zorundasınız. Bu hastalık bitene kadar mecbur gezeceksiniz.

(Kadın, 43 yaşında, Covid-19’a yakalanmamış, aşı olmuş.) G9

Maskenin koruduğunu düşünüyorum, en azından sürekli yenilenirse, en azından bu aldığımız nefes başkası tarafından hapşırıldığında en azından ağızdan, burundan girmez, o yüzden maske iyi.

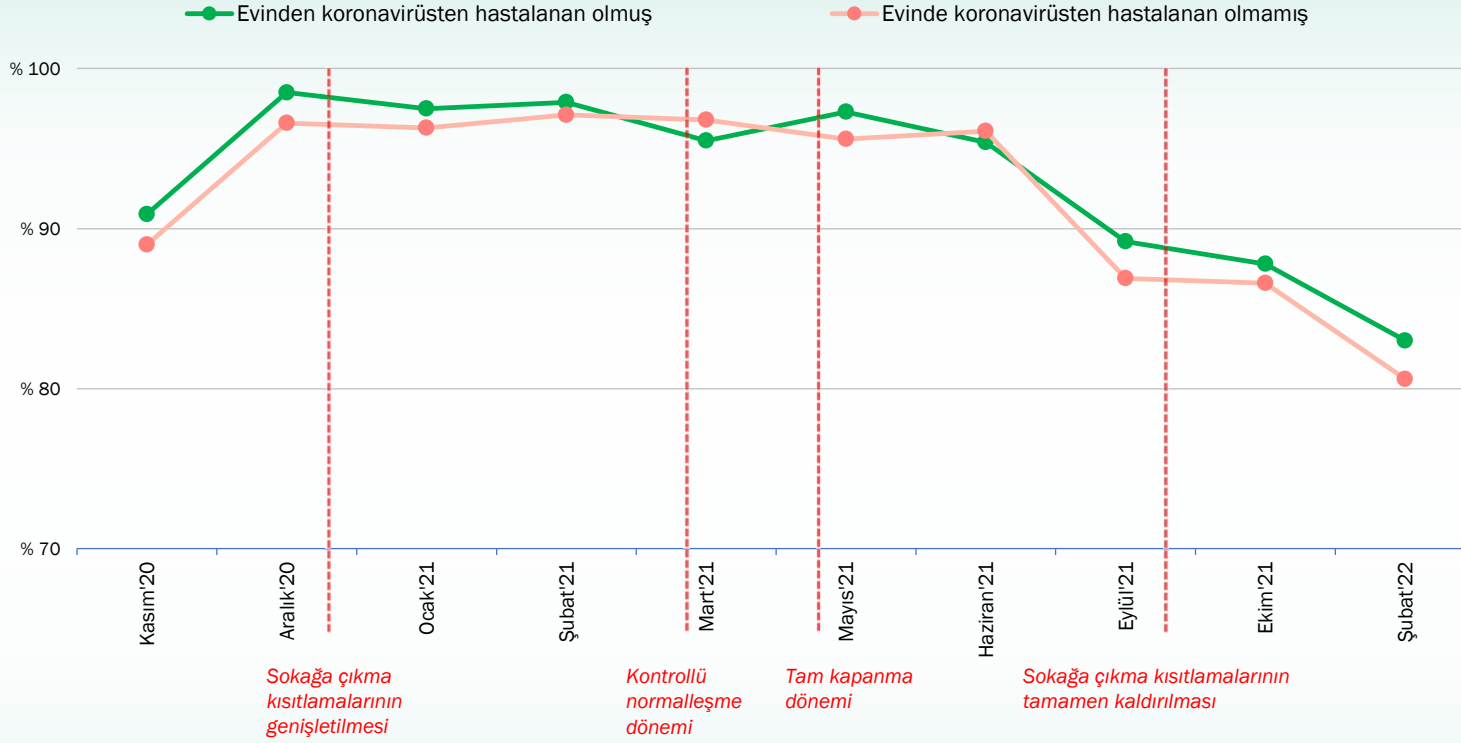
(Kadın, 33 yaşında, Covid-19’a yakalanmamış, aşı olmuş.) G6

Maske diğer hastalıklara karşı da koruyor

“Yani sadece bu virüse karşı değil, onun dışındaki başka virüsler ya da mikroplara karşı da. Eskiden virüs yoktu ama doktorlar ameliyathaneye girerken ameliyat maskesi takıyorlardı, neden? [Maskenin koruyuculuğu] Yani sadece bu virüs için değil, diğer mikroplar için de geçerli.”

(Erkek, 63 yaşında, Covid-19’a yakalanmış, aşı olmuş.) G17

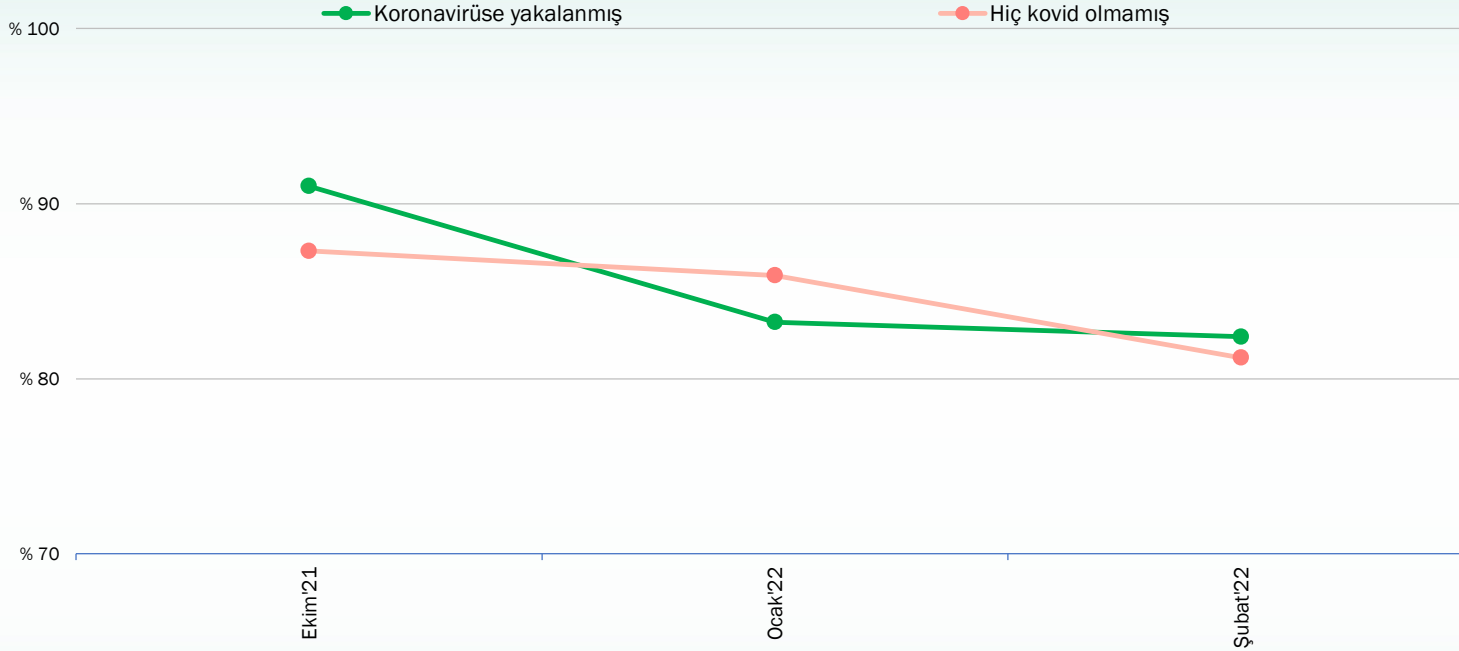
Evinde Covid-19 vakası görülme durumuna göre maske kullanımı

Virüsle tanışan maskesiz çıkmıyor

- Salgın boyunca evinde koronavirüsten hastalanan yakını olanlarda daha çok maske kullanımı görüldü.

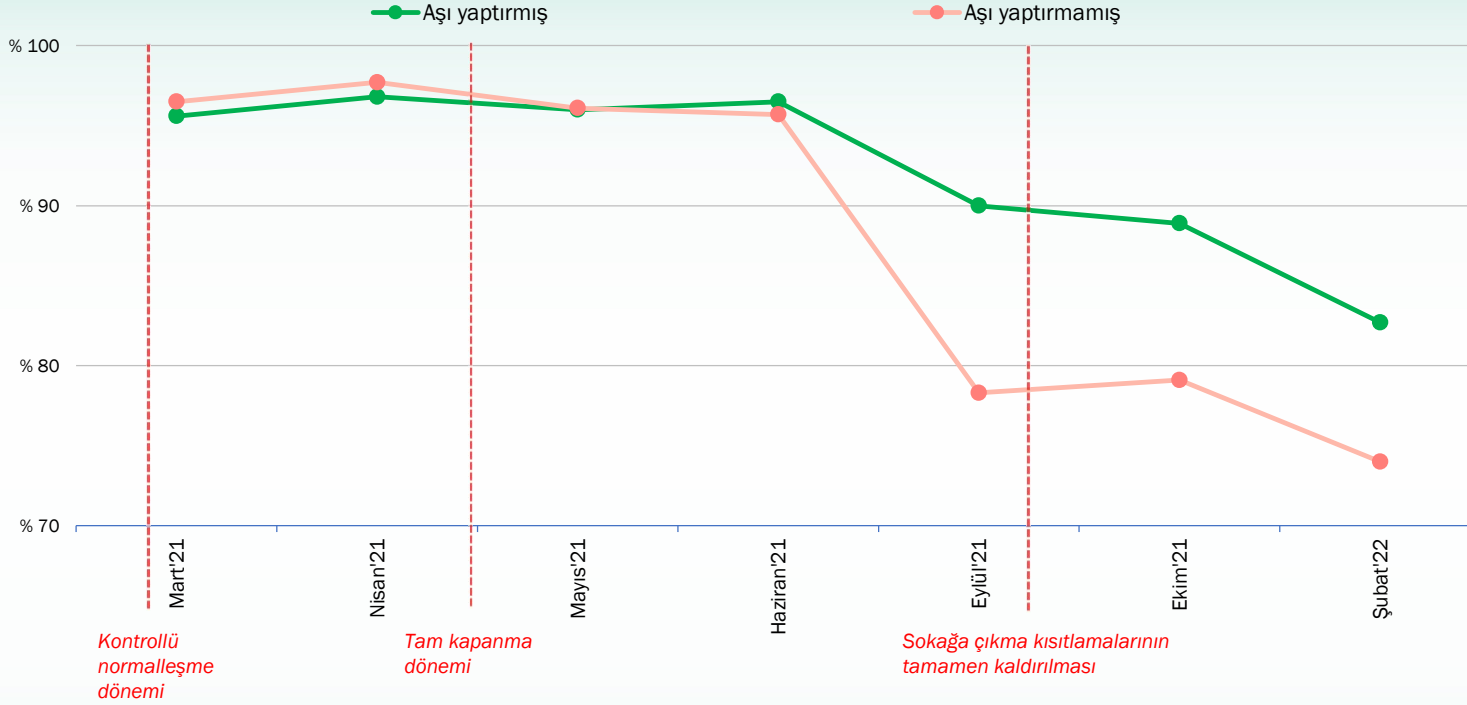
Koronavirüse yakalanma durumuna göre maske kullanımı

Şubat ayındaki maske eşitlenmesi

- Ekim ayındaki ölçümümüzde kendisi koronavirüse yakalanan kişilerin daha çok maske kullandıklarını gördük. Ocak ayında ise tam tersi bir eğilimle karşılaştık. Şubat ayında ise her iki durumda da benzer oranda maske kullanıldığını görüyoruz.

Aşı yaptırmaya göre maske kullanımı

Eylülden beri aşılar da temkinli

- Aşılamanın başladığı dönemde aşı yaptıranlar da yaptırmayanlar da benzer oranlarda maske kullanmaya devam etti.
- Eylül ayından bu yana ise aşı yaptıranlarda maske kullanma eğilimi aşı yaptırmayanlara göre daha yüksek seyrediyor.

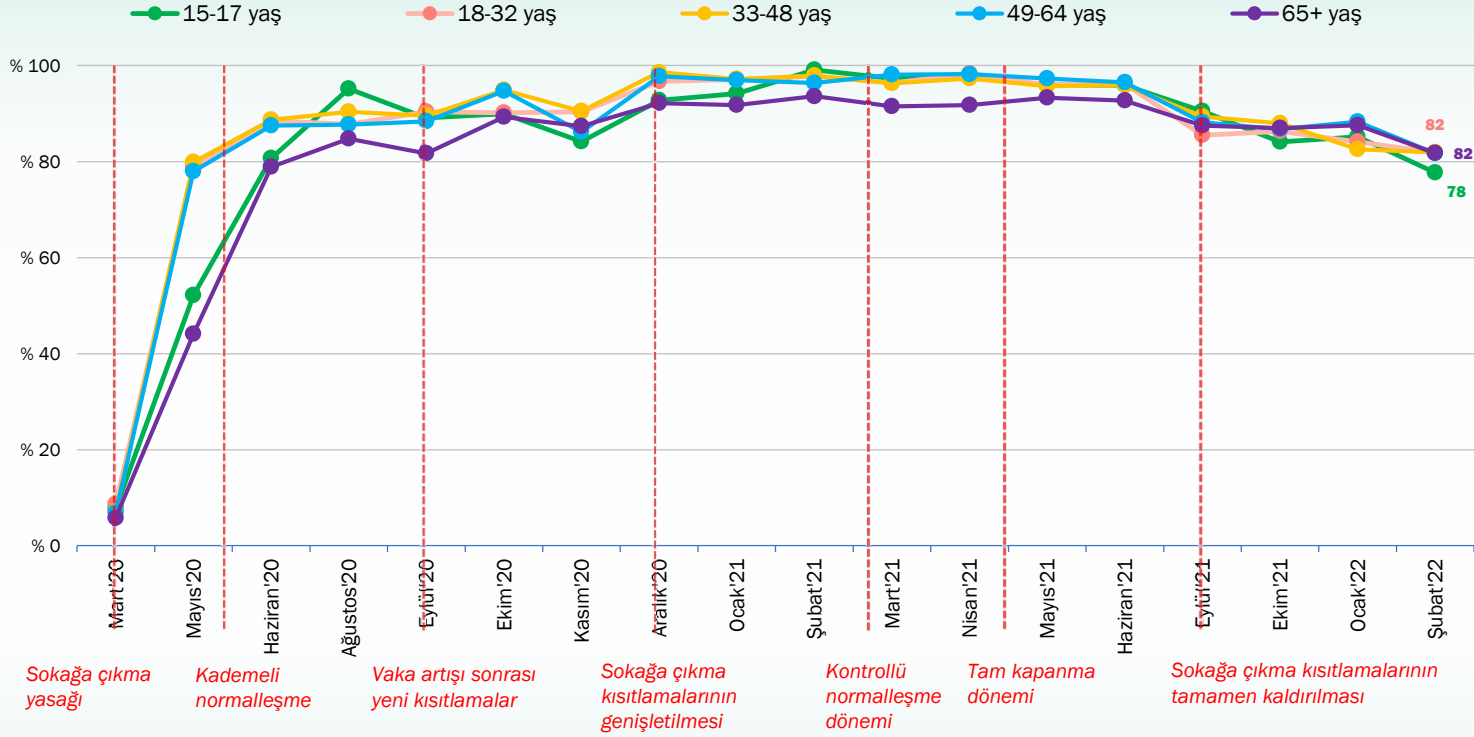
Aşıya temkinli yaklaşan da maske diyor: “Maske zorunlu olmalı”

Maske konusundaki tutumları genel olarak hassas çünkü aşıyla ilgili bilgi kirliliğinden dolayı aşıya temkinli yaklaşanlar da maskenin koruyuculuğuna güveniyor.

Maskenin zorunlu olması yerinde bir karar bence, hatta salgın bittikten sonra da bir süre maske kullanılmalı. Maskesiz yaşam için bir süre daha geçmesi gerekiyor, çünkü bir süre daha bu virüsle yaşayacağız.

(Kadın, 28 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmamış.) G3

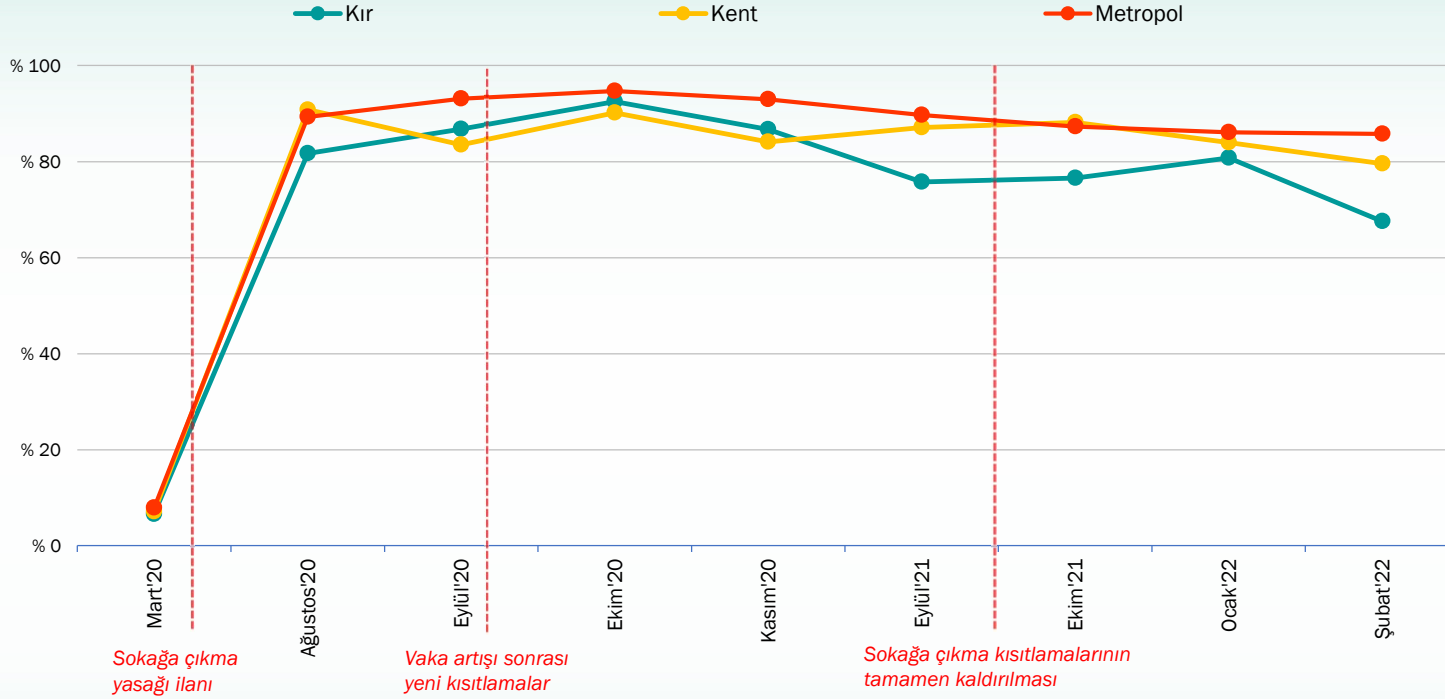
Yaş gruplarına göre maske kullanımı

15-17 yaş grubu hariç maskeye devam

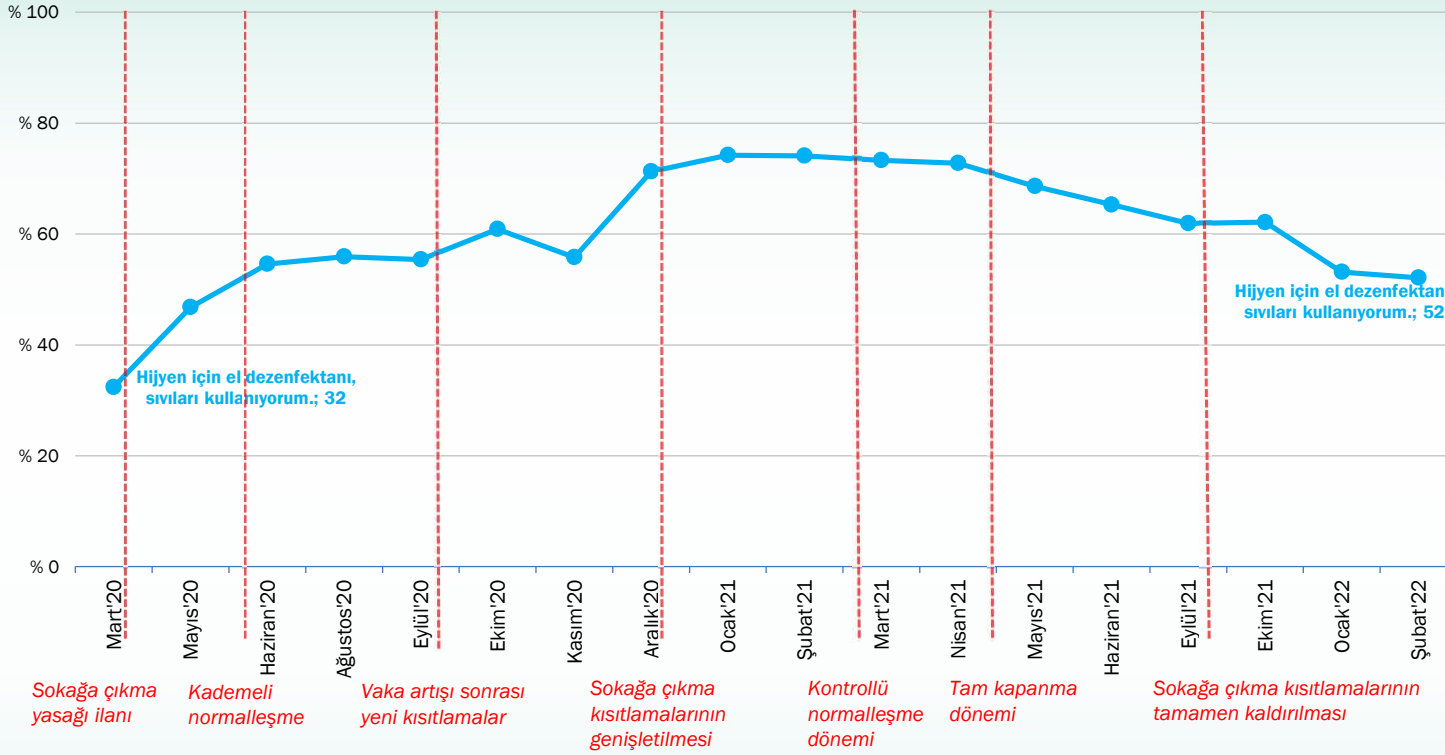
- Salgın boyunca sokakla daha çok teması olanların daha çok maske kullanma eğiliminde olduğunu gördük. Bu durumu yaş grupları ile de teyit edebiliriz.
- Yine de maske kullanımı en hızlı düşen yaş grubu 15-17 yaş grubu oluyor. Diğer yaş grupları neredeyse aynı oranda maske kullanıyor.

Yerleşim yerlerine göre maske kullanımı

Metropolde maske oranı düşüyor

- Metropollerde yaşayanlar daha çok maske kullanırken, son aylardaki düşü trendine rağmen metropolde maske kullanımı düşmüyor. En çok kırsal kesimde yaşayanların maske kullanımı azalıyor.

Koronavirüse karşı el dezenfektanı, sıvıları kullanımı

Toplum dezenfektana alıştı

- Salgın boyunca koronavirüsten korunmak için el dezenfektanı benzeri sıvıların kullanımına da toplumun büyük bir kesimi başvurdu.
- 2021'in ilk yarısında yetişkin nüfusun yüzde 70'inden fazlası el dezenfektanı ve benzeri sıvılar kullandı.
- Halen toplumun yarısından fazlası dezenfektan kullanıyor.

Dezenfektan ve kolonya kullanımı

Dezenfektan gibi sıvıların kullanımı neredeyse rafa kalkmış durumda. Kolonya, gündelik yaşamda salgından önce ne sıklıkta kullanılıyorsa o kullanım sıklığına doğru bir dönüş var.

Ben genelde evdeydim, yani öyle sarılma falan olmuyordu, maske sürekli takıyordum. Hatta ilk pandemi çıktığında eldiven, maske, yani öyle çıkıyorduk, sürekli dezenfektan. Sonra eldiveni bıraktık, sonra dezenfektanı bıraktık.
(Kadın, 27 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G15

Bilmiyorum, ilk zamanlar çok çamaşır suyuydu, dezenfektandı, benim oğlan çok dikkat etti böyle şeylere. Valla dezenfektanı bıraktık da kolonyamız var, ıslak mendilimiz hazır bekliyor, yani kapı kollarında falan.
(Kadın, 57 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G12

Maskeye dair bilgi kirliliği: “Virüsten hiçbir şey korumuyor ki abla!”

Aşı kadar olmasa da maske konusunda da bilgi kirliliği ve kulaktan dolma bilgiler hakim. Maskenin güvenilirliğini sorduğumuzda, görüşülen insanların çoğu maske koruyuculuğunu önlemlerde ilk sıraya yerleştirse de farklı görüşleri duymak da mümkün.

Maskenin karşı tarafa faydası var; takana değil, karşı tarafa faydası var. Ama koruyucu. Ya bilmediğim yerlerde kesinlikle kullanıyorum. Aile içinde bir tek kullanmıyorum, onun dışında her yerde kullanıyorum.
(Erkek, 51 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G10

“Bir maskeyi 10-15 kez kullanırsan korumaz”

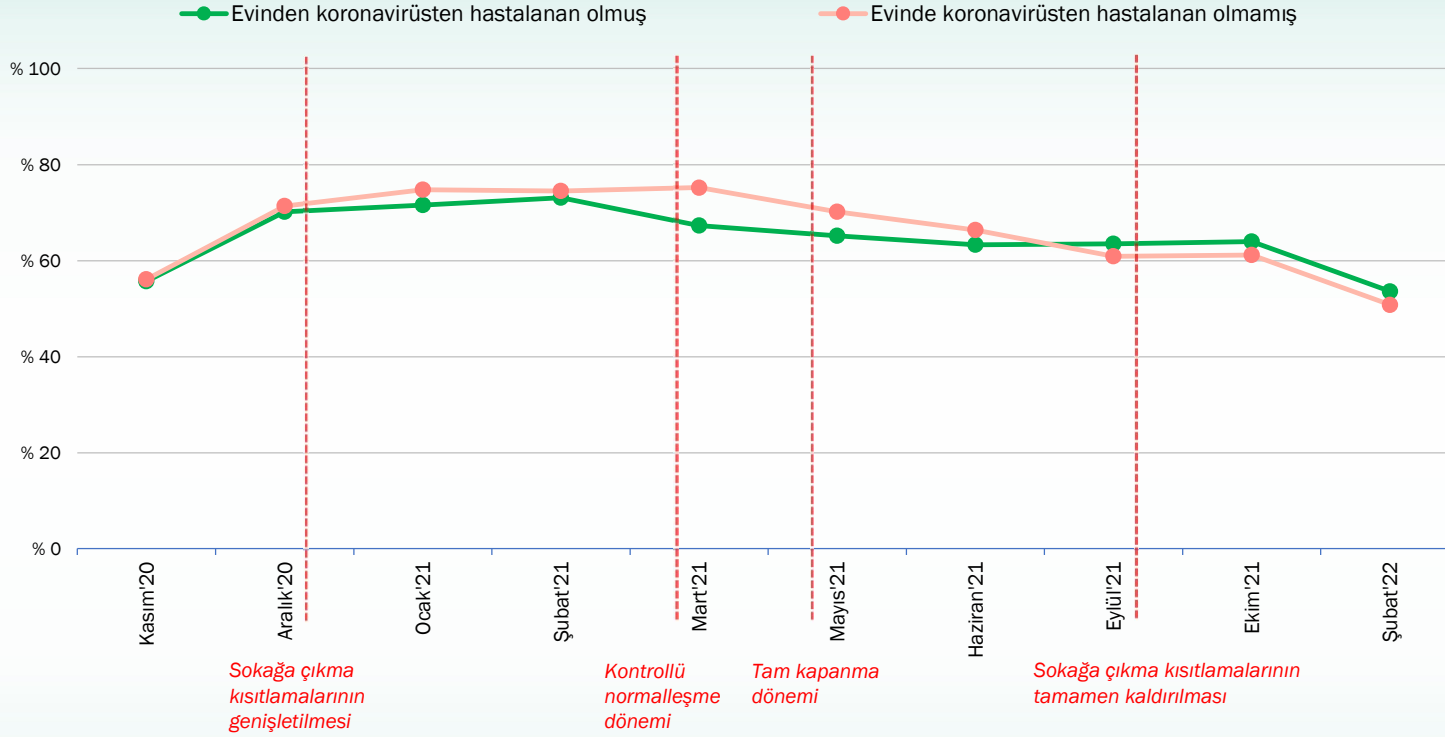
Her kafadan bir ses geliyor, ‘Maske de korumuyor’muş ama maskeyi dışarıdan gelip çöpe atarsan güzel oluyor. 10-15 defa kullanılırsa herhalde korumaz. Zaten terliyorsun, böyle nefes alamıyorsun maskede.

(Kadın, 57 yaşında, Covid-19’a yakalanmamış, aşı olmuş.) G12

Maskeyi mecburi takılacak yerlerde takıyorum, geri kalan yerlerde sarmaş dolaş arkadaşlarımla falan devam. Bana göre diyorsan maskeyi falan koruyacağına ben inanmıyorum ya. Virüsten bir şey korumuyor ki abla.

(Erkek, 24 yaşında, Covid-19’a yakalanmamış, aşı olmuş.) G14

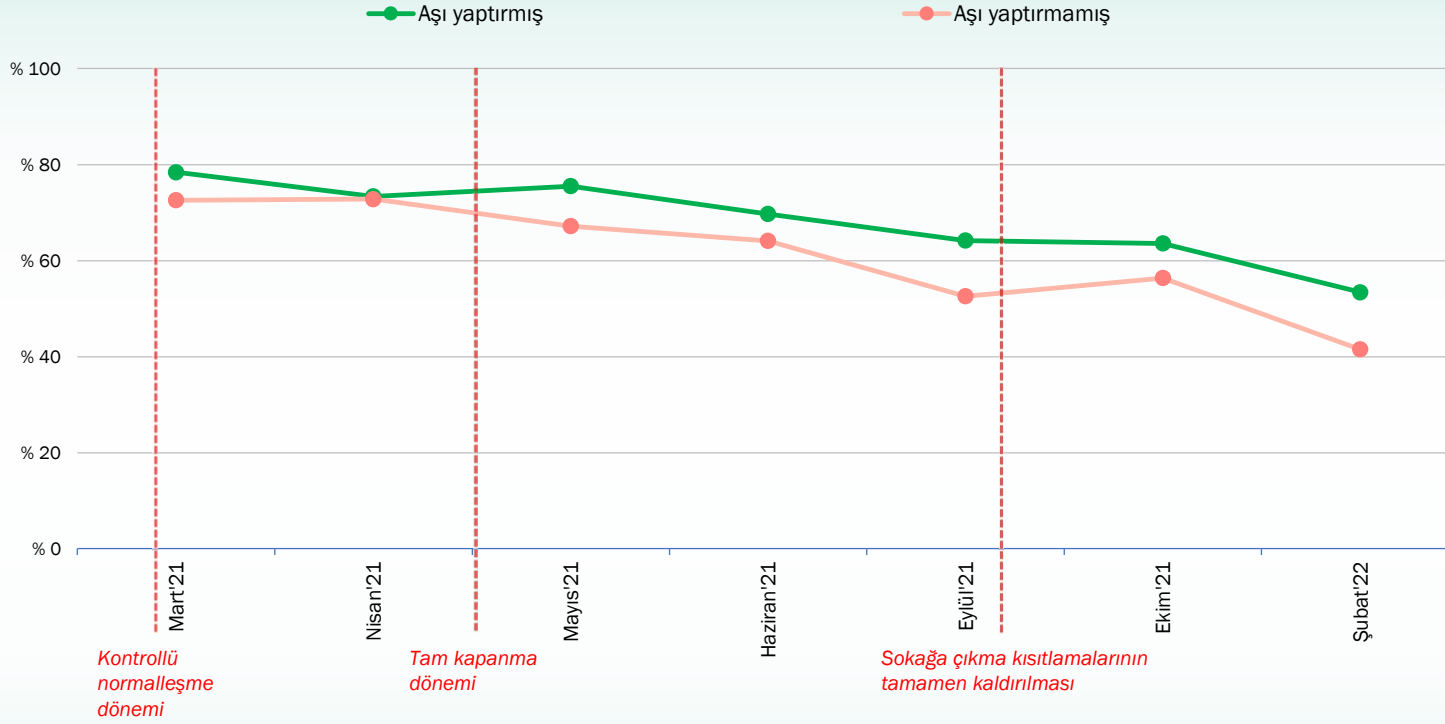
Evinde Covid-19 vakası görülme durumuna göre el dezentektanı kullanımı

Virüsle tanışan daha fazla dezenfektan kullanıyor

- Eylül ayından bu yana evinde koronvirüs görülenlerde daha çok el dezentektanı kullanma eğilimi görülüyor.

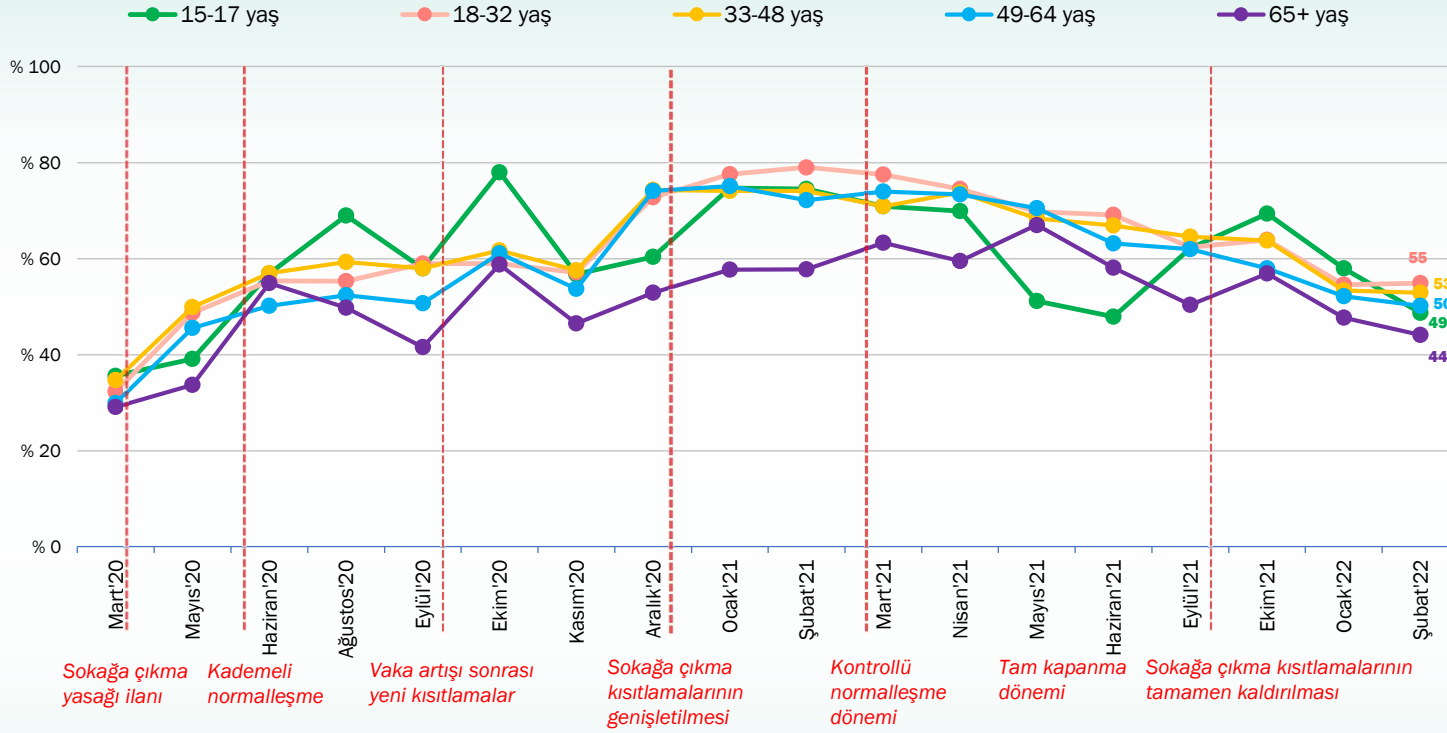
Aşı yaptırmaya göre el dezentektanı kullanımı

Aşılılar dezentektanda da tedbirli

- Koronavirüs aşısı yaptıranların koronavirüse karşı daha çok önlem alma davranışı, el dezentektanı ve benzeri sıvıların kullanımında da görülüyor.
- Son aylardaki düşme eğilimine karşın, aşı yaptıranların yarısından fazlası, aşı yaptırmayanların da beşte ikisinden fazlası el dezentektanı kullanıyor.

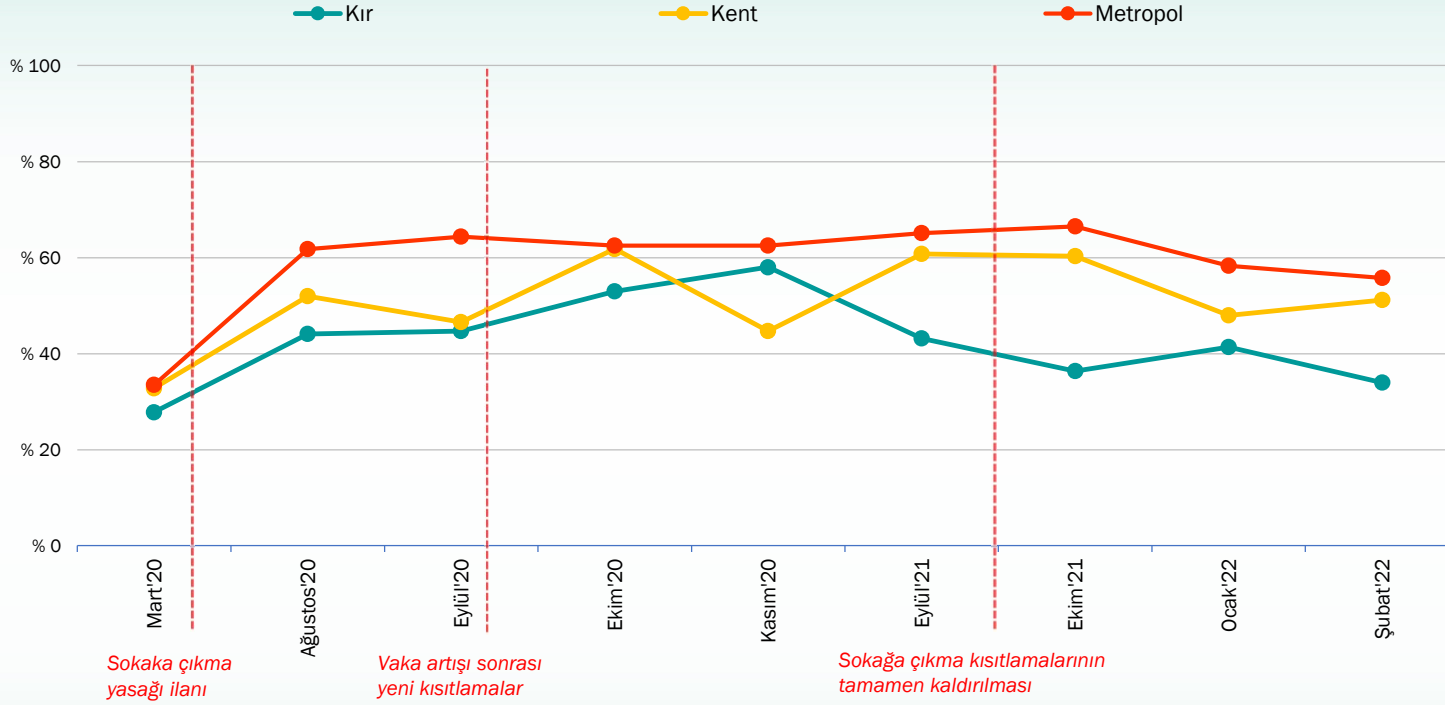
Yaş gruplarına göre el dezenfektanı kullanımı

18-32 yaş grubu: "Daha fazla dezenfektan"

- Salgın boyunca en çok el dezenfektanı kullanımını 18-32 yaş grubunda yer alan gençlerde izledik. Halen bu yaş grubundakilerin yüzde 55'i el dezenfektanı kullanıyor.

Yerleşim yerlerine göre el dezenfektanı kullanımı

Metropolde yaşayan: “Dezenfektana devam”

- Metropollerde yaşayanlar, kent merkezleri ve kırsal kesimde yaşayanlara göre daha çok el dezenfektanı kullanma eğiliminde oldu ve bu eğilim aynı şekilde sürüyor.

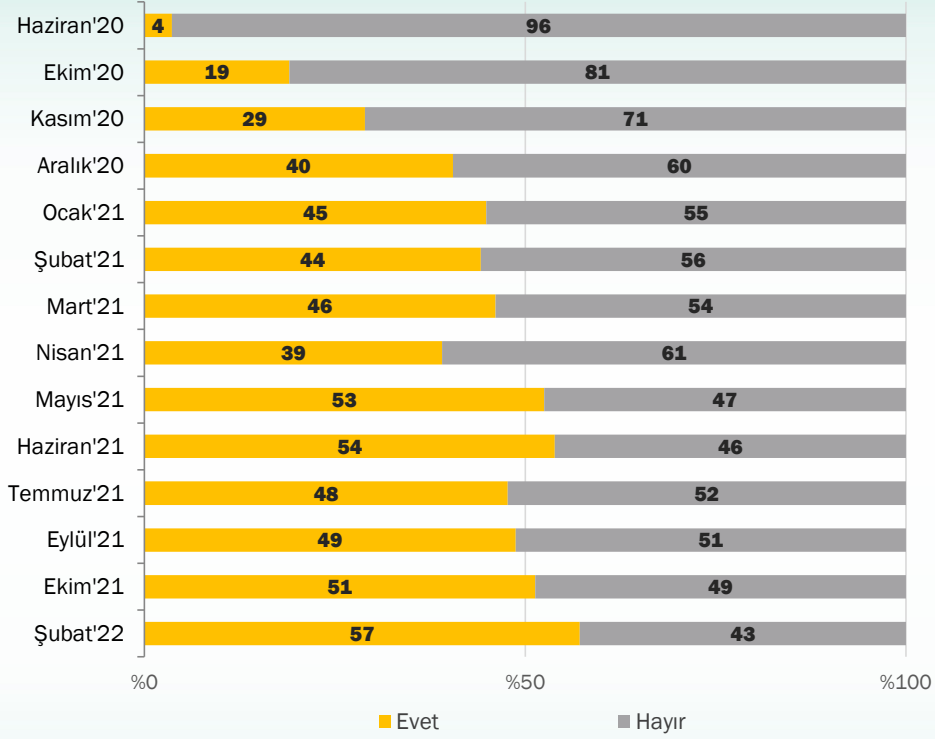

VİRÜSE KİMLER YAKALANDI?

DEĞİŞEN HAYAT
PANDEMİ VE TÜRKİYE
2020-2022

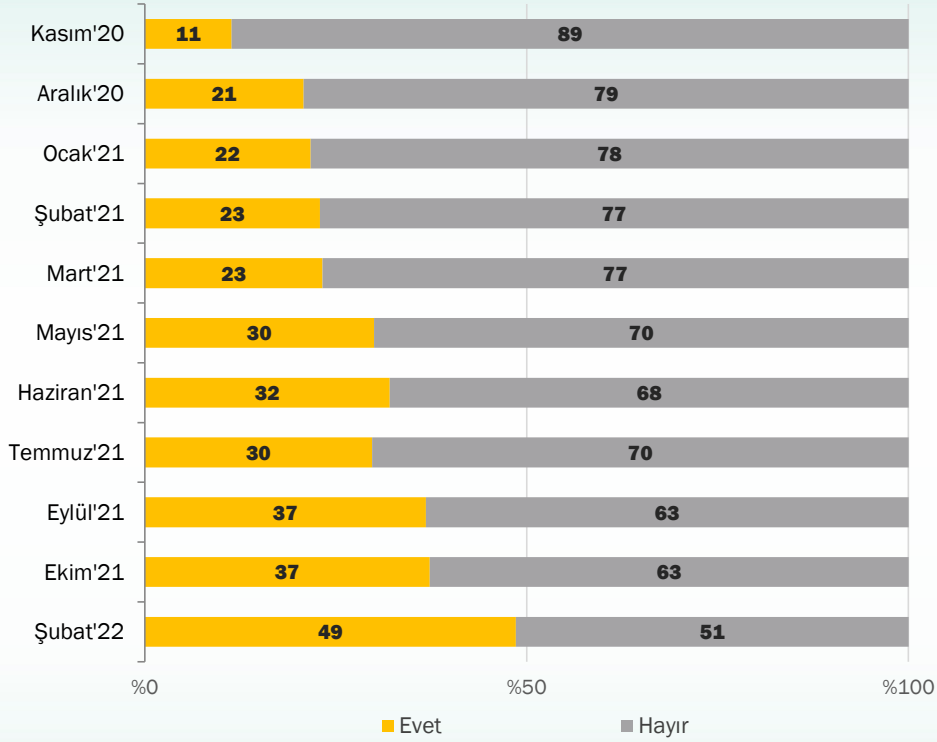
Ailenizde koronavirüsten dolayı hastalanan oldu mu?

Toplumun yüzde 57'si virüsle tanıştı

- Toplum genelinde ailesinde, yakın veya uzak bir akrabasında koronavirüsten hastalanan kişi oranı giderek artan bir eğilim sergiledi. Bugün, toplumun yüzde 57'si ailesinde, yakınında koronavirüsten hastalanan en az birisinin olduğunu söylüyor.

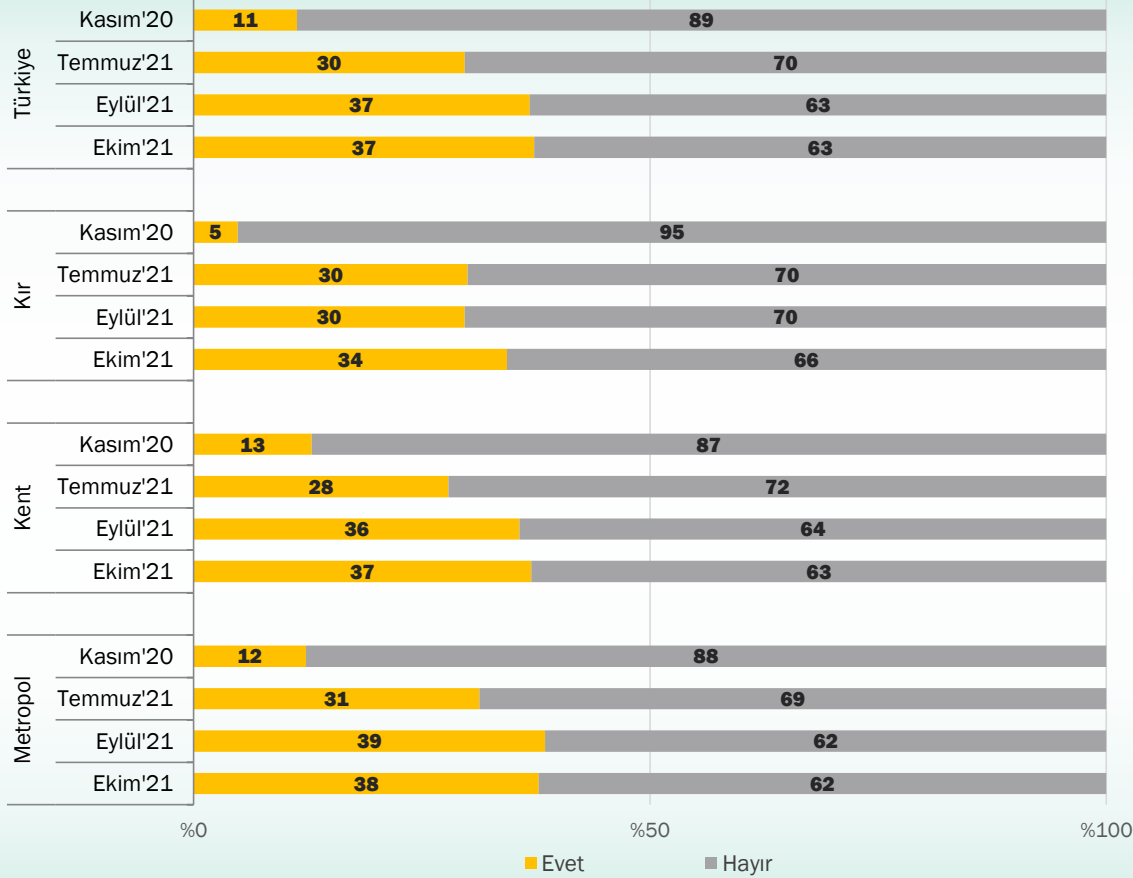
Evinizde koronavirüsten dolayı hastalanan oldu mu?

Her 2 kişiden 1'inin yakını hastalandı

- Evinde koronavirüs vakası görülen kişi sayısı en çok tam kapanma dönemi öncesi olan Mart-Mayıs 2021 arası ile Ekim 2021 sonrasında arttı.
- Bugün her 2 kişiden 1'i evinde koronavirüsten hastalanan en az birinin olduğunu söylüyor.

Evinizde koronavirüsten dolayı hastalanan oldu mu?

Kır ve kent eşitlendi

- Salgın süresince büyükşehirlerde yaşayanlar koronavirüs ile daha hızlı bir şekilde temas ederken, zaman içinde kır, kent ve metropollerde yaşayanların evlerinde benzer oranlarda koronavirüs görülmeye başlandı.

DEĞİŞEN HAYAT - PANDEMİ VE TÜRKİYE (2020-2022)

Salgın Sonrası Normal Hayata Dönüş Algısı

evony

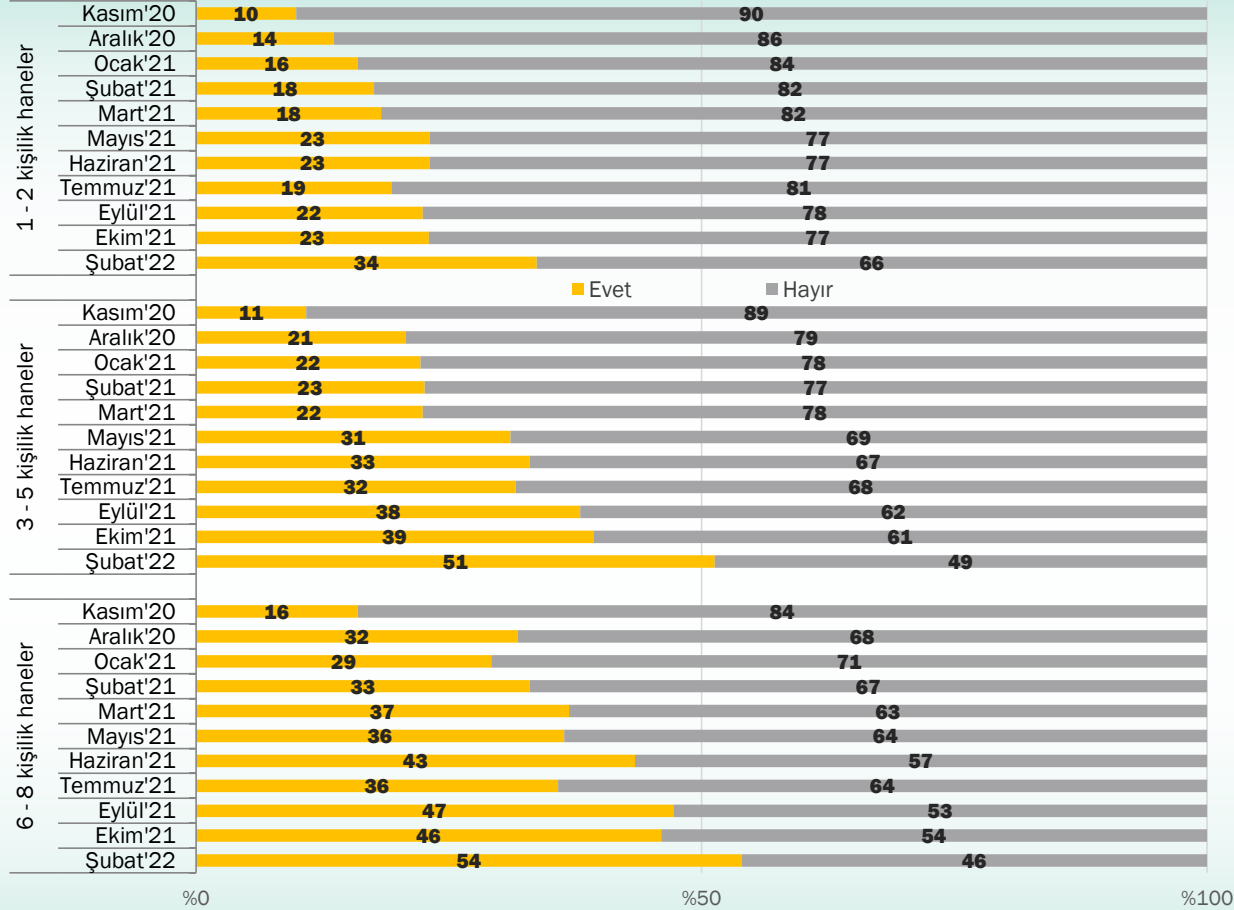
Şans

Hastalığa bugüne dek yakalanmamayı aldığı önlemlerle açıklayanlar olduğu kadar şansla, kaderle açıklayanlar da var.

Şans. Ben kesinlikle şans olduğuna inanıyorum, çünkü etrafımda bir sürü insan oldu ya da genetik bir şey var.

(Erkek, 51 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G10

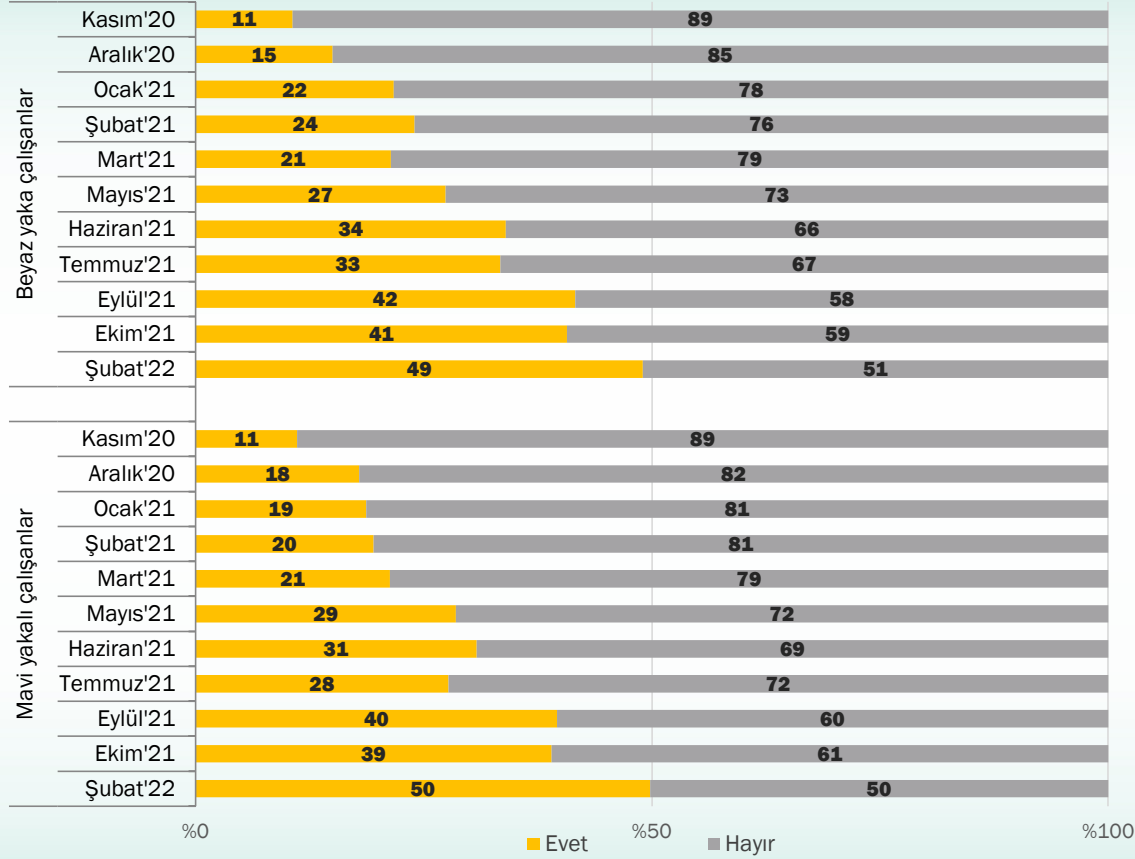
Evinizde koronavirüsten dolayı hastalanan oldu mu?

Kalabalık haneler daha fazla etkilendi

- Salgın boyunca kalabalık hanelerde daha fazla koronavirüsten hastalanan oldu ve bu değişim sürekli bir şekilde artış gösterdi.

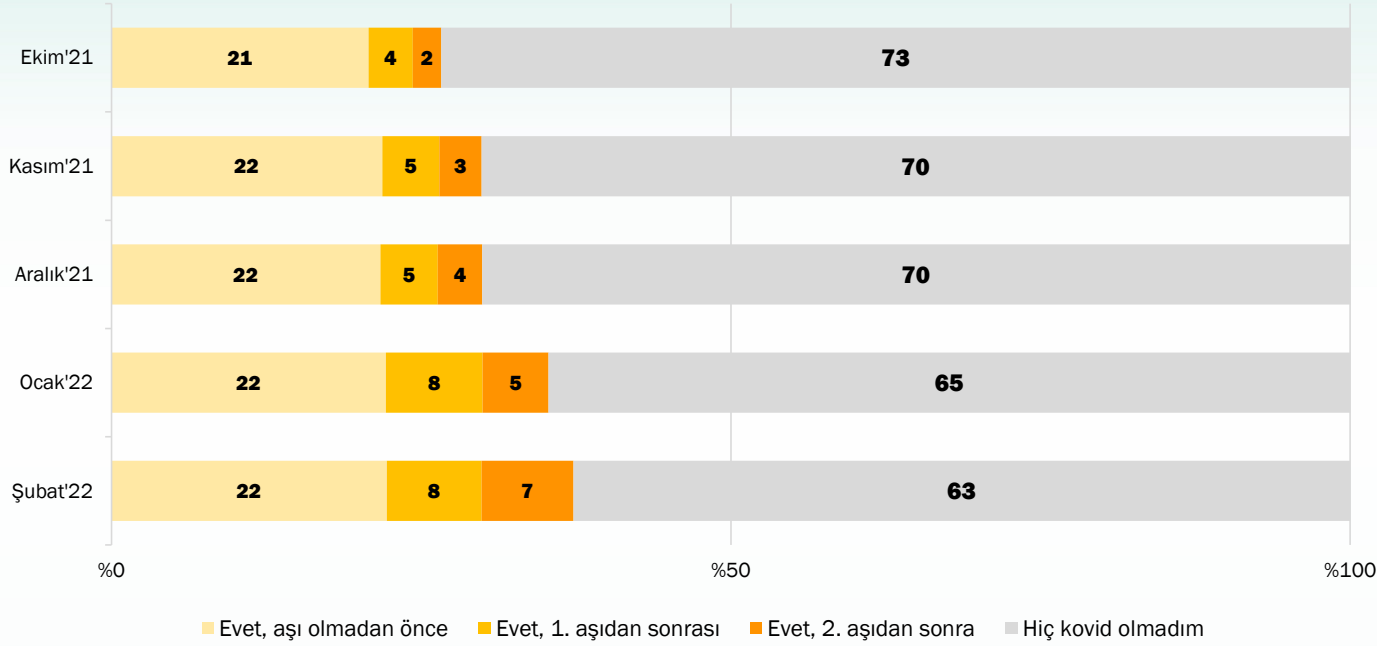
Evinizde koronavirüsten dolayı hastalanan oldu mu?

Beyaz yakalı ve mavi yakalılarda vaka oranı eşitlendi

- Fiili olarak çalışma yaşamına dönen beyaz yakalılarda da mavi yakalılarda da evinde koronavirüse yakalanan oranı giderek artış gösterdi ve son dönemde her ikisinde de bu oran eşitlendi.

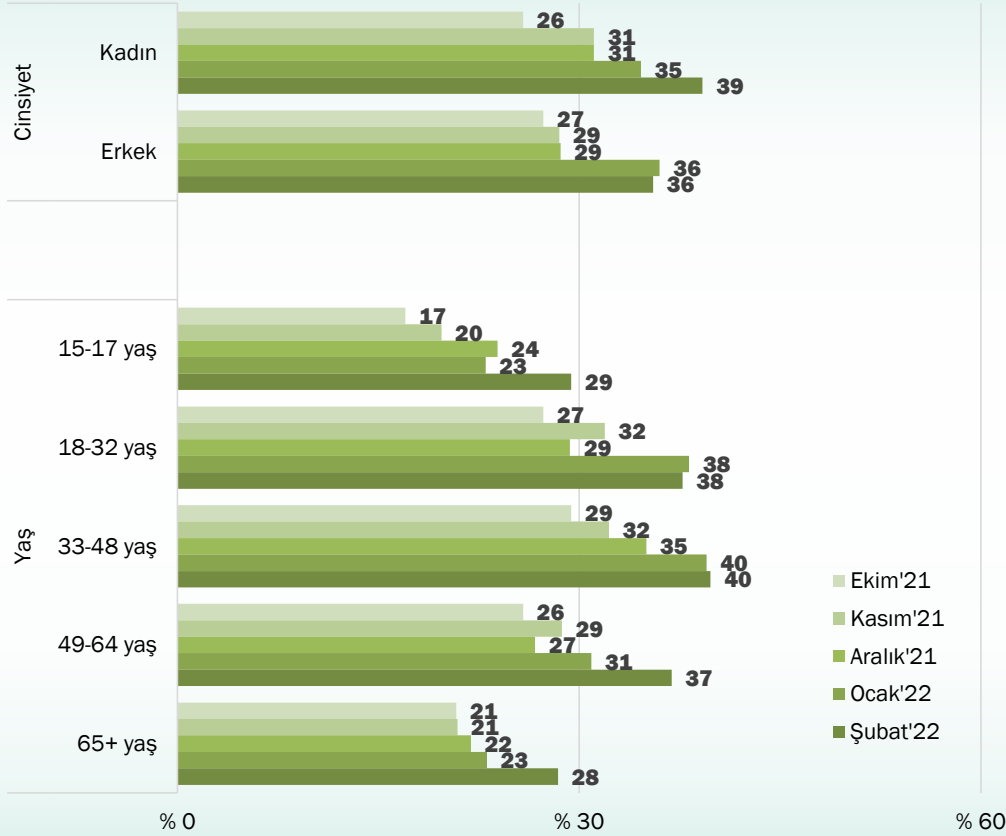
Siz bu güne kadar hiç kovide / koronavirüse yakalandınız mı?

Yüzde 37 virüsten hasta oldum diyor

- Şubat ayı itibarıyla toplumun yüzde 37'sinin koronavirüse yakalandığı görülüyor.
- Toplumun yüzde 8'i 1. doz aşısını aldıktan sonra, yüzde 7'si de 2. doz aşısını aldıktan sonra koronavirüse yakalandığını belirtiyor.

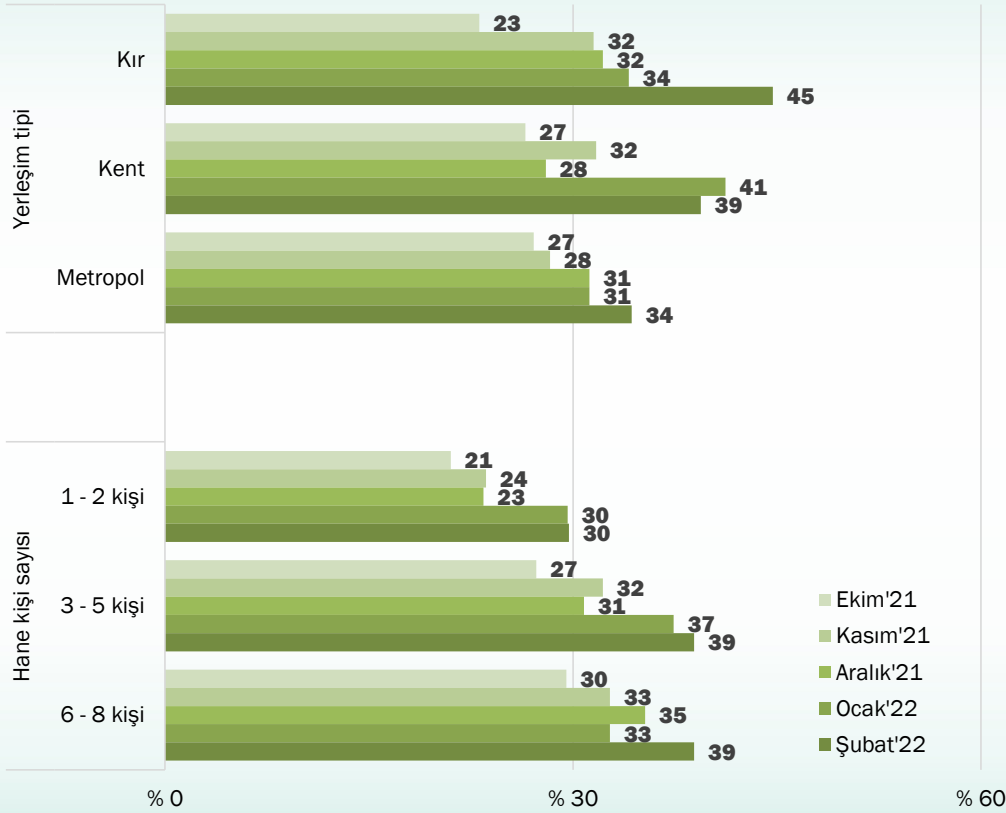
Siz bugüne kadar hiç kovide / koronavirüse yakalandınız mı?

Kadınlar ve erkekler eşit oranda hastalandı

- Kadınlar ve erkekler benzer oranlarda koronavirüse yakalanmış görünüyor.
- Yaş gruplarına göre ise artış eğilimi benzer olsa da 18-32 ve 33-48 yaş gruplarında koronavirüse yakalananlar daha yüksek oranda yer alıyor.

Siz bugüne kadar hiç kovid / koronavirüse yakalandınız mı?

Son dönemde kırdaki artış

- Kır/kent/metropol kırılımında benzer oranlarda Covid-19'a yakalanma oranları görsek de son dönemde kırdaki artış daha yüksek oranda Covid-19'a yakalandığını görüyoruz.
- Kalabalık hanelerde yaşayanlar Covid-19'a daha çok yakalanıyor. 1-2 kişinin yaşadığı hanelerde yüzde 30 olan koronavirüse yakalanma oranı, 3 kişiden fazla kişinin yaşadığı hanelerde yüzde 39 oluyor.

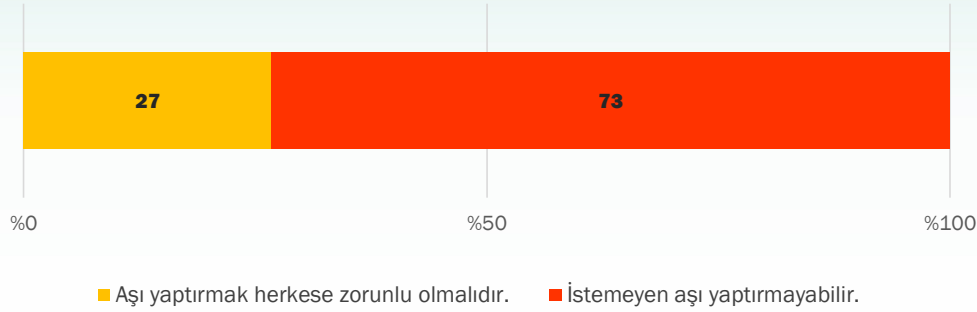

AŞI KONUSU...

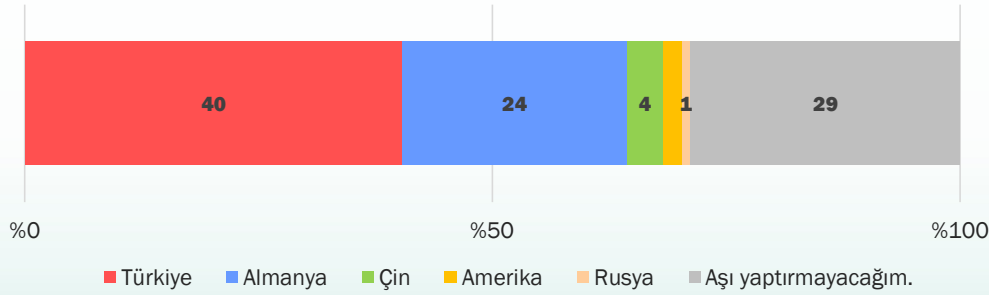
DEĐIŐEN HAYAT
PANDEMİ VE TÜRKiYE
2020-2022

Koronavirüs aşısı ile ilgili görüşünüzü hangisi daha iyi açıklıyor?
(Aralık'20)

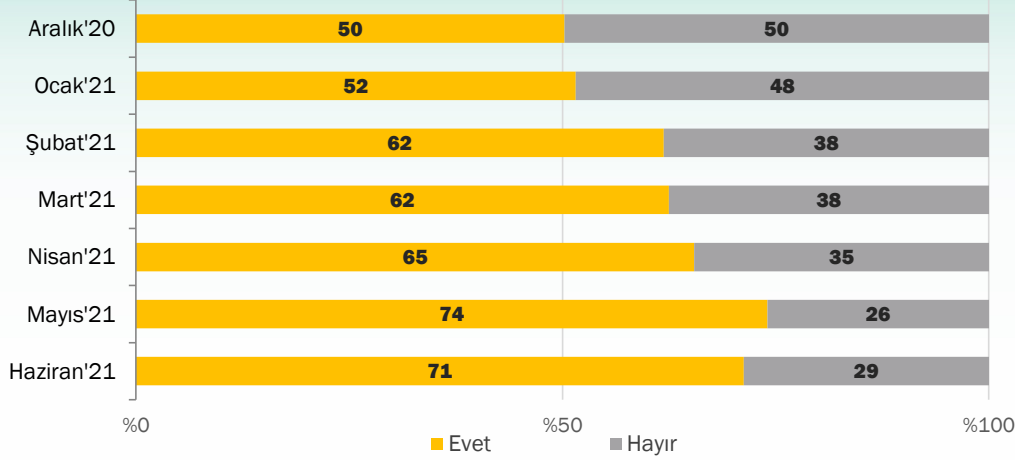
Eğer seçme şansınız olsaydı hangi ülkenin ürettiği aşığı
kullanırdınız? (Aralık'20)

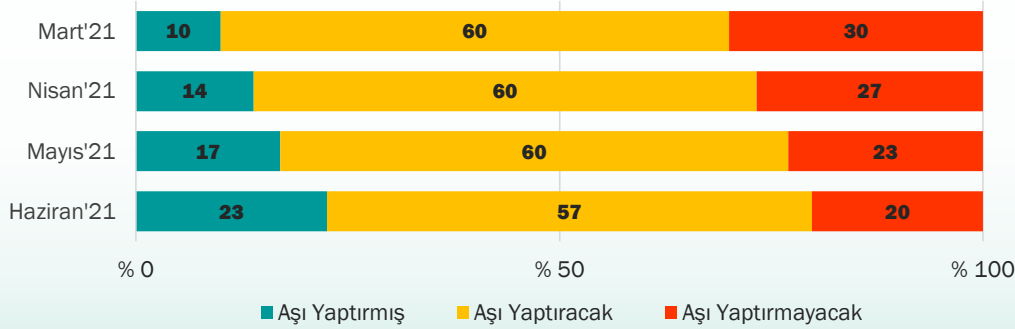
Her 100 kişiden 27'si: Aşı zorunlu olmalı

- Aralık 2020'de sorulduğunda toplumun koronavirüs aşısına yönelik isteyen kişinin aşı yaptırabilmesi, aşının zorunlu olmaması yönündeydi. Her 100 kişiden 27'si aşının zorunlu tutulması gerektiğini düşünüyordu.
- Her 5 kişiden 2'si seçme şansı olması durumunda Türkiye'de geliştirilen aşığı, her 4 kişiden 1'i de Almanya'da geliştirilen aşığı tercih edeceğini belirtmişti.

Koronavirüs aşısı yaptıracak mısınız?

Koronavirüs aşısı yaptıracak mısınız?

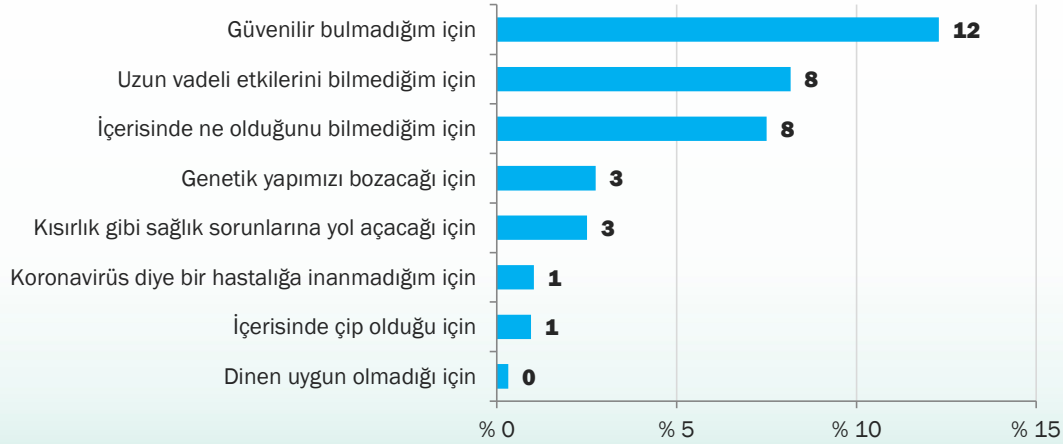
Aşı oranı yükseldi

- Aralık 2020'den itibaren düzenli olarak sorduğumuzda toplum genelinde koronavirüs aşısına sıcak bakanların arttığını net bir şekilde saptadık.
- Aşı yaptırmaya sıcak bakanların artmasıyla birlikte, zamanı geldiğinde aşısını yaptıranların oranı da yükseldi.

Aşı durumunuz nedir? (Eylül'21)

Neden aşı yaptırmıyor? (Eylül'21)

Toplum yüzde 66'sı tam aşı – Eylül'21

- Eylül 2021'deki araştırmamızda toplumun yüzde 66'sı sırası gelen tüm aşılarını olduğunu ve gerektiğinde diğerlerini de olacağını söylemişti.
- Eylül 2021'de aşı olmadım ve olmak da istemiyorum diyen yüzde 8, aşı konusundaki tereddütleri olup beklemekten yana olan ise yüzde 9'luk bir kesim vardı.
- Aşı olmayanların ise;
 - yüzde 12'si aşığı güvenilir bulmadığı için
 - yüzde 8'i uzun vadeli etkilerini bilmediği için

Aşı olmayanlar ne diyor?

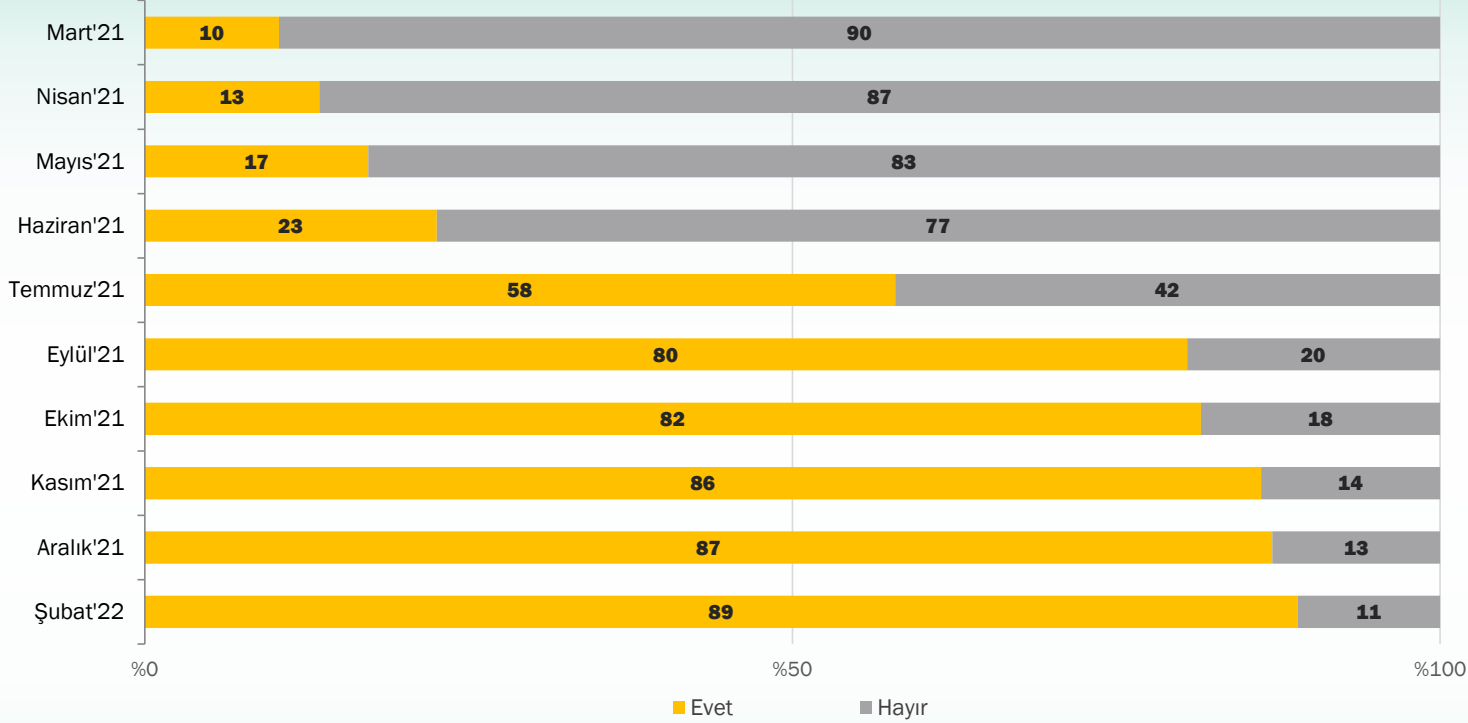
Valla korkuyorum ya, eşek kadar iğnesi var yav. Valla bir ara dediler ki 'Çinliler seni öldürmek istiyor, gitme.' Dedim ki 'Çinliler beni öldürmek istiyor,' dedim 'Gitmeyeyim.' Ondan sonra Alman aşısını çıkardılar, bilmem Türk aşısını çıkardılar. İyice bir karıştı aşılar.
(Erkek, 21 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmamış.) G13

"Aşılılar da hasta olmuyor mu?"

Aşı olmadım, olmayı da düşünmüyorum. Yan etkilerinden dolayı.
(Kadın, 28 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmamış.) G3

Valla aşılı olan insanları da görüyoruz. Aşılı olup da üç aşısı olup da hasta olup hastalığı ağır geçiren insanları da görüyoruz. Ne bileyim yani artık bence çok güvenilir bir ortamda değiliz yani, yani güvenemiyoruz.
(Erkek, 39 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmamış.) G8

Koronavirüs aşısı yaptırdınız mı?

Toplumda her 10 kişiden 9'u aşı

- Aşılama sürecinin ivme kazandığı Temmuz ve Eylül aylarından sonra toplumun büyük bir kesimi koronavirüse karşı aşılanmış oldu.
- Bugün, yetişkin nüfusa dahil her 10 kişiden 9'u aşısını yaptırdı.

Aşıya yönelik önyargı genel olarak yan etkileri ve/veya sonraki yıllarda görülebilecek etkilerinden kaynaklanıyor.

Sosyal yaşamda bazı etkinliklere katılabilmek için aşının zorunlu olmasına dair aykırı sesler çıkabiliyor. Kendi isteğiyle aşı olanlar olduğu kadar; HES kodu zorunluluğuyla birlikte maçları izleyebilmek, alışveriş merkezlerine girebilmek için aşı olanlar da var.

“Maça gidebilmek için aşı oldum”

Ben bu aşımı vurulmak istemiyordum, bunu da mecburen oldum, çünkü yine bir yere gireceğim, örnek veriyorum yine bir yere gireceğim, HES koduydu, bilmem aşı zorunluluğu. Mesela bir maça tribüne gitmek istiyorsunuz, maça gitmek istiyorsunuz, bunun için yok ikinci doz aşı, yok üçüncü doz aşı bilmem ne.

(Erkek, 21 yaşında, Covid-19'a yakalanmış, aşı olmuş.) G2

“HES kodu zorunluluğu için aşı oldum”

Birçok yere aşısız gidemiyorduk, o yüzden olmak zorunda kaldım. Hani gerekli olduğunu düşünmüyordum. Ya bayağı mesela yan etkilerinin olduğu söylenildi. Hani ben yan etkilerini pek şey yapmadım da ama bilmiyorum, yani pek güvenilir gelmedi o yüzden ama mecburiyetten olmak zorunda kaldım.

(Kadın, 33 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G6

Üçüncü doza karşı tereddüt

Derin görüşmelerde karşımıza çıkan çoğu insanın iki doz aşı olması. Özellikle sosyal medyada dolaşıma giren bilgiler, videolar nedeniyle üçüncü doz için tereddüt edenler de var, üşenenler de.

Ben iki tane BionTech aşısı yaptırdım. İşte onda da şimdi üçüncüyü yaptırmam gerekiyor aslında ama kararsız kaldım. Hani bir şey görmüştüm, bu (Maranki'nin) ne diyorlar ona? Hani bir şey çekiyorlar, onda virüslü birine yapılmış bu işlem, orada o insanın kanının şeyini gösteriyordu...

(Kadın, 48 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G1

Alman mı, Çin mi?

Aşı için komplo vari bir aktarım duyulmuyor; ancak BionTech'ten "Alman", Sinovac'tan ise "Çin" aşısı olarak bahsedildiğini söylemek mümkün. Bu durum başka görüşmelerde ülkelere güven bağlamında bir aktarım olarak önümüze gelebiliyor. "Sadece Türk aşısı olurum," gibi.

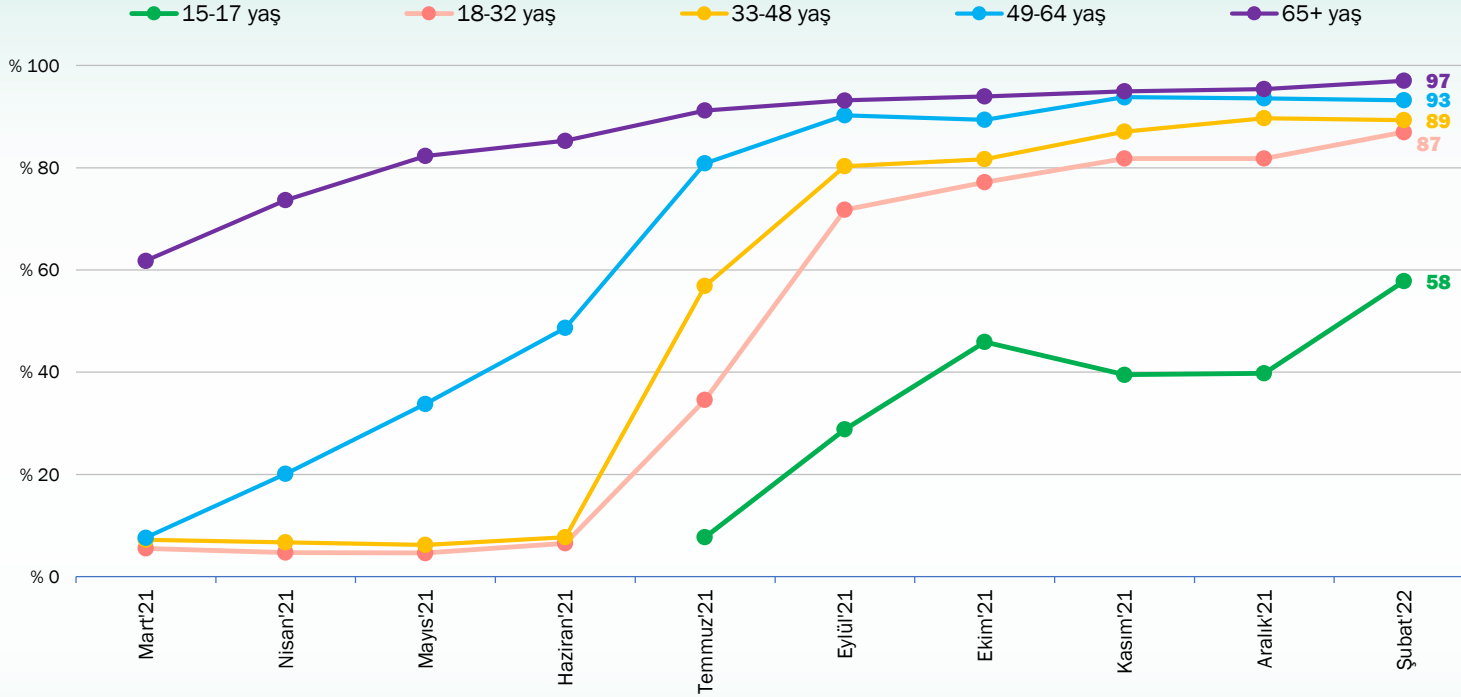
Maske, en iyisi de maske. O dezenfektanlar uyduruktur, elini sabunla, güzel yıkadın mı, bence dikkat ettin mi Allah'ın izniyle hiçbir şey olmaz. Ben iki tane (aşı da) yapmışım. Alman.

(Erkek, 57 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G5

Alman aşısını çıkardılar, bilmem Türk aşısını çıkardılar. İyice bir karıştı aşılar, dedim 'En iyisi olayım ya.' Valla Alman'a güvenmiyorum, Çin'e de güvenmiyorum, olursam Türk aşısı olacağım.

(Erkek, 21 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmamış.) G13

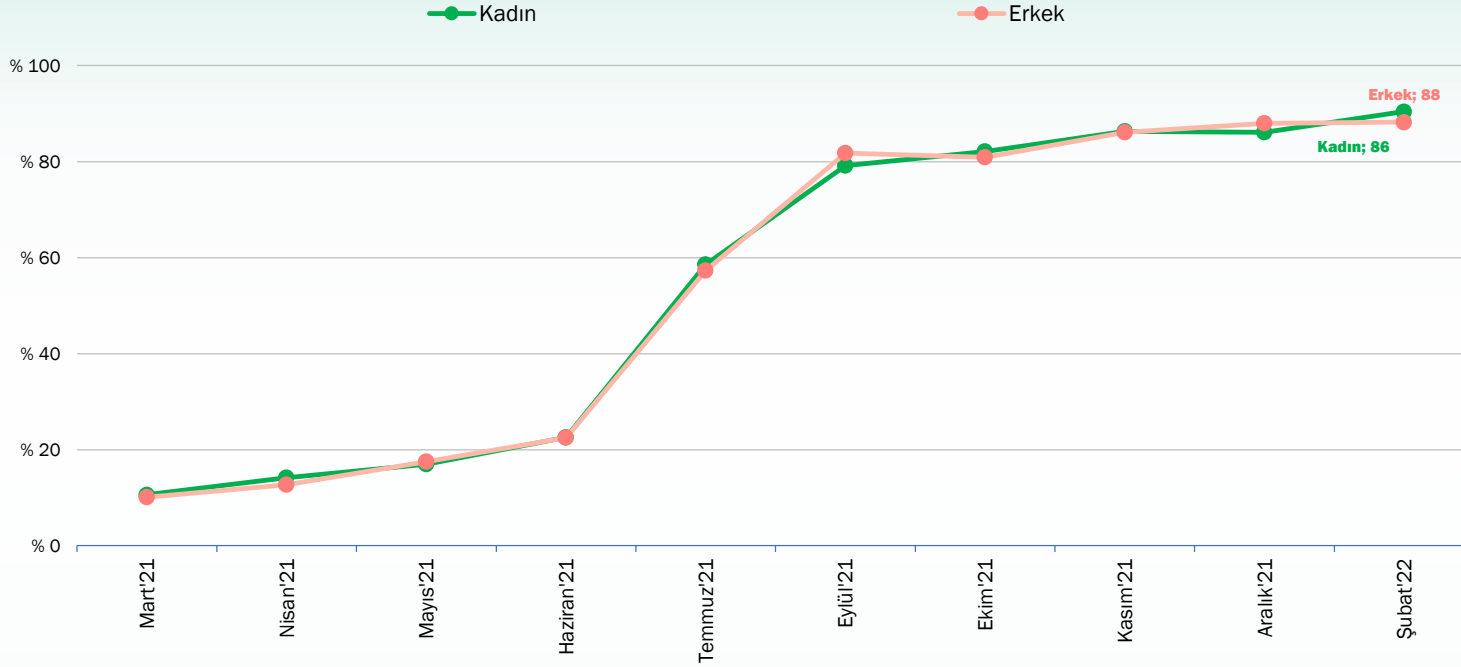
Yaş Gruplarına Göre Koronavirüs Aşısı Yaptırınların Oranları

Gençlerde düşük olsa da aşılanma oranı giderek artıyor

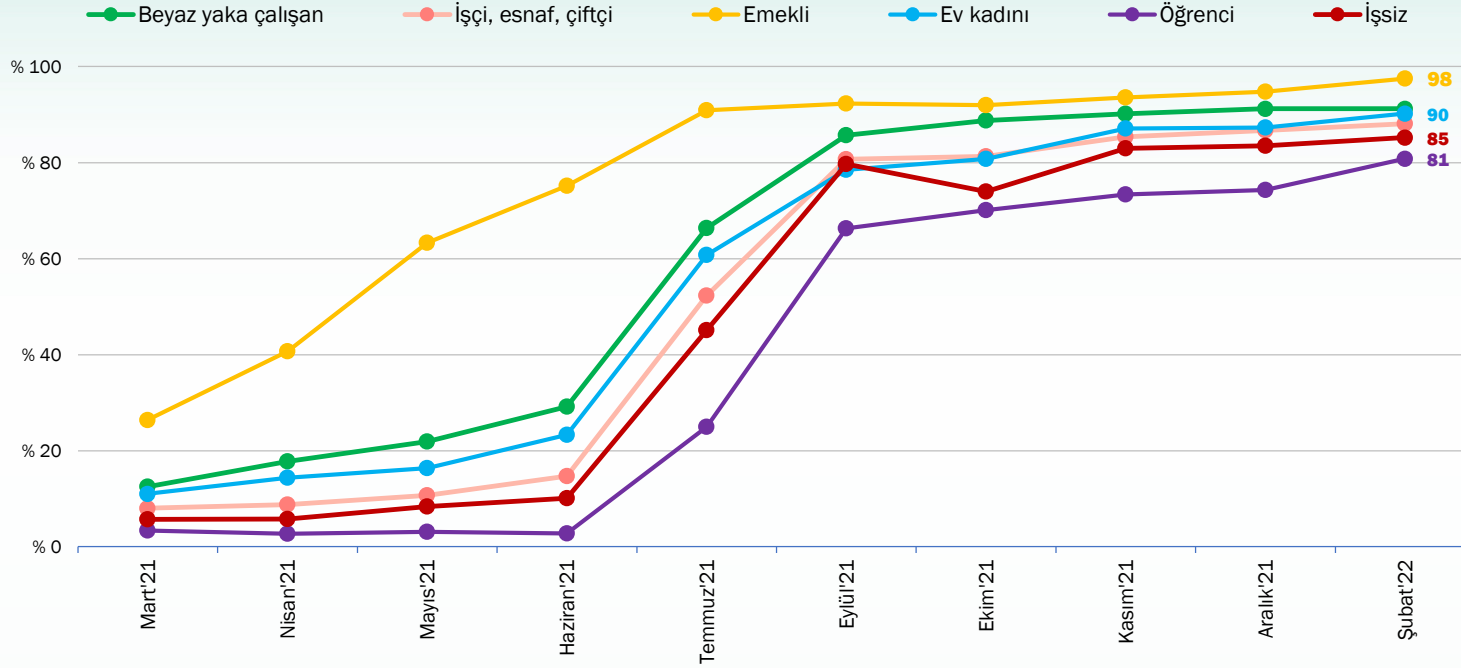
- KONDA Barometresi ölçümleri, yetişkin nüfusun yaş gruplarına göre aşı yaptırma oranlarını aşılanma sürecinin resmi gidişatına paralel bir görünüm sergiledi.
- Aşı yaptırma sırası gelenler, çok zaman kaybetmeden aşılanmalarını yaptırdı.
- Aşılanma oranını en düşük ölçtüğümüz küme olan 1—17 yaş grubunda aşılanma oranı son 2 ayda yükselme eğilimi gösterdi ve yüzde 58 oranına ulaştı.

Cinsiyete göre aşı yaptırma oranları

Kadınlar ve erkekler aşılamada eşit oranda

- Kadınlar ve erkekler arasında koronavirüs aşısı yaptırma oranları hiç değişmedi, aydan aya aynı oranda ilerledi.

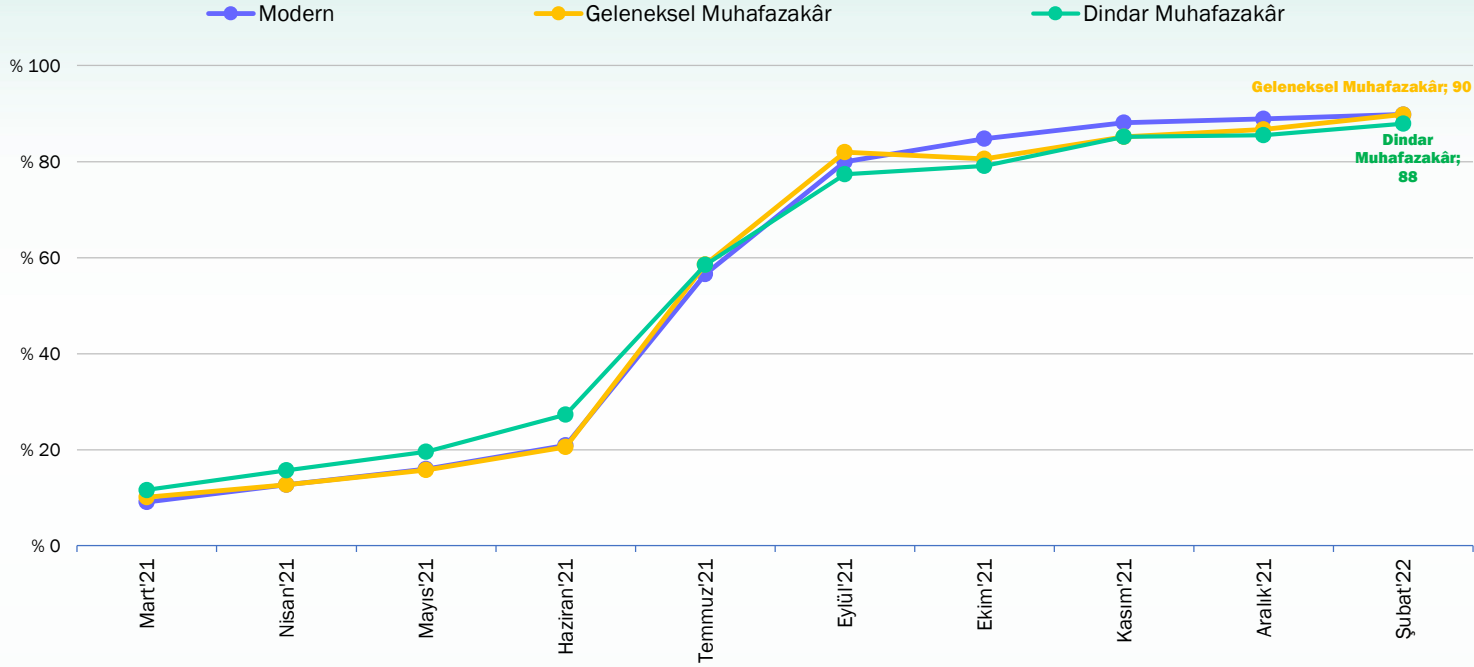
Çalışma durumuna göre aşı yaptırma oranları

En düşük aşılama öğrencilerde – yüzde 81

- Yaş durumu bakımından çalışma kümelerine göre en çok emekliler aşı yaptırdı. Çalışma hayatına dahil olmaları bakımından ise çalışan kümelerde aşılama daha yüksek oranda seyretti.
- Aşılama oranı en düşük kümelerden olan öğrencilerde aşı yaptırma oranı yüzde 81.

Hayat tarzlarına göre aşı yaptırma oranları

Hayat tarzlarına göre aşılama farklılaşmadı

- Hayat tarzları bakımından da kişilerin aşı yaptırma tercihleri çok değişmedi.

SALGIN ÖNLEMLERİ VE TEHLİKE ALGISI

DEĞİŞEN HAYAT
PANDEMİ VE TÜRKİYE
2020-2022

DEĞİŞEN HAYAT - PANDEMİ VE TÜRKİYE (2020-2022)

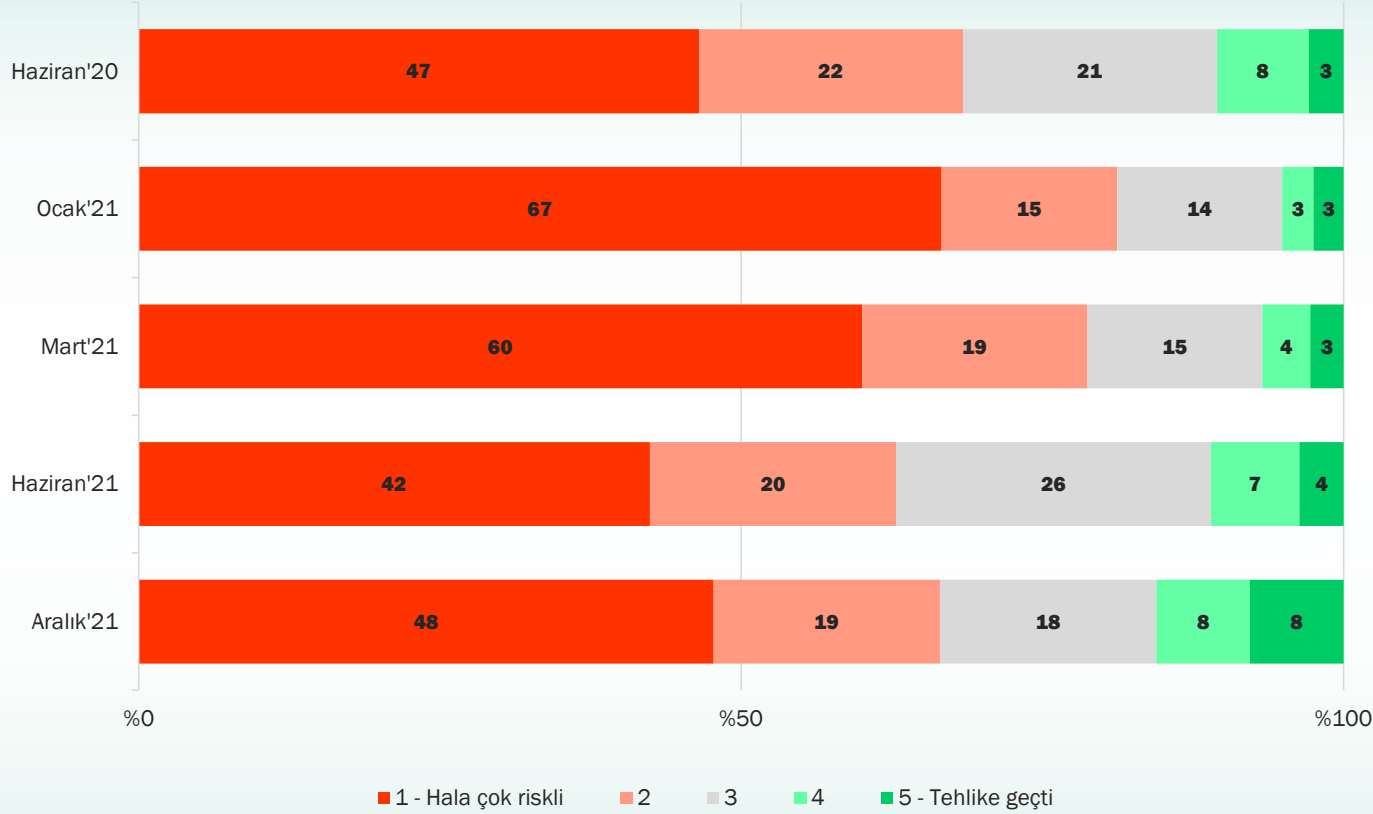
Koronavirüs Önlemleri ve Tehlike Algısı

evony

Toplum koronavirüse karşı resmi makamların uygun gördüğü önlemlerle ilgili bir sorun yaşamıyor. Pazar ve marketlerde maske takma zorunluluğunu yüzde 99 onaylıyor. Bu, derin görüşmelerle de destekleniyor.

Aşıya rağmen maske takılması gerektiği algısı, zihinlere yerleşmiş durumda. Toplum, maske kullanımını artık zorunlu bir alışkanlık olarak görüyor. Ancak genel olarak önlemlere artık eskisi gibi uyulmadığı görüşü hakim.

Sizce Türkiye'de koronavirüs tehlikesi hâlâ ne kadar geçerli?

Tehdit algısı kritik dönemlerde yükseldi

- Toplum koronavirüsü her dönem bir tehdit olarak görmeye devam etti. Salgın koşullarının daha sert hale geldiği dönemlerde ise toplumda koronavirüse halen tehlikeli olarak görenlerin oranı yükseldi.
- Son olarak, Aralık ayında Omicron varyantının etkisiyle koronavirüsü tehlikeli olarak görenlerin oranı yükseldi.

Çift maske kullanımı

Valla bizim burada gerçekten insanlarımız biraz yani duyarlıydı. Topluma girdiği zaman mutlaka herkes maskesini takıyor, öyle oturuyor. Şu anda da mümkün olduğu müddetçe yani maske takıp öyle kalabalık yere giriyorum yoksa maskesiz girmem. Valla maske bir yandan alışkanlık haline geldi.

(Erkek, 57 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G5

Şimdi sen o şeye uymasaydın, ne bileyim belki kolay kolay, hani hasta olduğun zaman kolay kolay atlatmazdın. Hele hele çocuklarım da olduğu için hani sen düşersen kim sana bakar?

(Kadın, 32 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G4

Ciddiye bence almıyorlar. Şu dönemde almıyorlar, zaten herkes aldı. Önceleri böyle değildi.

(Kadın, 33 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G6

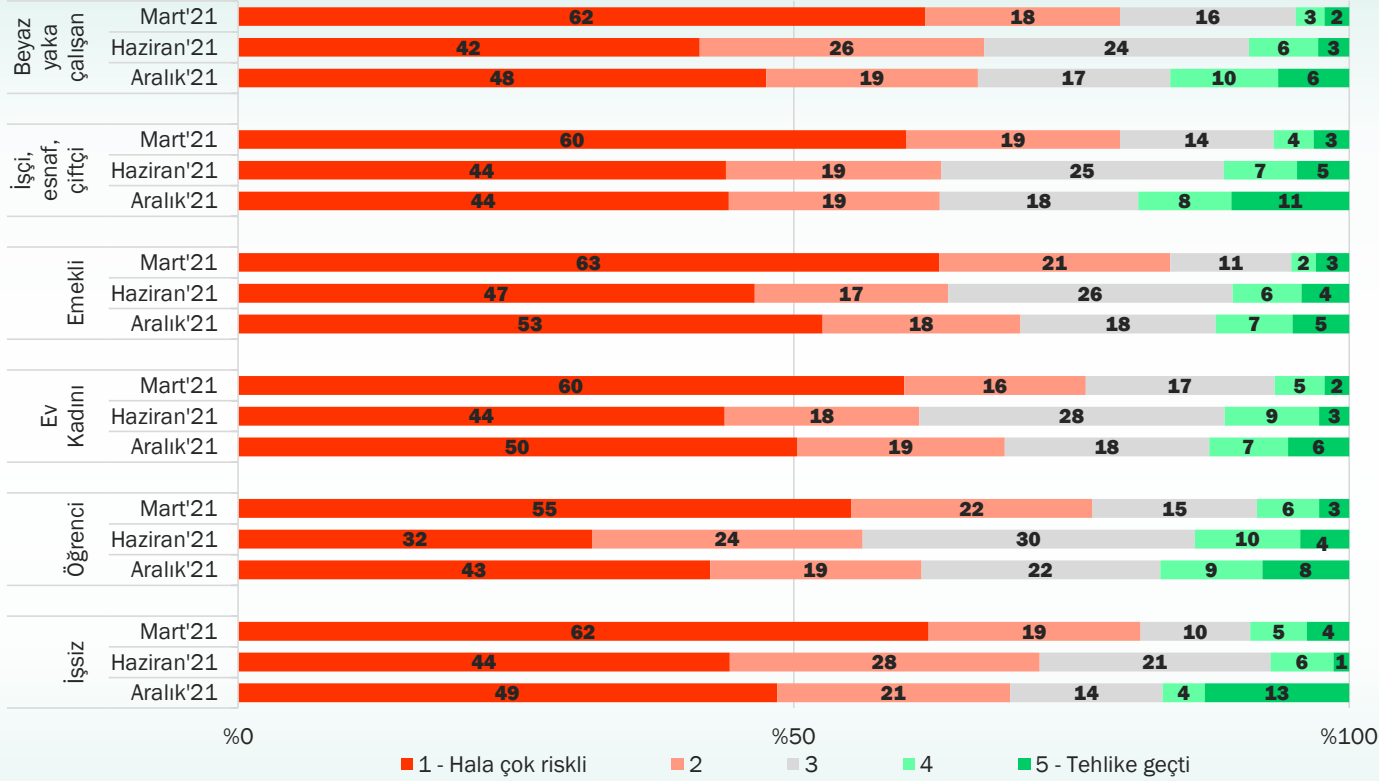
Çift maske kullanımı

Sokakta, markette gördüğüm insanların çoğu maske kullanmıyor. İnsanlar hastalığı ciddiye almıyor bence. Ben sosyal mesafeye de dikkat ediyorum, diğer şeylere de. Çift maske kullanıyorum, kimseye temas etmemeye çalışıyorum.
(Kadın, 28 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmamış.) G3

“Yani şimdi yeri geldi çift maske taktık, hani ne olur ne olmaz diye. Maskemizi düzgün taktık, hani hijyene, temizliğe vs. zaten dikkat ediyorduk ama gene de işte alkol, dezenfektanımızı vs. hep yanımızda taşıdık, hani ellerimizi onlarla sık sık dezenfekte ettik.”

(Kadın, 35 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G25

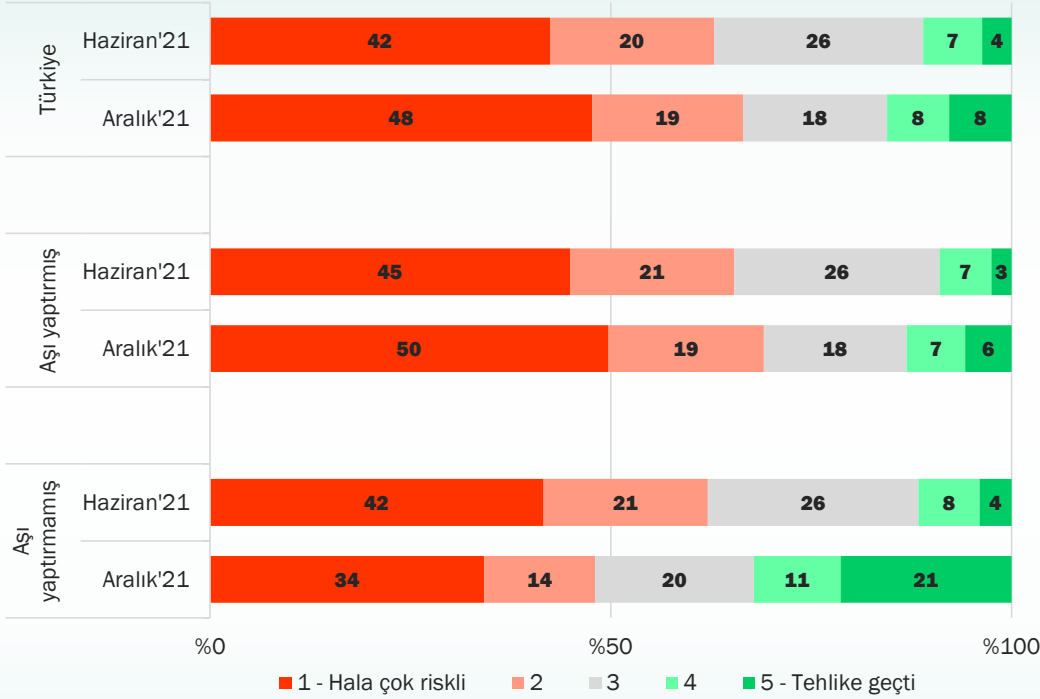
Sizce Türkiye'de koronavirüs tehlikesi hâlâ ne kadar geçerli?

- Çalışma yaşamına dönenler, salgın koşullarına daha hızlı alışarak tehdit algıları düşmüş olabilir ancak emekliler ve öğrenciler gibi kümelerde koronavirüs tehdidi algısı Aralık ayında güçlendi.

Sizce Türkiye'de koronavirüs tehlikesi hâlâ ne kadar geçerli?

Aşı yaptıranlar koronavirüsü halen ciddiye alıyor

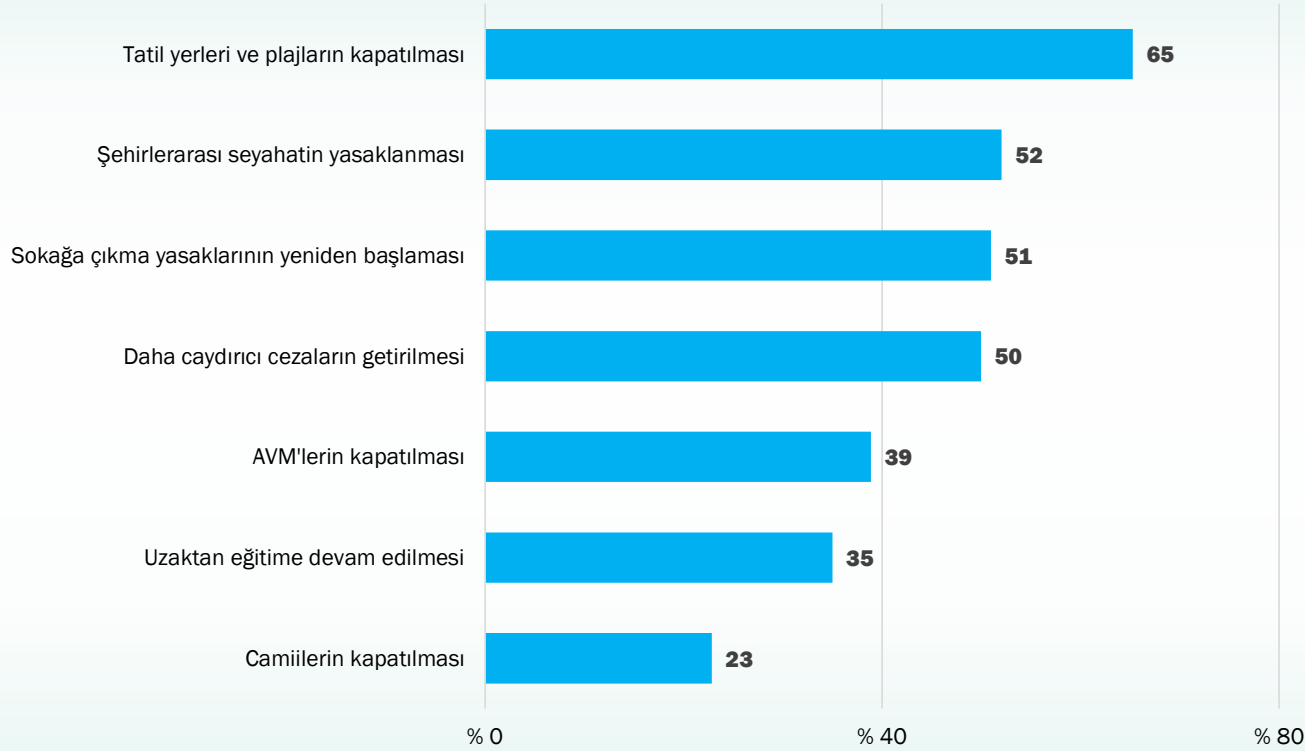
- Aşı yaptırmış olanlar arasında koronavirüsü tehlikeli olarak görenlerin oranı artarken, aşı yaptırmamışlarda düştü. Öyle ki aşı yaptırmamış kişiler yüzde 10 oranıyla daha küçük bir küme haline geldi ve bu kümede salgını tehlikeli görme eğilimi azaldı.
- Genel olarak sağlık durumundan memnun olmayanlar da koronavirüs salgınına daha çok tehlikeli görme eğiliminde oldular.

Sizce Türkiye'de koronavirüs tehlikesi hâlâ ne kadar geçerli?
(Aralık'21)

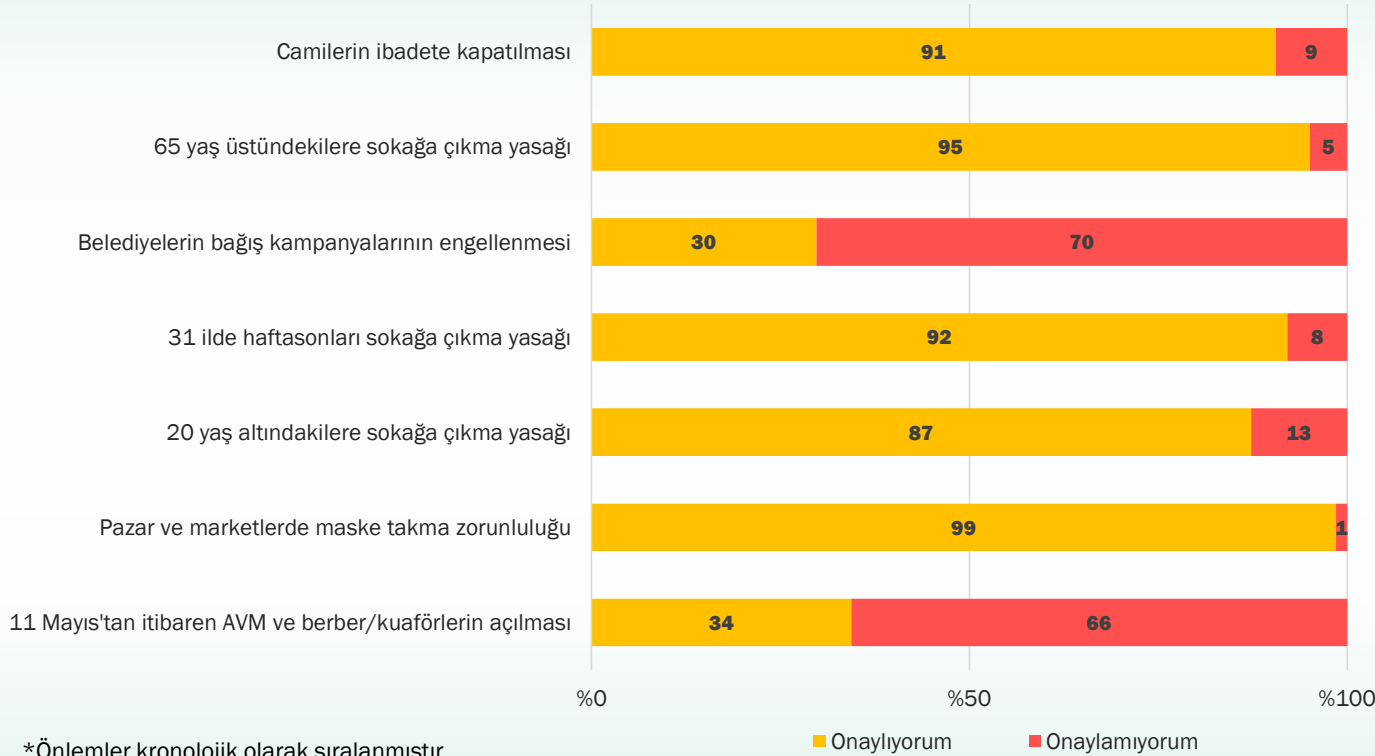
Koronavirüs vakalarının artmaması için neler yapılmalıdır? (Ağustos'20)

Toplum koronavirüs önlemlerini benimsedi

- 2020 yılının yaz aylarındaki normalleşme döneminde toplum genelinde yeni kısıtlamaların uygulamaya konması gerektiği de toplum tarafından dillendirildi.

Koronavirüs önlemlerine yönelik toplumsal algı (Mayıs'20)*

*Önlemler kronolojik olarak sıralanmıştır.

Toplum koronavirüs önlemlerini benimsedi

- Toplum, salgının ilk döneminden itibaren uygulamaya konan koronavirüs önlemlerini benimsedi ve destekledi.
- En çok desteklenen koronavirüs önlemi, pazar ve marketlerde maske takma zorunluluğunun getirilmesi oldu.

“65 yaş üstü ne yapsın?”

Toplumun yadırgadığı önlemlerden en önemlisi 65 yaş üzerine uygulanan sokağa çıkma yasağı. Bu önlemin gerekli olduğunu düşünmelerinin yanı sıra, zaten ev yaşamına hapsolan 65 yaş üstünün “hava almaktan” dahi mahrum kaldıkları görüşündeler; ancak bu görüş genel bir üzüntü hâli olarak yansıyor.

Zaten en çok da 65 yaş üstü, onlar çok zarar gördü. Bu coronavirus en çok da yaşlıları etkiledi. Mesela gençler yine hani o hastalığa yakalansaydı bile, hani gençlerin şeyleri daha iyi, yani daha çabuk toparlanır bir şekilde, daha çabuk iyileşir ama yaşlılar öyle değil.
(Kadın, 32 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G4

Yaşlılar zaten bildiğin üzere Azrail'i bekliyorlar, bu da bahane oldu birçok kişiye.
(Erkek, 24 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G14

“Akraba, komşu günleri bitti”

Aralık '21 verilerine göre toplum koronavirüsün hâlâ tehlikeli olduğunda hemfikir. Yüzde 48'i Covid-19'a yakalanma riskinin hâlâ çok yüksek olduğunu ifade ederken, yüzde 19 da riskli bulunduğunu söylüyor. Toplumun yalnızca yüzde 5'i tehlikenin geçtiği görüşünde. İnsanlar hâlâ tokalaşmaktan, sarılmaktan çekiniyor. Tehlikenin geçmediğine dair görüşleri sosyal yaşamdaki etkilerini görerek izlemek mümkün.

Misafir kabul etmiyorum. İki sene öncesinde nasılsam, şimdi de aynı. Daha düğünlerimiz, yakın akrabamızın düğünleri bile oluyor, kusura bakmasınlar. Düğünlerden, bayramlardan uzak duruyorum artık. Nasıl bu hastalık silinir, biter gider, ondan sonra hısım akrabayı görürüm, bayrama da düğüne de giderim.

(Kadın, 43 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G9

Tokalaşmayı bıraktık artık, öpüşmeyi bıraktık el yüz öpmeyi, mesafe oturduğun zaman, en azından bir koltuk arası üç-beş kişi oturmaya. Zaten o akraba günleri, komşu günleri bitti artık.

(Kadın, 57 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G12

SALGIN SONRASI NORMALE DÖNÜŞ ALGISI

DEĞİŞEN HAYAT
PANDEMİ VE TÜRKİYE
2020-2022

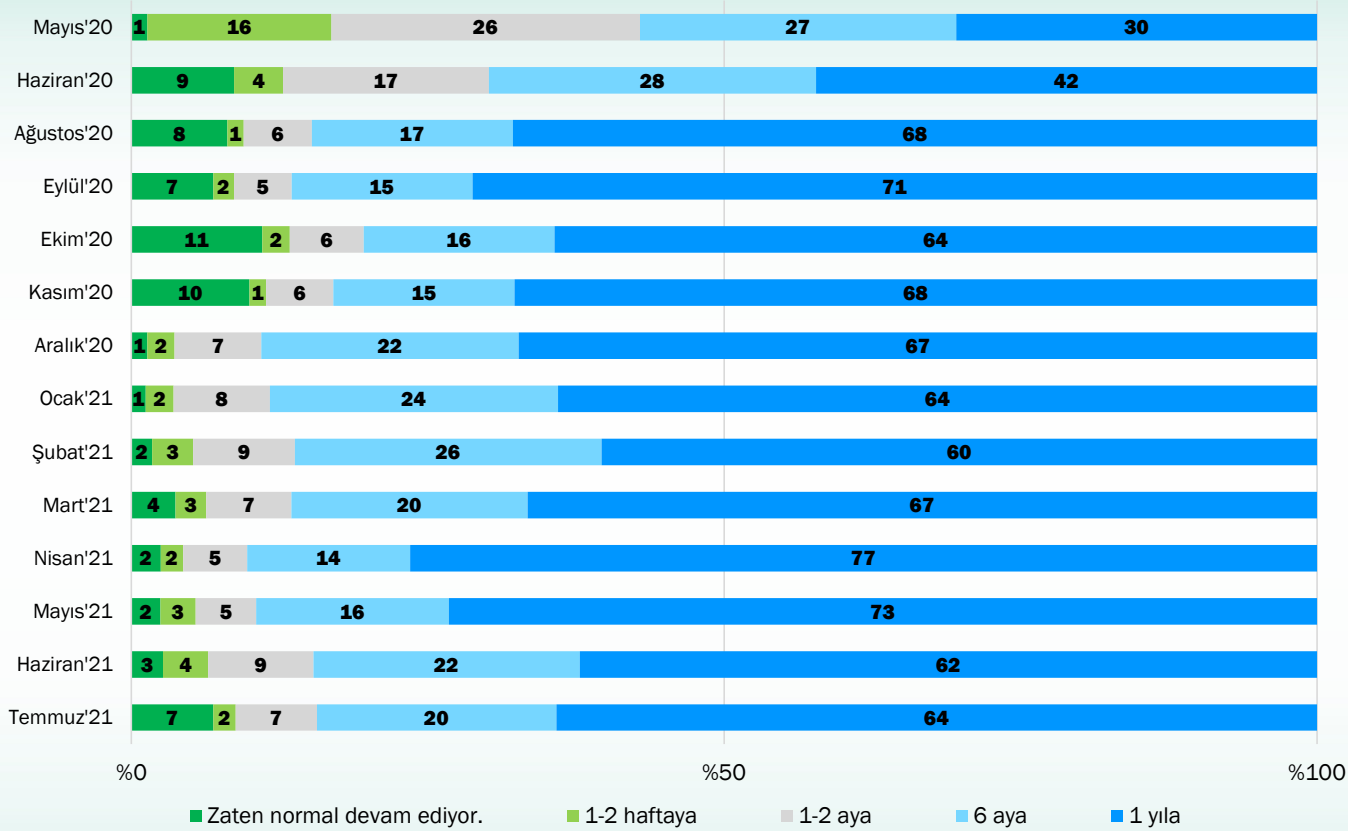
Salgın Sonrası Normale Dönüş Algısı

Salgın sonrası normale dönüş konusunda insanlar hemfikir olsa da hepsinin buna biçtiği zaman dilimi farklı. Bir yıl içerisinde diyen de var, iki-üç yıl içerisinde normal yaşamlarımıza dönebiliriz diyen de. Ancak bunların çoğu birer temenni ya da başka bir çıkış görememekten kaynaklanıyor. Derin görüşmelerde duyduğumuz sesler bunun örneği.

Aman size şöyle bir tahmin vereyim, (normale dönüş için) yani 2030 diyorum şahsen. İşte o zaman da bir aksilik çıkmazsa, ondan sonra başka bir şey çıkmazsa.
(Erkek, 27 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G16

Covid olarak hayat bir-iki yıl sonra normale döner, yani maskeler çıktıktan sonra zaten hayat normale döner, o da bir-iki yılı bulur.
(Kadın, 27 yaşında, Covid-19' yakalanmamış, aşı olmuş.) G15

Sizce salgın sonrası ülke genelinde hayat ne zaman normale döner?

Toplum normalleşme için hep uzun bir vade öngördü

- Toplum genelinde salgın sonrası normal hayata dönüş için hep ağırlıklı olarak 1 yıllık vade öngörüldü. Daha kısa bir vade öngörenler hep azınlıkta kaldı.

“Bu salgın bitse de başka salgınlar kapıda”

Küresel salgınların gelip geçici olmadığı ve artık hep bu minvalde salgınlar yaşayacağımızı düşünenler de mevcut.

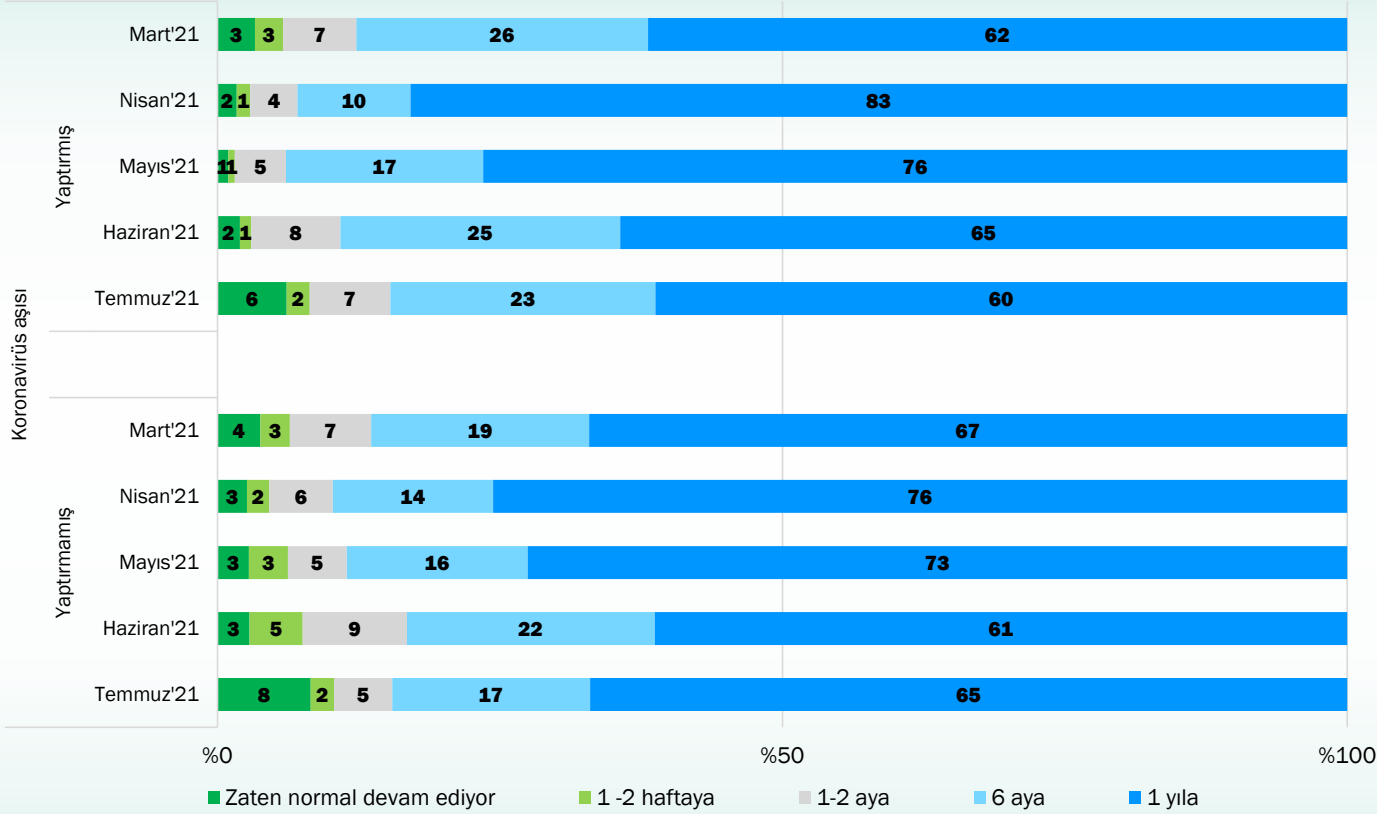
Bence korona bu seneden sonra etkin olmayacak ama ben başka, daha öldürücü virüsler çıkacağına inanıyorum. Virüs kadar mantarların da önemli olacağını düşünüyorum gelecek on yıl içinde. Bundan sonra öyle olur, yani on yıl, yirmi yıl daha çok virüs olacak diye düşünüyorum.

(63 yaşında, erkek, Covid-19'a yakalanmış, aşı olmuş.) G17

Valla hedefimiz 2023. Vallaha bilmiyorum, Erdoğan hedef bildirmiştir.”

(Erkek, 21 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmamış.) G13

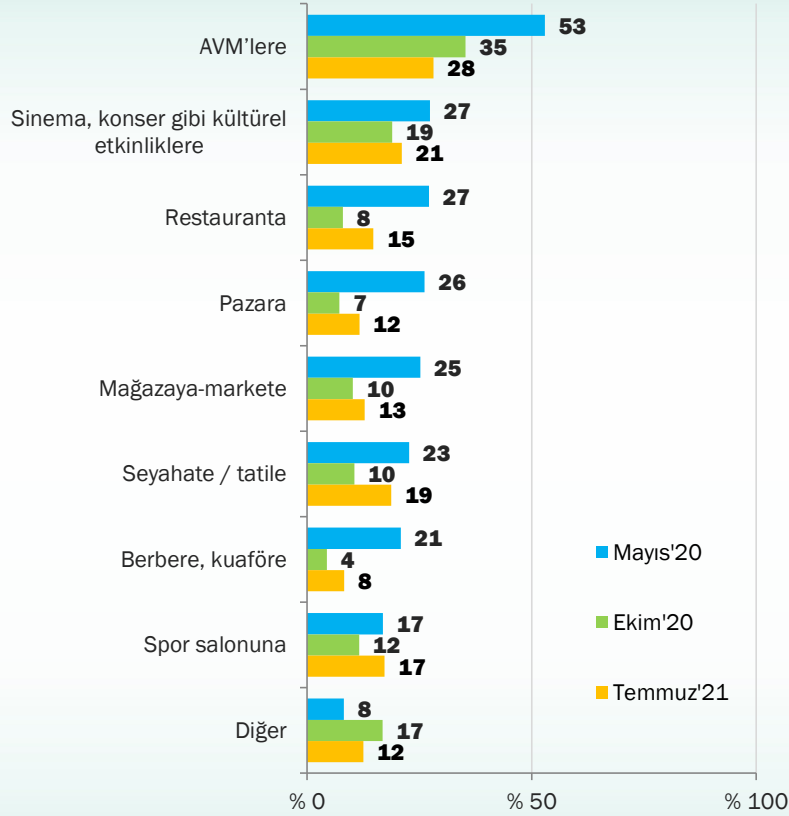
Sizce salgın sonrası ülke genelinde hayat ne zaman normale döner?

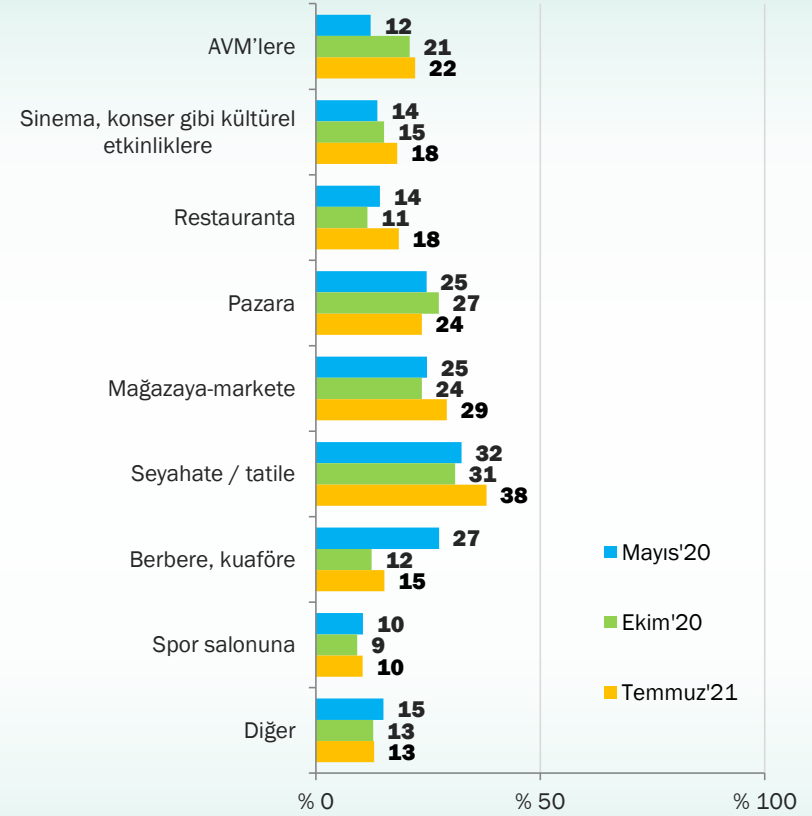
Aşı yaptıranlar daha iyimser bir normalleşme beklentisine sahip oldu

- Aşı yaptırmış olanlarda normal hayata dönüş için öngörülen vade azalırken, aşı yaptırmamış olanlarda önce azaldı, sonra yeniden arttı.

Salgın sonrası her şey normale döndüğünde hangisini daha AZ yapacaksınız?

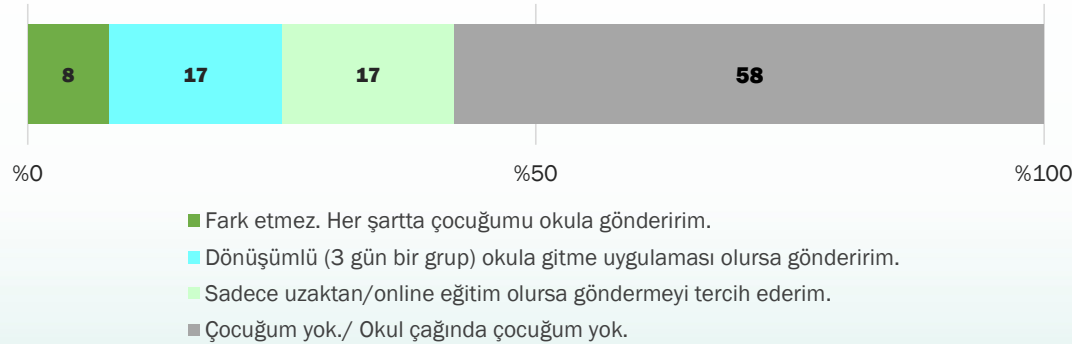
Salgın sonrası her şey normale döndüğünde hangisini daha ÇOK yapacaksınız?

Sizce hayatın normale dönmesi için gereken, dükkanların açılması, okulların açılması, sokağa çıkma yasaklarını kalkması gibi kararları hükümet ne zaman için vermeli? (Mayıs'20)

Bu sene çocuklarınızı salgına yönelik hangi şartlar uygulanırsa okula göndermeyi tercih edersiniz? (Ağustos'20)

Toplum normalleşme için salgının bitmesini işaret etti

- Toplumunun normal hayata dönüş için öngörüsü salgının tam anlamıyla bitmesiyle bunun gerçekleşmesi gerektiği yönündeydi.
- Mayıs 2020 yılında toplumun yüzde 17'si aşı ya da tedavi bulununca, yüzde 29'u da tüm koronavirüs vakaları bitince tam anlamıyla normal hayata dönülmesi gerektiğini ifade etti.

Eski yaşamlara dönüş

Hayat zaten normal akıyor, diyenler de mevcut.

Benim için hayat hep normal yani ama ben döneceğine inanıyorum ama ne zaman olacağını inanın bilmiyorum, çünkü sürekli yok başka bir virüs çıkıyor, işte ne bileyim yani döner ya ama ne zaman olduğunu inanın bilmiyorum.

(Erkek, 21 yaşında, Covid-19'a yakalanmış, aşı olmuş.) G2

Zaten milletin ağızında maske yok ki. "Olduğu kadar, olmadığı kadar" denilir ya. Onu diyorum yani artık virüsle beraber ölür diyorum yani yedi sekiz yıl bahsediyorlar, hani yedi sekiz yılda bu adam şimdiye kadar bitiremediyse, bundan sonra da normal nezle gibi hoş göreceğiz onu da artık bizden biri gibi sayacağız.

(Erkek, 24 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G14

SALGINLA GELEN ALIŞKANLIKLAR

DEĞİŞEN HAYAT
PANDEMİ VE TÜRKİYE
2020-2022

Salgınla birlikte değişen alışkanlıklar daha çok sosyal yaşamda gözlemleniyor. Aile ve akraba ziyaretlerinin ani bir şekilde kesildiği pek çok hane mevcut ve bu durum, kişilerin sosyal yaşamlarını derinden etkiliyor. Türkiye toplumunun kültüründe önemli bir yeri olan düğün, cenaze gibi etkinlikler dahi kısıtlı insanlarla yapılıyor ve bu esasen sosyalleşmenin de önüne geçiyor. Yine aynı şekilde akşamları gerçekleştirilen ev ziyaretleri sıklığı azaltılmış durumda. Bazı aileler evine misafir dahi almıyor artık.

Sadece aile ile sosyalleşiliyor

Sadece aile ziyaretleri yasağını gevşettik. Şimdi biraz daha fazla görüşüyoruz. O da olmasa yapacak bir şey yok zaten. Çünkü virüs sosyal yaşamı olumsuz etkilediği için aile içi sosyalleşmelerimiz neredeyse yok oldu.

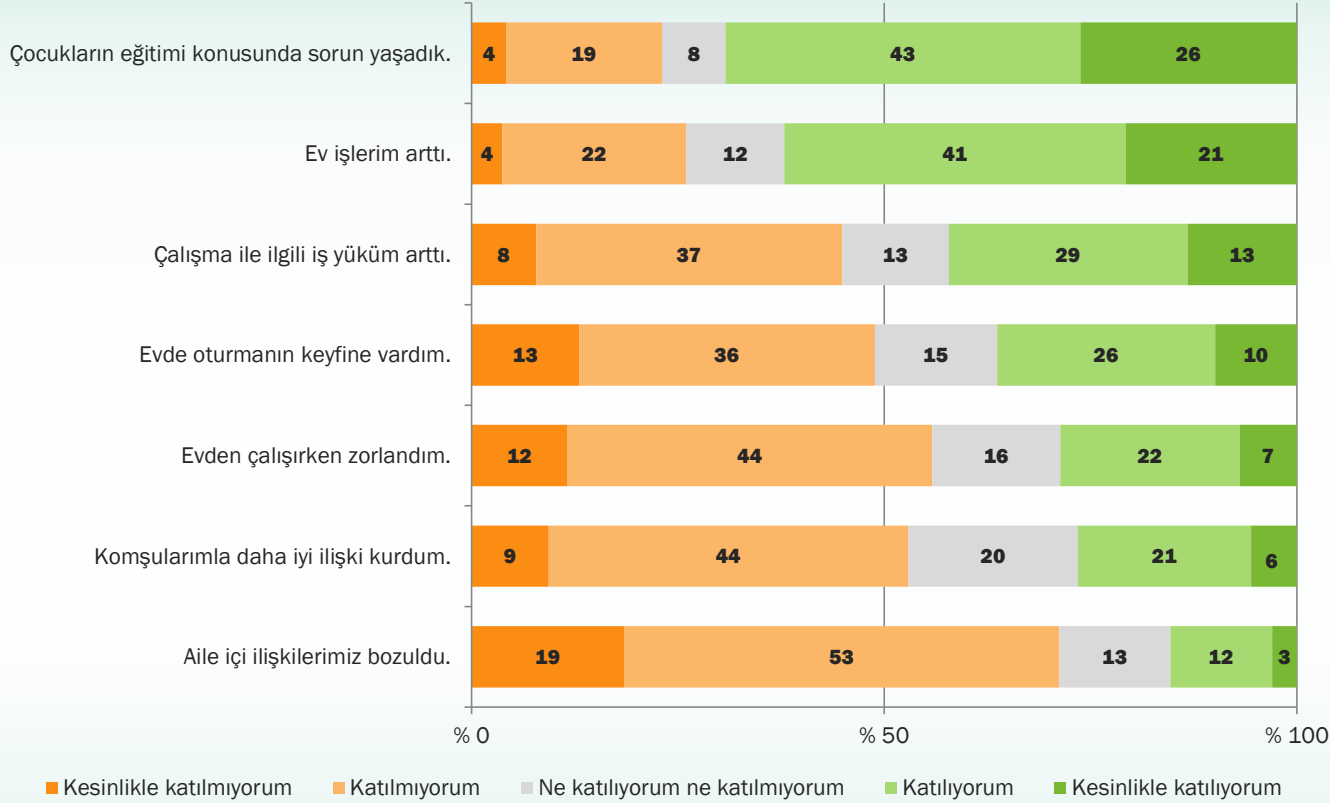
(Kadın, 28 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmamış.) G3

"İnsan özledik"

İnsan özledik. Çok zor evet, yani insan özledik resmen, hani nasıl diyeyim, böyle bir Covid bitse böyle bir millete gitsek, arkadaşlara gitsek, ailemize gitsek bir sarılsak, otursak çay içsek falan, yani insan insanı özledi.

(Kadın, 27 yaşında, Covid-19' yakalanmamış, aşı olmuş.) G15

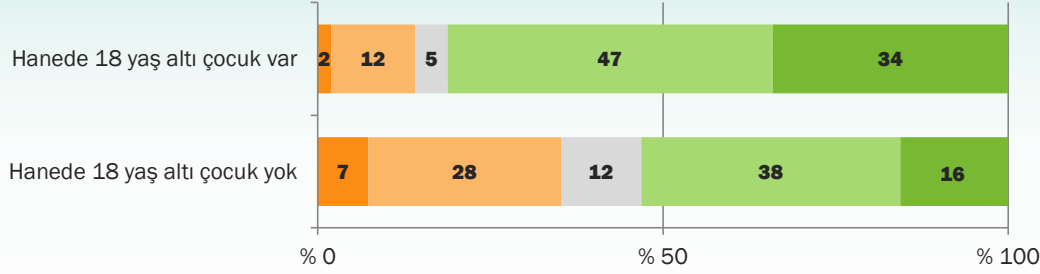
Salgın sürecinde sosyal ilişkiler (Mart'21)

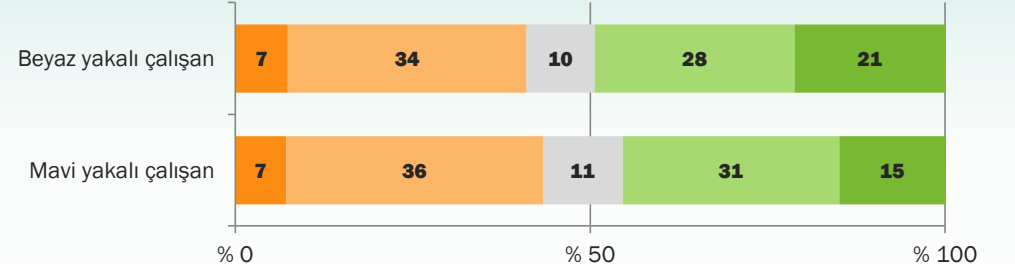
Salgın sosyal anlamda toplumu zorladı; en çok çocukların eğitimi konusunda

- Toplumun büyük bir kesimi salgın süresince çocuklarının eğitimi konusunda sorun yaşadığını ve ev işlerinin arttığını belirtti.
- Her 5 kişiden 2'si çalışma ile ilgili iş yükünün arttığını söyledi.
- Toplumun yarısından fazlası evden çalışırken zorlanmadı ama her 10 kişiden 3'ü de zorlandığını belirtti.

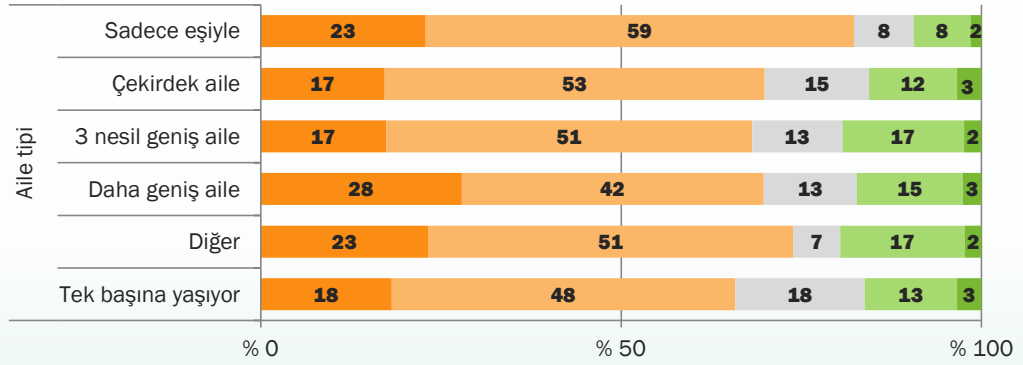
Çocukların eğitimi konusunda sorun yaşadık.

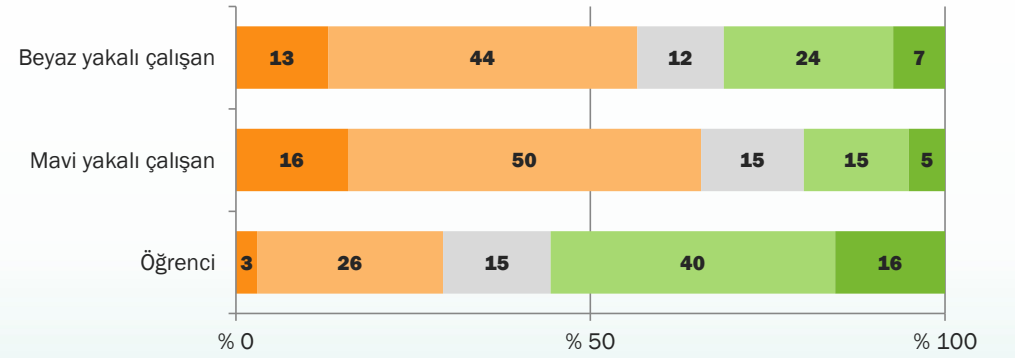
Çalışma ile ilgili iş yüküm arttı.

Aile içi ilişkilerimiz bozuldu.

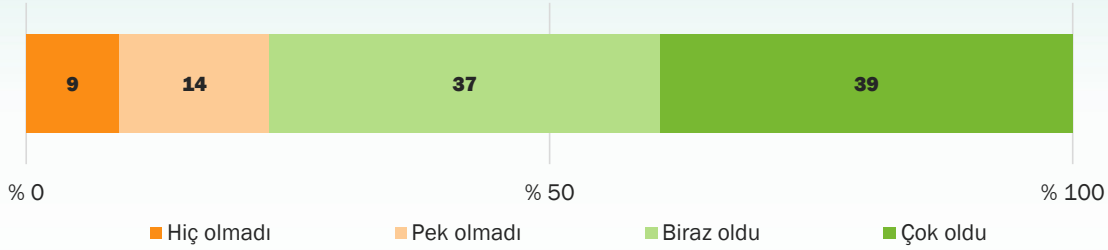

Evden çalışırken zorlandım.

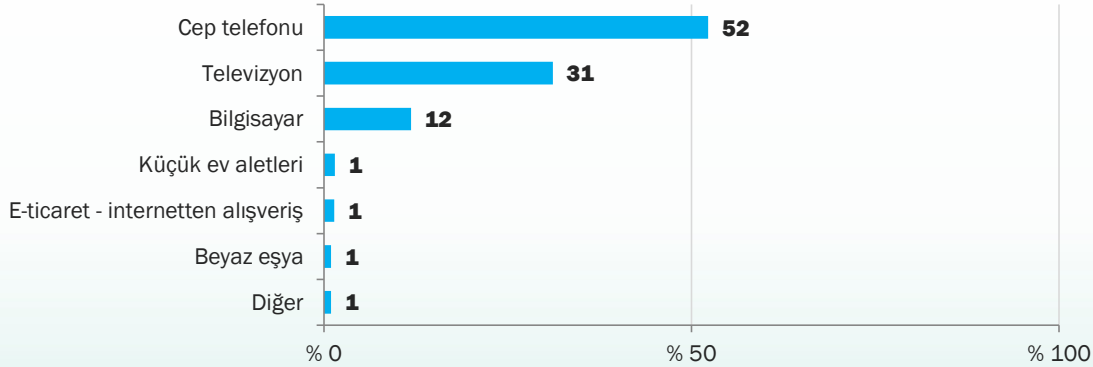

■ Kesinlikle katılmıyorum
 ■ Katılmıyorum
 ■ Ne katılıyorum ne katılmıyorum
 ■ Katılıyorum
 ■ Kesinlikle katılıyorum

Sizce teknoloji koronavirüs salgını nedeniyle evde kalabilmenizi kolaylaştırdı mı, teknolojinin ne kadar etkisi oldu? (Mayıs'20)

Yaşamınızı sokağa çok daha nadir çıkararak devam ettirmenizde en çok hangi teknoloji ürünü ve hizmeti size destek oluyor? (Mayıs'20)

Teknoloji evdeki yaşamı kolay kıldı

- Toplumun geniş bir kesimi teknolojinin salgın nedeniyle evde kalmasını kolaylaştırdığını düşündü.
- Toplumun yarısından fazlası cep telefonunun bunu kolaylaştırdığını düşünürken, her 10 kişiden 3'ü televizyon dedi.

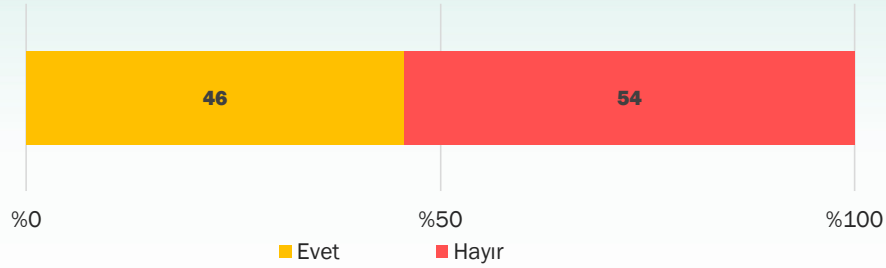

SALGIN VE GENEL SAĞLIK

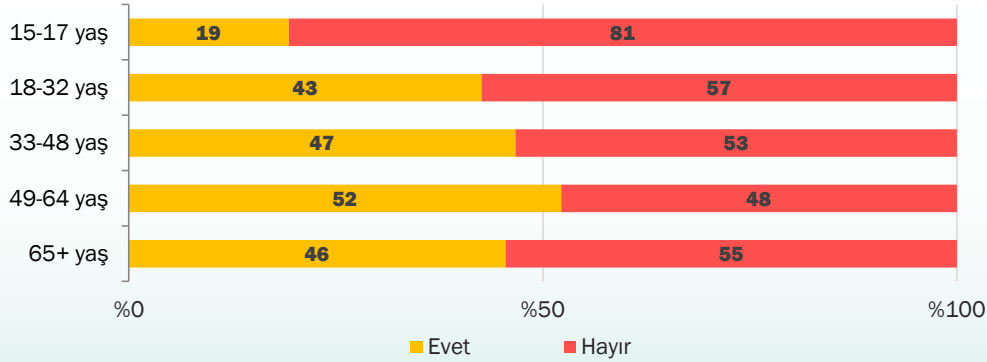
DEĞİŞEN HAYAT
PANDEMİ VE TÜRKİYE
2020-2022

Koronavirüs salgını yüzünden doktora gitmediğiniz, tedavi ertelediğiniz oldu mu? (Ocak'21)

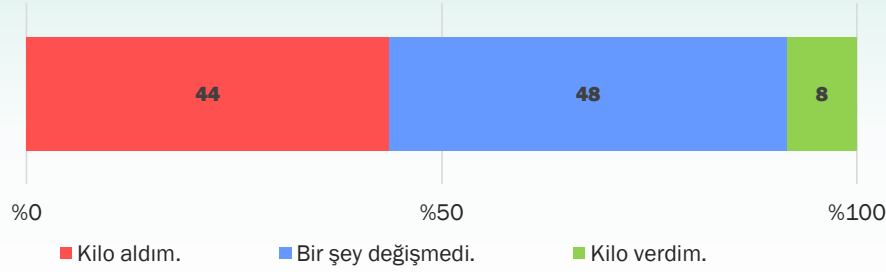
Koronavirüs salgını yüzünden doktora gitmediğiniz, tedavi ertelediğiniz oldu mu? (Ocak'21)

Toplumun yarıya yakını koronavirüs yüzünden tedavi erteledi

- Toplumda her 100 kişiden 46'sı koronavirüs salgını nedeniyle herhangi bir tedavisini erteledi.
- En az tedavi erteleme gençlerde iken, en çok 49-64 yaş grubunda oldu.
- Toplumun 3'te biri aile sağlığı merkezi dahil hiçbir sağlık kuruluşuna tedavi ya da kontrol amacıyla gitmedi.

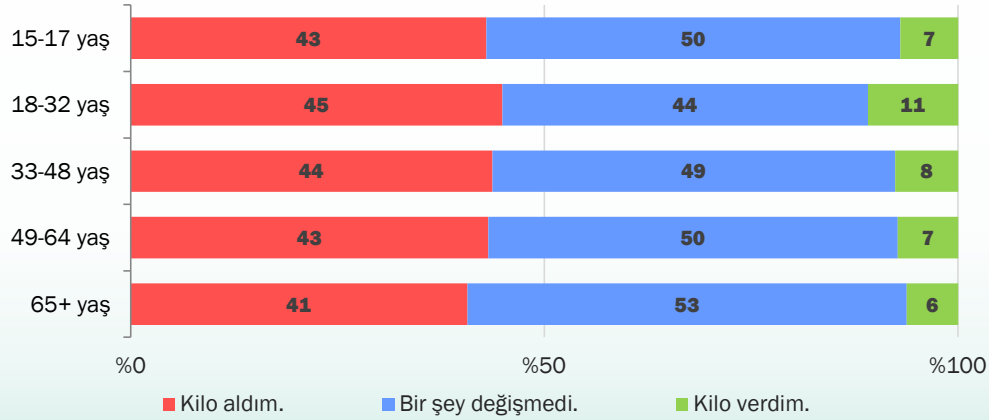
Pandemi sürecinde kilo aldınız mı? (Ocak'21)

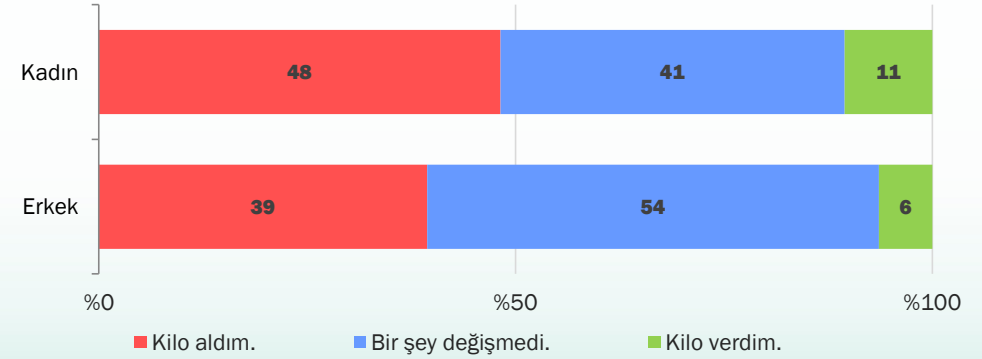
Her 100 kişiden 44'ü salgın sürecinde kilo aldı

- Toplumda her 100 kişiden 44'ü pandemi sürecinde kilo aldığını söyledi.
- Kilo alma durumu yaş gruplarına göre çok farklılaşmazken, kadınların erkeklere göre daha çok kilo aldığını gördük. Ayrıca kadınlarda kilo verenler de erkeklerin 5 puan üzerinde yer aldı.

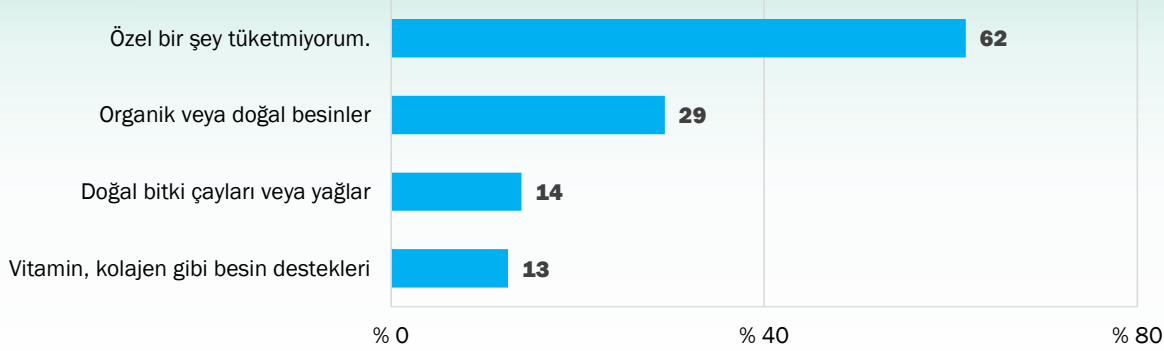
Pandemi sürecinde kilo aldınız mı?

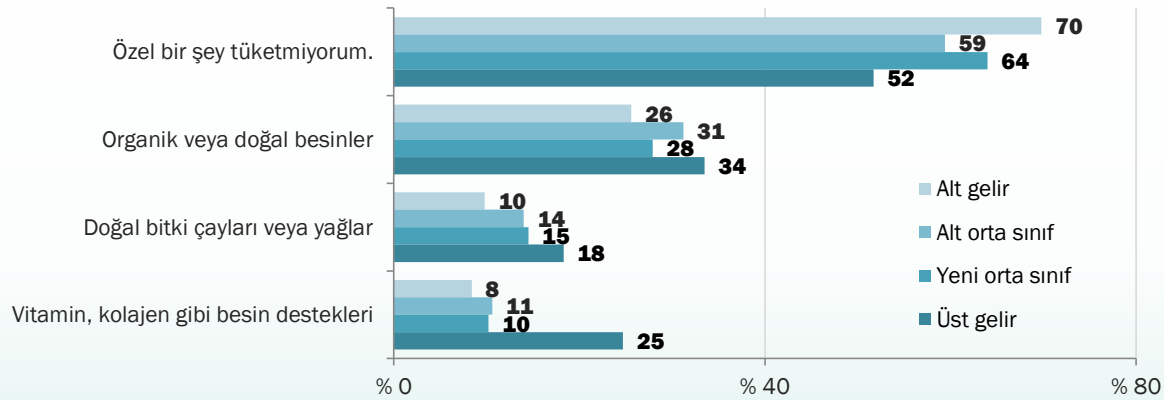
Pandemi sürecinde kilo aldınız mı?

Koronavirüsten korunmak amacıyla (Ocak'21)

Koronavirüsten korunmak amacıyla

Toplum koronavirüsten korunmanın doğal yollarını da aradı

- Toplumun yüzde 62'si koronavirüsten korunmak için özel bir şey tüketmediğini belirtti.
- Her 10 kişiden 3'ü koronavirüse karşı organik ve doğal beslenmeyi tercih etti. Yüzde 14'lük bir kesim doğal bitki çayları veya yağlarını, yüzde 13'lük bir kesim de vitamin ve benzeri besin destekleri aldı.
- Organik beslenme ve vitamin desteği alma daha çok üst sınıfların koronavirüsten korunma önlemi oldu.

Beslenme Alışkanlıklarındaki Değişiklikler

Bir diğer değişken ise insanların beslenmelerine daha çok dikkat etmeleri ve takviye gıdalar, ek besinlerden daha fazla yararlanma halleri. Bitkisel ağırlıklı beslenme, çeşitli vitamin ve yağların kullanımı, özellikle çocuklu kadınların gündemine ve bütçesine girmiş durumda.

XXXXXXXX'ı duydunuz mu bilmiyorum, ben XXXXX'in ek gıda takviyelerini kullanıyorum. (Bütçemizi) zorluyor ama önceliğimizi, biz sağlığımıza yatırım yapıyoruz açıkçası. İşte tuttum gıda takviyeleri aldım, özellikle balık yağıdır, işte ek gıda besinleridir, bağışıklık sistemini kuvvetlendirici şeylerdir onlardan aldım. (Kadın, 48 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G1

Sağlıklı beslenmeye yönelim

Mesela benim inandığım bazı vitaminler var, koruyucu vitaminler, minareller, bunları eczaneden hep aldık ya da kızlarıma söyledim, internet üzerinden aldık. Örneğin E vitamini, çinko, C vitamini, B kompleks vitaminler bunları hep dışarıdan aldık.

(63 yaşında, erkek, Covid-19'a yakalanmış, aşı olmuş.) G17

İşte meyve sebzeyi şey yapıyorum, fazla öyle bol ilaç kullanan da bir insan değilim, yani çocuklarıma bile, hasta olsalar bile, tamam hastalıkta ilaç içiriyorum ama çoğunlukla da meyveydi, sebzeydi, sütüydü, balıydı, pekmeziydi, sebzesi, balığıydı, zencefiliydi, karanfiliydi gibi şeyleri.

(Kadın, 43 yaşında, Covid-19'a yakalanmamış, aşı olmuş.) G9

SALGINDA TOPLUMUN RUH HALİ

DEĞİŞEN HAYAT
PANDEMİ VE TÜRKİYE
2020-2022

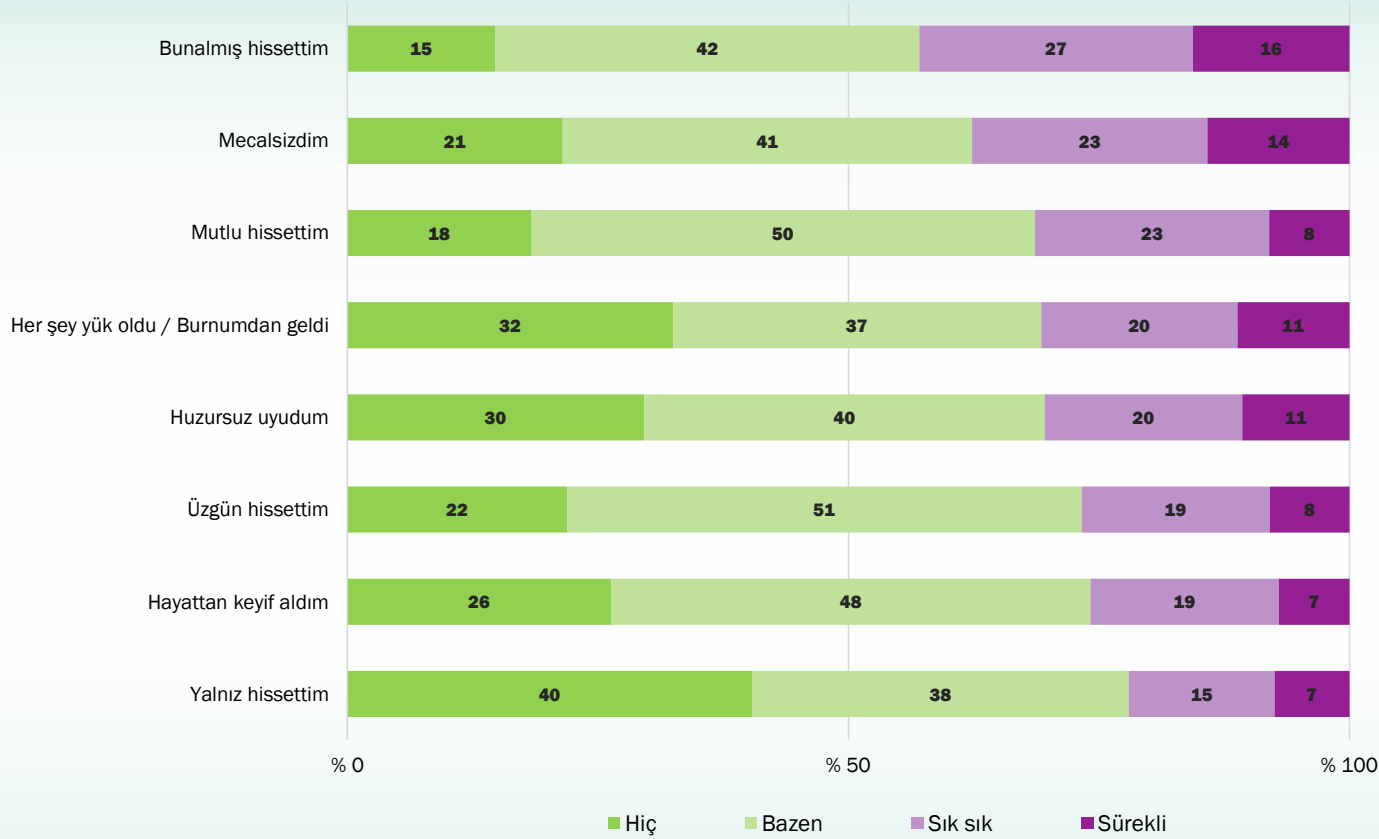

Psikolojik güçlükler

Sosyalleşmenin önündeki bu bariyerler kişinin psikolojik olarak etkilenmesine ve depresif bir ruh haline bürünmesine neden oluyor. Bu sorunlar ekonomik sorunlarla birleşince ortaya daha kötü tablolar (psikolojik nedenlerden dolayı hastaneye yatış, tedavi görme, vs.) çıkıyor.

*Valla psikolojimiz bozuk onu söyleyeyim. Yani psikolojimiz yüzde 10 değil, 20 değil, 30 değil, 50 etkilendi diyebilirim bu açıdan.
(63 yaşında, erkek, Covid-19'a yakalanmış, aşı olmuş.) G17*

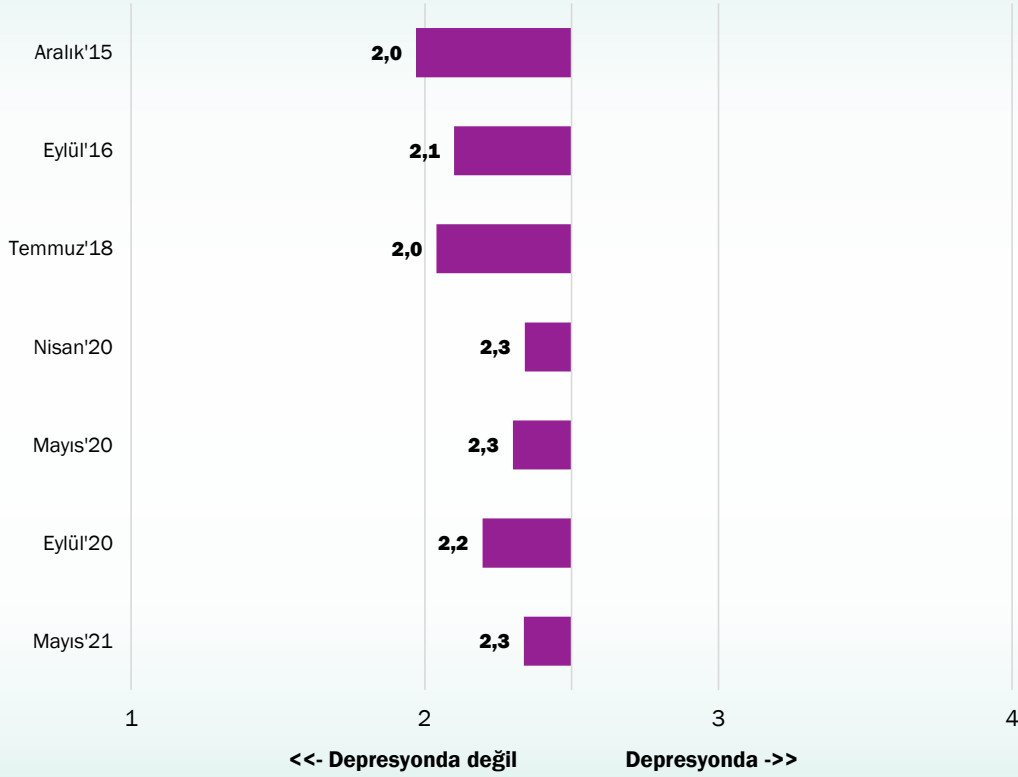
Toplumun ruh hali (Mayıs'21)

Salgın sürecinde toplumun büyük kısmı kendini bunalmış ve mecalsiz hissetti

- Depresyon endeksinin ölçümünü sağlayan 8 ruh haline bakıldığında, toplum genelinde bunalmış hissetme ve mecalsiz kalma halinin diğer ruh hallerine göre daha sıklıkla hissedildiğini gördük.
- Her 10 kişiden 3'ü salgın sürecinde huzursuz uyuduğu, yine her 10 kişiden 3'ü de her şeyin kendisine yük olduğunu söyledi.

Depresyon endeksi

Salgın toplumu daha depresif hale getirdi

- Salgın süresince toplumu salgın öncesi döneme göre daha depresif hale geldi. Son ölçümümüz olan Mayıs'21 Barometresi'ndeki ölçümümüzde 2,3 puan ile toplumun depresyonda olma eğilimine yakın olduğunu saptadık.

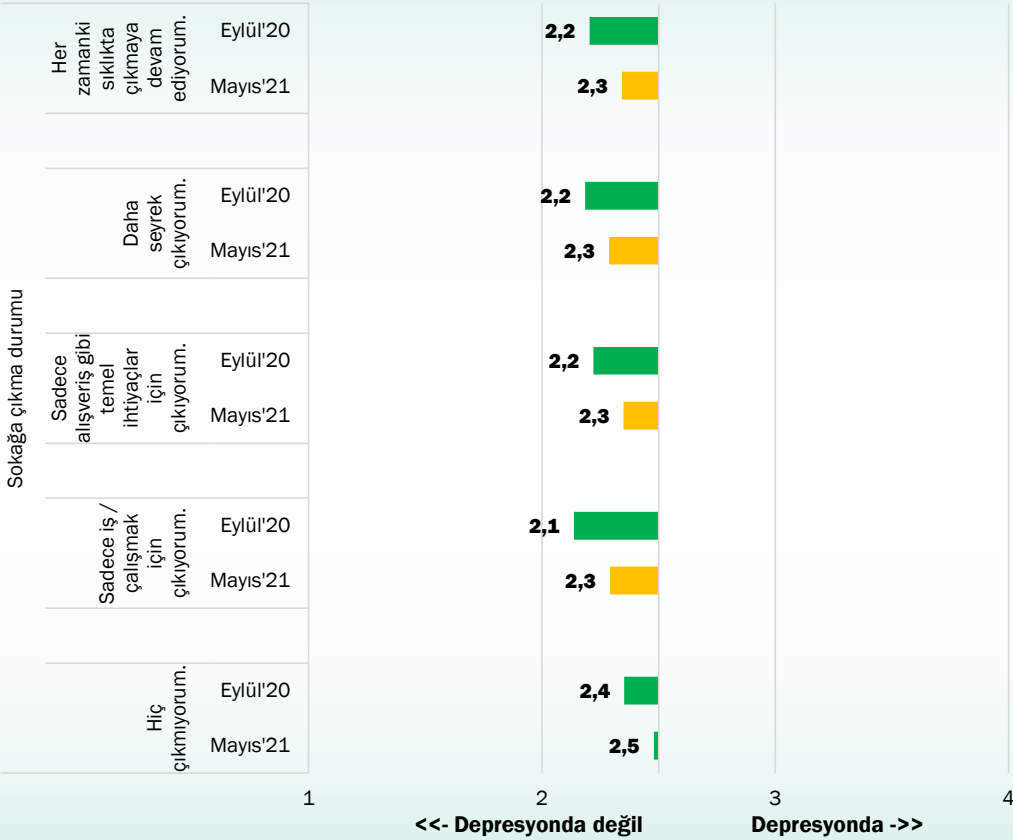

“Psikolojisi bozuldu diye hastaneye yattı”

Üzıldüm mü? Çok üzıldüm. Mutsuz oldum mu? Oldum evet ama ‘Bu geçecek olan bir süreç’ dedim. Hani genellikle kendime telkinlerde bulundum açıkçası yoksa insan kafayı yedi; devamlı evin içindesiniz, dışarıya çıkamıyorsunuz. İşte benim eşimin psikolojisi bozuldu, hastaneye yattı, onunla uğraştık.
(Kadın, 48 yaşında, Covid-19’a yakalanmamış, aşı olmuş.) G1

Valla psikoloji diye bir şey kalmadı, psikoloji alt üst oldu. Ne zaman öleceğiz ne zaman bulaşacak acaba bir şey mi oluyor bana? E ben kronik kalp hastasıyım, yani çok risklidir, en büyük riskli şeydeydim ben. E valla sürekli evde otur otur, ister istemez insan bunalıma giriyor. E işte dışarı çıkamıyoruz, bir yere gidemiyoruz, sürekli içerde içerde, insan ister istemez bunalıma.
(Erkek, 57 yaşında, Covid-19’a yakalanmamış, aşı olmuş.) G5

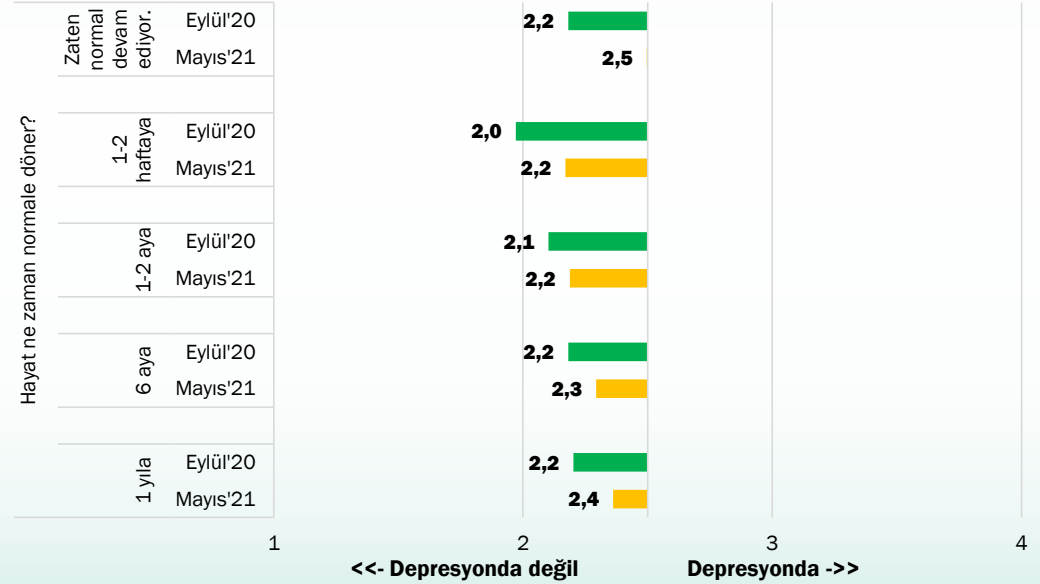
Depresyon Endeksi

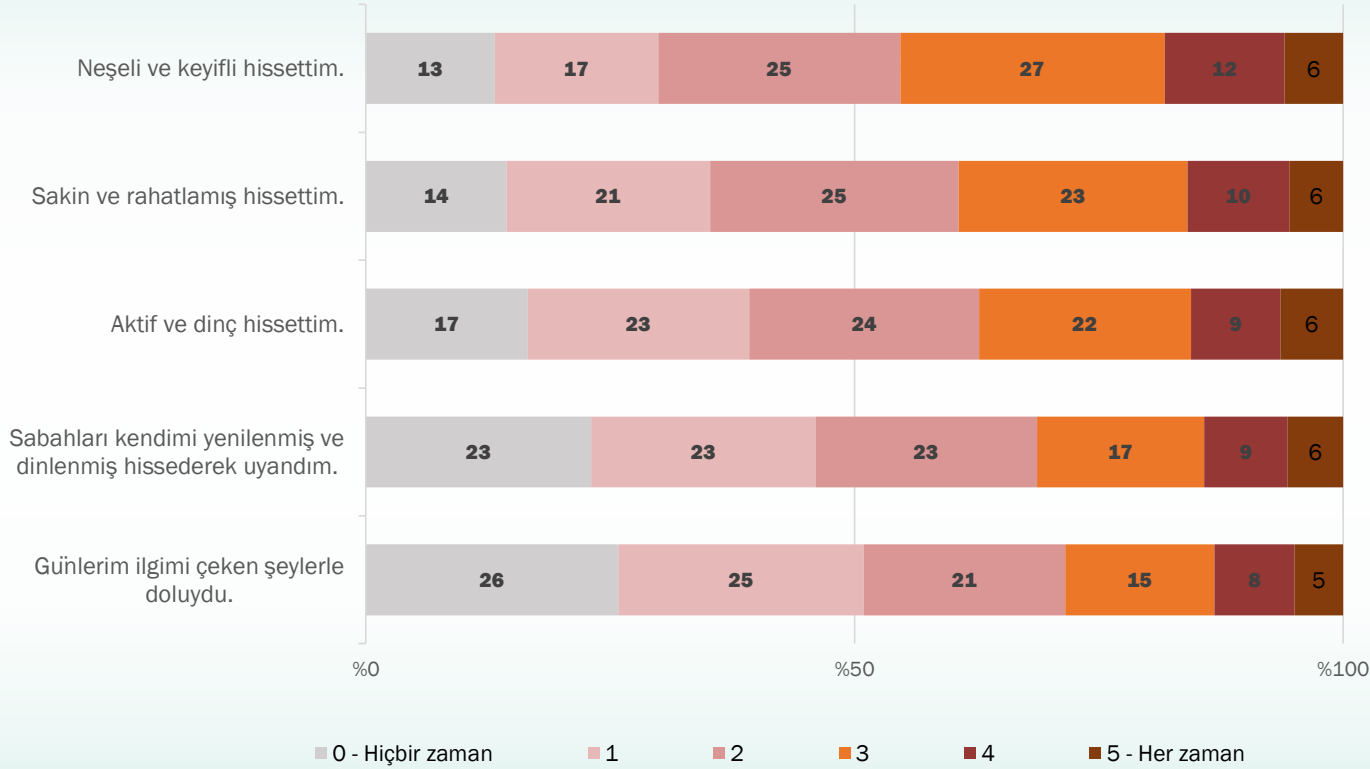
Sokağa çıkamayanlar depresyonda olmaya daha yatkın oldu

- Hiç evden çıkmayanlar ile sadece iş için sokağa çıkanlar daha depresif ruh haline sahip oldular ve bu salgın süresince artış eğiliminde oldu.
- Salgının bitmesi için uzun bir vade öngörenler de hayatın zaten normal şekilde devam ettiğini düşünenler de benzer ruh halinde oldular.

Depresyon Endeksi

Geçtiğimiz 2 hafta içerisinde... (Mayıs'21)

Toplumun esenlik algısı oldukça negatif yönde oldu

- Toplumun mutlu olma hali de negatif bir görünüme sahip oldu.
- Ciddi kapanmaların yaşandığı Mayıs 2021'de toplumun ancak yüzde 18'i son 2 haftada kendini neşeli ve keyifli hissettiğini söyledi.
- Toplum genelinde kendini aktif ve dinç hissedenlerin, dinlenmiş hissederek uyananların da oranı düşük seviyelerde.
- Her 4 kişiden 1'i günlerinin ilgisini çeken hiçbir şeyle dolu olmadığını söyledi.

TEŞEKKÜRLER!...

DEĞİŞEN HAYAT
PANDEMİ VE TÜRKİYE
2020-2022

